

худ. Габриела Цанева

КАРТИНИ *с думи и багри*

Брой 1/2025

списание за литература и визуални изкуства

ISSN 2603 5154

Онлайн издание ISSN 2603 5154

КАРТИНИ
с думи
и багри

списание

за литература
и визуални
изкуства

брой 1/2025 (26)

издателство
gabriell-e-lit

РЕДАКЦИОНЕН ЕКИП

д-р Габриела Цанева –
главен редактор

Надежда Александрова –
редактор литература

ЕКИП НА БРОЯ

д-р Габриела Цанева
Надежда Александрова
Венелин Терзиев
Димитър Анакиев
Зорница Харизанова
Кирил Назъров
Людмила Данова
Павлина Петкова
Първолета Маджарска

© Издателство gabriell-e-lit, 2025
ISSN 2603-5154, формат .pdf
това издание е онлайн и може да се отпечатва на хартия само за образователни и некомерсиални цели; разпространява се безплатно

редакция:
1000, София, бул. „Ал. Дондуков” №38

e-mail:
office@ gabriell-e-lit.com
gabriell-e-lit.com

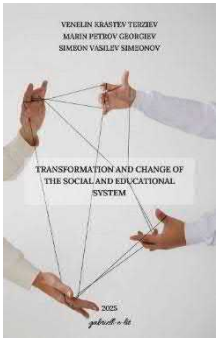
Дизайн, предпечат и печат:
gabriell-e-lit

ръкописи не се рецензират
и не се връщат
хонорари не се изплащат
такси за участие не се събират
всеки автор запазва авторските права
върху публикуваните произведения
и носи отговорност за написаното в тях

ОЧАКВАЙТЕ

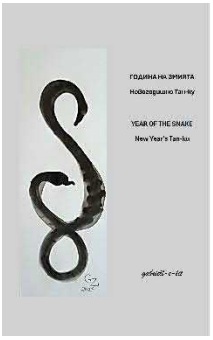
НОВИТЕ ЗАГЛАВИЯ

Е-КНИГИ

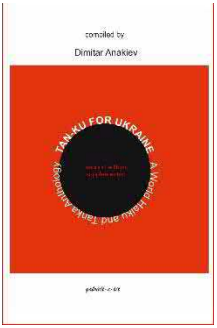

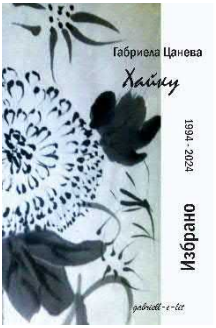

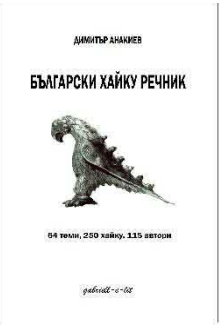
ТЪРСЕТЕ КНИГИТЕ НА ИЗДАТЕЛСТВО

gabriell-e-lit

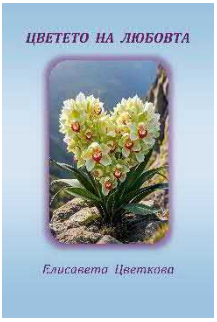

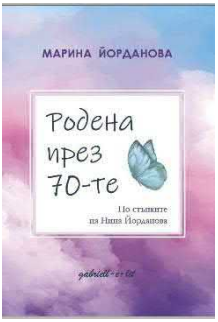

ПЕЧАТНИ ИЗДАНИЯ

СЪДЪРЖАНИЕ

ОЧАКВАЙТЕ 2
ТЪРСЕТЕ КНИГИТЕ 2

АКЦЕНТИ 5

ЗА ИЗДАТЕЛСТВО 5
GABRIELL-E-LIT 5
ЗА НОВИТЕ КНИГИ, ИДЕИ, ... 5
АКЦЕНТИ 5
ЗА СПИСАНИЕТО **Грешка! Показалецът не е дефиниран.**
НОВИЯТ ФОРМАТ 8
ВТОРОТО ИЗДАНИЕ НА „ТАН-КУ ЗА УКРАЙНА" И ИЗДАТЕЛСТВОТО 7
АНОНСИ 8
XII НАЦИОНАЛЕН 8
ДЕКЕМВРИЙСКИ 8
КОНКУРС ЗА ХАЙКУ НА БХС 8
ПОЧЕТНА ГРАМОТА 10
ЗА БЪЛГАРСКИ ХАЙКУ СЪЮЗ 10
ШАПКА ВИ СВАЛЯМ 11
ДИАНА ГЕОРГИЕВА Di-Light 11
ШУМЪТ НА ДЕЛНИКА 12
И АЛБЕНА ТОДОРОВА 12
НОВИ КНИГИ 13
ТАН КУ ЗА УКРАЙНА 13
ДИМИТЪР АНАКИЕВ 13
АВТОРСКО ХАЙКУ 17
НА ГАБРИЕЛА ЦАНЕВА 17
ДИМИТЪР АНАКИЕВ 17
ЗА „РОДЕНА ПРЕЗ 70-ТЕ" 20
МАРИНА ЙОРДАНОВА 20
ЗА „ДИСКОРДИЯ 21
И КОНКОРДИЯ" 21
ЩАСТИЕ. СПОМЕНИ ЗА БЪДЕЩЕ 22
ЦВЕТЕТО НА ЛЮБОВТА 24
КИРИЛ НАЗЪРОВ 24
ЗА „БЪЛГАРСКИ ХАЙКУ 25
РЕЧНИК" 25
ГАБРИЕЛА ЦАНЕВА 25
ОЧАКВАНИ ЗАГЛАВИЯ 29
ЛУНА В ОГЛЕДАЛОТО 29

ПОЕЗИЯ 31

НЕЗАГЛЪХВАЩИ 31
ГЛАСОВЕ 31
ЧЕРНО ЦВЕТЕ 31
ТЕОДОР ТРАЯНОВ 31
В ПАМЕТТА НИ 33
БЛАГА ДИМИТРОВА: 33
ДЕНОНОЩИЕ 33
НОВА ПОЕЗИЯ 34
ГОДИНА НА ЗМИЯТА 34
ВЪРХОВЕТЕ 37
НА БЪЛГАРСКОТО ХАЙКУ 37
ИЗПОД КРАКАТА, тан-ку 38
ГАБРИЕЛА ЦАНЕВА 38
ДИМИТЪР АНАКИЕВ 38
ХАЙКУ ПЪТЕШЕСТВИЯ 39
АННА ДИМИТРОВА 39
БЕЗСЪННИ МИСЛИ 40
ВИОЛЕТА СОЛНИКОВА 40
АЗ СТРАДАМ 41
ДАНИЕЛ ПЕТРОВ 41
АЗ И ВЯТЪРЪТ 41
ДЕСИ ЦВЕТКОВА 41
БЯХ 42
ДЕСИСЛАВА СТОЯНОВА 42
КАРТИНИ 43
ДЖАНИНО ДАСКАЛОВ 43
ОТЪРСВАНЕ 44
КАКВО Е ЛЮБОВТА 45
ЕЛИСАВЕТА ЦВЕТКОВА 45
МЕЖДУ НЕБЕТО И ЗЕМЯТА 47
ИВАНКА ПОПОВА-ВЕЛЕВА 47
КОНКОРДИЯ 48
ИЛИЯНА КРЪСТЕВА 48
СВИДЕТЕЛИ 50
КОЛЬО КОЛЕВ 50
КОГАТО 51
КРАСИМИР МАНЕВ 51
АТЛАЗЕНИ КОСИ 52
КЪНЧО ВЕЛИКОВ 52
ДЕНЯТ ПРЕВАЛЯ 53
ЛЮДМИЛА ДАНОВА 53
ГЛАСОВЕТЕ НА ГОРАТА 53
МАЯ ДАНЕВА 53
ПРОБЛЯСЪЦИ В КАЛЕНДАРА 54
СВЕТЛА ЙОРДАНОВА 54
ЛЪЧЕЗАРИЕ 55
СИДОНИЯ ПОЖАРЛИЕВА 55
ИМПРОВИЗАЦИИ И ОЩЕ 56
СТОЯН МИХАЙЛОВ 56
МОНОЛОЗИ НА КАМЪКА 57
ТОДОР БИЛЧЕВ 57
ЩЕ ЧЕЗНЕ ЛУНАТА 59
ХРИСТИЛИЯ КУЛЕВА 59
БЯЛО ЧУДО 61
ХРИСТИНА ВЪЧЕВА 61
ДА ДОЙДЕ ПОЩАДАТА 62
ЦВЕТЕЛИНА МАНОВА 62
ОБЛАЧНО 63
ЯВОР ПЕРФАНОВ 63

ПРОЗА 63

БЕЗ ДАВНОСТ 63
ИЗ „ПРЕВРАТЪТ" 63
ЗАХАРИЙ СТОЯНОВ 63
НОВА ПРОЗА 65

ХАЙБУНИ ... 65
АЛЕКСАНДЪР АЛЕКС. ДЪБНИШКИ. 65
УКРАИНСКОТО БЪЛГАРЧЕ ... 67
БОЯН БАЛКАНСКИ ... 67
СНЯГ В СЕНКИТЕ ... 68
ВАЛЕНТИНА ГРИГОРОВА ... 68
БЕЗРАЗЛИЧНОТО УДОБСТВО ... 69
ВЕНЕЛИН ТЕРЗИЕВ ... 69
КЪЩАТА ... 70
ДЖАНИНО ДАСКАЛОВ ... 70
ЩАСТИЕ ОТ УТРЕ ... 71
КРАСИМИР МАНЕВ ... 71
ХУБАВО НЕЩО ... 76
Е ОБРАЗОВАНИЕТО ... 76
НИКОЛАЙ НИКОЛОВ ... 76
ДЕЦАТА ОТ СРЕДАТА НА ВЕКА ... 79
СЕВДАЛИНА ТОДОРОВА ... 79
ТРЪНЧЕТА В ПЕТАТА ... 82
ХРИСТИЛИЯ КУЛЕВА ... 82
МАМА СТЕФКА И МЕДАЛЪТ-МЕНТЕ 83
ХРИСТО ИВАНОВ ... 83
МИСЛИ ... 85
ЯВОР ПЕРФАНОВ ... 85
САТИРИЧНА ПРОЗА ... 87
КЪРЛЕЖ ВЪВ ВЛАСТТА ... 87
МАЯ ЦЕКОВА ... 87
НИЩО ... 88
ХРИСТО АНГЕЛОВ ... 88

КРИТИЧЕСКИ АНАЛИЗ ... 89

ЛИТЕРАТУРНА КРИТИКА ... 89
„И ПЕЯТ ПТИЦИТЕ В ДУШАТА МИ" 89
ЖИВОДАР ДУШКОВ ... 89
НАПИСАНО ВЪВ ВРЕМЕТО ... 92
ЛЮДМИЛА ДАНОВА ... 92
„СКРИТИЯТ СВЯТ" ... 93
ЛЮДМИЛА ДАНОВА ... 93

ФИЛОСОФИЯ И ОБЩЕСТВО ... 94

ПАМЕТ ... 94
ЗМЕЙ ГОРЯНИН ... 94
В ПАМЕТ НА ЛЕВСКИ: ... 97
ТЕФТЕРЧЕ ОТ КИЧУРИ ... 97
ТОДОР БИЛЧЕВ ... 97
ПОЗИЦИЯ ... 97
3-ТИ МАРТ, ТАН-КУ ... 97
ГАБРИЕЛА ЦАНЕВА ... 97
ДИМИТЪР АНАКИЕВ ... 97
ПИСМО ДО СЕБЕ СИ ... 98
НИКОЛАЙ НИКОЛОВ ... 98
ФИЛОСОФИЯ НА ИЗКУСТВОТО ... 99
ВЪВЕДЕНИЕ В ... 99
„БЪЛГАРСКИ ХАЙКУ РЕЧНИК" ... 99
ДИМИТЪР АНАКИЕВ ... 99
ХАЙКУ В ОГЛЕДАЛОТО ... 104
НА АВТОПРЕВОДА ... 104
ЗЛАТКА ТИМЕНОВА ... 104
СОНЕТЪТ ... 109
СТОЯН МИХАЙЛОВ ... 109

ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА ... 111

ГРАНИЧНИ ИЗКУСТВА ... 111
ЛАКМУСЪТ НА ТРЕПТЕНИЯТА ... 111
ДИАНА ГЕОРГИЕВА Di-Light ... 111
БЕЗМЪЛВИЕ ... 114
НИКОЛА РУКОВ ... 114
ВЕЧНИЯТ СТУДЕНТ ... 116
ТОДОР БИЛЧЕВ, ХАЧИК ЛЕБИКЯН 116
НАШИЯТ ИЗБОР ... 117
ПЪСТРАТА РАЗЛИЧНОСТ ... 117
НА ПЛАМЯНА ГЕОРГИЕВА ... 117
ГАБРИЕЛА ЦАНЕВА ... 117
ЗА „ШАПКА ВИ СВАЛЯМ" И Di-Light ... 120
ГАБРИЕЛА ЦАНЕВА ... 120
ДВЕ ИЗЛОЖБИ В ПЕРНИК ... 124
ГАБРИЕЛА ЦАНЕВА ... 124

ВЪВ ФОКУСА НИ ... 131

ТРИФОН КУНЕВ ... 131
БИОГРАФИЯ ... 131
ТВОРЧЕСТВО ... 133
ПОЕЗИЯ ... 133
ПУБЛИЦИСТИКА ... 136
ЗА ЛИЧНОСТТА ... 139
И ТВОРЧЕСТВОТО ... 139

ГОСТУВА НИ ... 142

МЕЖДУНАРОДЕН ... 142
ОБМЕН ... 142
10 ХАЙКУ ОТ БХС, „КАРТИНИ С ДУМИ И БАГРИ" – бр. 4/2024 ... 142
ГАСТРОЛ ... 144
ПРОЛЕТ ... 144
ГОСТУВАТ НИ ПОЕТИ ОТ „ЛИТЕРАТУРНО ЗЕМЕДЕЛСКО ЗНАМЕ" ... 144
РЕПОРТАЖИ ... 146
175 ГОДИНИ ЕМИНЕСКУ ... 146
ТВОРЧЕСКИ ПОРТРЕТ ... 149
КЛУБ ПО „ТВОРЧЕСКО ЧЕТЕНЕ И ПИСАНЕ" – ГРАД ВЪРШЕЦ ... 149
ДОБРИНА СИМОВА ... 149

АКЦЕНТИ

ЗА ИЗДАТЕЛСТВО gabriell-e-lit

ЗА НОВИТЕ КНИГИ, ИДЕИ, АКЦЕНТИ

Може би за първи път през кратката история на издателство gabriell-e-lit първите три месеца на година дават живот на 13 книги! И тук става дума само за заявени и издадени заглавия в този кратък период заглавия! Но, вън от статистиката на числата, остава полето на идеите, тематиката, качеството и новите автори.

Без съмнение, като най-значими литературни събития считам второто издание на заявената като двуезична /а всъщност, многоезична/„Тан-ку за Украйна. Световна хайку и танка антология" със съставител на Димитър Анакиев и „Български хайку речник" с автор Димитър Анакиев.

Тези две издания имат международен отзвук и основополагащ характер. Тези две заглавия, вън от личната ми пристрастност, имат потенциала да променят света и да проправят нови пътища в литературата и в разбирането ни за връзките и взаимодействията между литературата и обществото, както и за силата и способността на поетите да си сътрудничат без граници.

В този ред на мисли, много съм щастлива и с една малка книжка – двуезичната „Година на змията". Кратката поема, посветена на идващата Година на змията събра емоционалния заряд на поети от Балканите, за да го вплете във вълнуващ и красив разказ за надеждите и очакванията, за мечните и оценките ни за света, в който живеем и който искаме да направим по-добър – в 45 хайку и танка на Димитър Анакиев, Дария Георгиева, Ана Стоянова, Анна Димитрова и Габриела Цанева (България), Един Сарачевич (Словения), Деян Павлинович (Хърватия), Владан Лалович (Черна гора), и Драган Й. Ристич (Сърбия) създават тъканта и духа й.

За да завърша кръга на изданията, посветени на кратките източни форми ще спомена и моята юбилейна хайку сбирка „Хайку. Избрано 1994-2024".

Когато, преди няколко месеца започнах да подготвям изданието „Поезия. Избрано 1994-2024" осъзнах, че много от кратките форми, които съм писала през годините без да се замислям върху тяхната форма, всъщност, могат да се четат като хайку. Голяма ли е крачката, която трябва да направи поетът, за да влезе в света на кратките източни форми? Изглежда, отговорът е „не". Едно хайку от този „поетичен, предхайку период", включено от мен в тази книга, бе избрано от Димитър Анакиев в подбора му „Върховете на българското хайку":

бяла и гола
заспивам
преди да дойде нощта

Ще продължа с поезия – едно от основните полета на изява на нашите автори.

Щастливи сме, че знакът на издателство gabriell-e-lit даде крилата си на дебютната стихосбирка на една талантлива поетеса, чието творчество докосва най-деликатните страни на човешката природа – любовта, близостта, единението с природата, стремежа към сливане със съзидателните сили и търсене на корените на духовността. Литературен факт стана „Цветето на любовта" на Елисавета Цветкова – редактирана и представена на читателската аудитория от Кирил Назъров.

Добре позната на читателите на сп. „Картини с думи и багри" със своята ярка, нестандартна експериментална поезия, Илияна Кръстева се довери на издателството за втората си поетична книга „Дискордия и конкордия". Творец с широка култура и необятни търсения – както във философията на екзистенцията, така и във формата на изразяване, нейният вербален, а и визуален отпечатък ще остане трайно различим в полето на културата.

Вторият сборник на Венелин Терзиев с есеистично-публицистични творби „Щастие. Спомени за бъдеще" също намери свой дом в платформата за електронни книги на изд. gabriell-e-lit. Богато илюстрирано с поетични фрагменти от творчеството на редица български автори – съвременни, а и вече станали класици на нашата литература, както и с фантастичните, талантливи картини на Васил Василев-Зуека – изданието привлича с красотата си и, както първата книга на автора, е своеобразна енциклопедия на изкуството.

Но то е и сериозен труд, опит/essai на Венелин Терзиев да намери своето „Аз" в бързо променящата се действителност, която често ни заварва неподготвени и неспособни да оценим случващото се, да преценим чисто човешките си реакции и отношения, да търсим отговори и да задаваме въпроси. И, без съмнение, то е и пътеводител за читателя в сложния лабиринт на днешния ден. Дали отговорите, които ще намерим са верните? Не това е важно; важно е да не спираме да търсим.

Така преминаваме към второто издание на книгата на Марина Йорданова „Родена през 70-те" – талантливо представена от Силва Василева в бр. 2/2024 на сп. „Картини с думи и багри" – с рецензия и подбрани откъси от книгата. Радостни сме, че младата авторка избра нашето издателство за второто раждане на дебютния си роман, основна тема в който са човешките взаимоотношения, показани чрез житейския път на една обикновена необикновена личност. В тази книга почти документалната история на главната героиня е допълнена със спомени на авторката от собственото й детство, както и със спомени за разказите на нейните близки за по-далечни времена.

Така, получаваме една многопластовост на времевите линии, които се преплитат и оборкват, като създават пъстра и жива картина на едно отминало и вече забравено време. Време, в което мнозина от нас са живели… време, за което само сме слушали…

Време, което сме пропуснали…

Накрая, но не по значение, ще кажа няколко думи за петте научни издания, които стигнаха до неограничен кръг читатели чрез нашата платформа за електронни книги в началото на годината. Това са англоезичната монография Transformation and change of the social and educational system introduction на проф. д.н. Венелин Терзиев, Марин Георгиев и Симеон Симеонов, последвана от четирите учебника на доц. д-р Марин Георгиев /последният от които в съавторство с доц. д-р Теодора Петрова/, а именно „Анализ на балансирана карта за оценка", „Приложения на модела на балансирана карта за оценка", „Проектиране и създаване на практически предложения за употреба на стратегически карти" и „Учебно пособие за лабораторни упражнения по електронни системи и полупроводникови елементи".

Не съм в състояние да дам оценка на съдържанието, качеството и научния принос в тези издания. Онова, което е ценно за мен като издател и личност е, че съдържанието на книгите е достъпно за свободно четене и сваляне.

Правото на свободен достъп до информация, правото на достъп до знания, до нови открития и разработки в областта на науката, както и до всяка област на познанието и културата, според мен, трябва да бъде прогласено като основно и защитимо от закона човешко право.

В днешния свят на все по-бързо развиващи се технологии, на все по-бързо натрупващи се научни открития, е жизнено необходимо за оцеляването на индивида и неговото адекватно развитие да има достъп до познание за онова, което се случва в нашия свят – за принципите и законите, които управляват природата, онези закони, които ни позволяват да манипулираме света около нас, онези закони, които ни казват какви сме, откъде сме тръгнали и накъде отиваме…

Законите на науката трябва да бъдат познавани, както законите на обществото, които сме длъжни да спазваме.

ЗА ВТОРОТО ИЗДАНИЕ НА „ТАН-КУ ЗА УКРАЙНА" И ИЗДАТЕЛСТВОТО

ВЪВЕДЕНИЕ НА ИЗДАТЕЛЯ

Не случайно избрахме 24 февруари като ден, в който да се роди второто, допълнено издание на двуезичната книга „Тан-ку за Украйна. Световна хайку и танка антология"/ „Tan-Ku for Ukraine. A World Haiku and Tanka Anthology на изд. gabriell-e-lit със съставител Димитър Анакиев. На този ден, преди три години войските на Русия прегазиха границите на Украйна и започна една немислима война. „Немислима", защото не мислехме, че такъв акт на агресия е възможно да се случи в съвременна Европа.

Но се случи – напълно реална война и напълно реални жертви. Кървавото продължение на един конфликт, започнал десетилетие по-рано. Конфликт, който ако не бъде справедливо разрешен, ще тлее, готов да погълне всички ценности и права, които считаме за неотменими в съвременното общество.

Това издание идва в момент, когато е трудно да се предвиди посоката, в която ще се развива светът, посоката, в която ще поеме световната политика.

Какво се случва през последната седмица?! Идва ли лелеяният от диктаторите „нов световен ред", т.е. връщането на старото разделение и сфери на влияние?! Връщаме ли се към времето на блоковата конфронтация и прекрояването на картата без участието на потърпевшите. Ставаме ли неми свидетели на смъртта на демокрацията и равнопоставеното партньорство, на международното право и принципи?!

Не мисля.

Но във време, в което политиците се лутат, още несъбудени от илюзиите си за безметежност, гласът на поетите трябва да звучи.

И, ако светът, какъвто го познаваме, светът, какъвто бе мечтан от поколения философи и просветители, какъвто бе желан и изкован в горнилото на войни и революции…

Ако този свят загива днес, то нека поне не е в мълчание…

София, 20.02.2025 г.

Габриела Цанева, издател

ПРЕДГОВОР КЪМ ВТОРОТО ИЗДАНИЕ НА СЪСТАВИТЕЛЯ

Само седмица след излизането на първото издание на книгата Tan-ku за Украйна, още поети се свързаха с нас с желание да се включат в нашата антивоенна поетична инициатива.

Оттук и второто издание, което е пред читателя.

Към нас се присъединиха още 6 поети – 3 от Япония и 3 от България. Антологията обхваща общо 120 поети и общо 529 стиха, от които 443 са хайку. Увеличава се броят на държавите за Австрия (през Япония), броят на японските поети в антологията се увеличава на 8, а броят на българските поети се увеличава на 14.

Дължа специални благодарности за второто издание на британския поет, живеещ в Киото – Стивън Гил – и неговата международна поетична група в Киото – „Hailstone Haiku Circle".

с. Грознатовци 10.02.2025 г.

Димитър Анакиев

Книгата е достъпна за свободно четене и сваляне от платформата за електронни книги на издателство gabriell-e-lit:

Тан-ку за Украйна. Световна хайку и танка антология"/ „Tan-Ku for Ukraine. A World Haiku and Tanka Anthology

ЗА СПИСАНИЕТО

НОВИЯТ ФОРМАТ

Първият брой на сп. „Картини с думи и багри“, издаден като онлайн издание и събран в .pdf файл, който ще депозираме в НБ „Св. св. Кирил и Методий“ вече е литературен факт! Той няма да бъде отпечатан на хартиен носител от издателство gabriell-e-lit, но ние го предоставяме безвъзмездно на нашите читатели за свободно ползване в платформата за електронни книги www.e-books.gabriell-e-lit.com.

Брой 1/2025 изглежда точно така, както всички 25 печатни книжки преди него, като критерият ни за подбор на текстове, селектирани от онлайн изданието, разположено на адрес https://gabriell-e-lit.com/izdatelstvo не се снижи. В процеса на работа по този файл и сайта разбрахме, че именно този начин на организация на публикациите ще ни помогне да създадем един още по-изчистен и стойностен печатен брой за 2025.

Щастливи сме, че през изминалите три месеца за първи път представиха свои произведения лично, чрез участието си във фейсубк групата „Приятели на списание „Картини с думи и багри“ или чрез гост редакторите ни Албена Тодорова, Елена Темелкова, Елисавета Цветкова, Михаил Деянов, Никола Руков, Светла Йорданова, Цветелина Манова и Явор Перфанов.

Чрез нашите партньори от галерии „Ракурси“, „Кракра“ и „София прес“ станахме съпричастни и с изложбите и картините на Стефан Патрик Моасе – Zaïzaï „Dans Ma Tête“, „Полилеят на подпалвача“, живопис на Калия Калъчева и Стоян Илиев, „Насред илюзиите“, живопис на Чавдар Гюзелев /галерия „Ракурси“, „Традиция“, дърворезба на баща и син Иван и Златил Йотови /галерия „Кракра“/ и на Анна Цоловска и Бисера Вълева с проекта „Аз, Венера“ /галерия-книжарница „София Прес“/. Тези събития бяха представени само в сайта на онлайн изданието ни и не са включени в настоящия файл, но те дават своя жив цвят в общата картина на изкуството, която представяме. За този брой свои творби за последен път изпрати лично Сидония Пожарлиева, но нейната ярка следа в литературата няма да потъмнее! Поклон.

АНОНСИ

XII НАЦИОНАЛЕН ДЕКЕМВРИЙСКИ КОНКУРС ЗА ХАЙКУ НА БХС

Завърши дванадесетото издание на Националния декемврийски конкурс за хайку на тема „Снежни човеци“. В конкурса, организиран от Български хайку съюз, взеха участие 135 български автори с 350 непубликувани творби.

худ. Иван Додов

Съгласно регламента конкурсът се проведе тайно, като участниците бяха разпределени в две възрастови групи – млади участници до 19-годишна възраст и възрастни.Четиричленното жури в състав: Диляна Георгиева (председател на БХС), Елисавета Шапкарева и Людмила Христова (дългогодишни членове на БХС) и Петър Чухов (гост), присъди следните награди и отличия:

ПЪРВА НАГРАДА
Виктория Маринова, гр. Плевен

детска рисунка
слънцето на една люлка
със снежния човек

ВТОРА НАГРАДА
Радостина Драгостинова, гр. София

нови съседи
до дъщеря ми в шейната
слънчеви зайчета

ТРЕТА НАГРАДА
Мария Дерменджиева, Асеновград

Игнажден
на прага ми –
зимата

НАГРАДА ЗА ЦЯЛОСТНО ПРЕДСТАВЯНЕ
Анна Петрова-Дюлгерова, гр. Варна

утро на Коледа
баба предсказва годината
по лучени люспи

*

дебел пухкав сняг
ще си търся ботуша
чак напролет

*

Коледни подаръци…
от червената кутия
ме дебнат очи

НАГРАДА ЗА ЧУЖДЕСТРАНЕН АВТОР
Ibrahim Nureni, United States/Ибрахим Нурени, САЩ

morning sun
still standing without a head
the snowman

утринно слънце
все още стои без глава
снежният човек

*

refugee camp
a child builds a house
out of snow

бежански лагер
едно дете строи къща
от сняг

ОТЛИЧИЯ
Александър Костов, гр. София

предновогодишно
бутилката от безалкохолно
пълна с домашна ракия

Ангел Дюлгеров, гр. Перник

в двора на църквата
снежни човеци
сътворение

Владислав Христов, гр. Пловдив

йордановден
кой ще извади кръста
от дълбините в себе си

Детелина Тихолова, гр. Кюстендил

януарска нощ
небето по Ван Гог
прането по Джакомети

Зорница Харизанова, гр. София

Банго Васил
пукат дряновите късмети
върху горещата баница

Николай Пенчев, гр. София

защо да бързам
толкова красиво
падат снежинките

Петър Пламенов, гр. София

пресен сняг
снежният човек
чака гости

Петър Пламенов, гр. София

Зимна привечер
не бърза за вкъщи
само снежният човек

Явор Цанев, гр. Русе

снежен човек
слънчев часовник
през зимата

Секция „Млади участници“
ПЪРВА НАГРАДА
Геза Алесандра Райхелт (14 г.), гр. Попово

Под лунна светлина
снежният човек пази
безлюдните пътища.

ВТОРА НАГРАДА
Никол Бориславова Андреева (17 г.), гр. Горна Оряховица

коледни светлини
озаряват празната стая
липсва ми топлина

ТРЕТА НАГРАДА
Мартин Костадинов Марков (14 г.), гр. Пловдив

На елха от пластмаса
снежен човек ми намигна
със стъклено око

ОТЛИЧИЯ
Александра Павлова (17 г.), Свищов

сенки на ангели
в студения сняг…
Аз съм в прегръдките им

Любена Маринова Пеева (16 г.), гр. Варна

Топла вечеря.
Коледен мраз пронизва.
Бездомни очи.

Мая Кънчева Пенчева (14 г.), Попово

Ледени висулки.
Времето се топи
в капки.

Материала подготви: Зорница Харизанова, БХС

ПОЧЕТНА ГРАМОТА ЗА БЪЛГАРСКИ ХАЙКУ СЪЮЗ

На 12-ти март 2025 г. Българският хайку съюз получи Почетна грамота от Н. Пр. посланик Хисаши Мичигами в знак на дълбоко уважение за изключителния принос за насърчаване на взаимното разбирателство, приятелство и добрата воля между Япония и България.

Получаването на едно подобно високо отличие е плод на дългогодишен труд и отдаденост на каузата от страна на БХС и подкрепа от страна на Посолството на Япония. То е мотивиращо за продължаване на усилията ни в сферата на културното сътрудничество, международния хайку обмен и задълбочаването на приятелските отношения между България и Япония.

Едно такова признание не само утвърждава усилията ни, но и вдъхновява цялата общност. Щастлива съм, че като дългогодишен секретар на Съюза получих тази красива грамота, както и един прекрасен пролетен букет лично от Н.Пр. посланик Мичигами!

Поздравления за всички колеги от Ръководството на БХС, както и за всички негови членове!

Благодарим за високата оценка и доверие!

Български хайку съюз

ШАПКА ВИ СВАЛЯМ

ДИАНА ГЕОРГИЕВА Di-Light

Едва ли ще изненадам някого, като спомена, че шапки са използвали още първобитните хора. Те са слагали покривала на главите си, за да се предпазват от студ, дъжд, сняг, вятър, слънце…

За откриватели на първия материал за направа на шапки, се смятат номадските племена в Азия. Те са използвали филц и овча вълна, от които са изработвали своите дрехи и шапки. През ранните гръцки, римски и египетски времена шапките са били като знак за отличие. Имали са значение на вид почетен знак. Шапките навлизат в масова употреба в края на XIV и началото на XV век. За този период са характерни мъжките шапки, които са били важна част от мъжката мода. Дамските шапки стават част от модата чак през XVIII век.

В днешни времена шапката е много повече от красиво и функционално допълнение към тоалета. Тя създава собствена атмосфера и визия и има способността да се разхожда из времето и пространството, да търси собствените си пътища и поле за действие.

„Палитрата на детския свят“

Сладката невинност на малкото човече, което веднага след като може да държи стабилно в ръката си нещо пишещо, започва да оцветява и украсява всичко около себе си. Няма амбицията да нарисува целия свят, но успешно променя своята среда и себе си. Да, простичко, несръчно и кривичко, но емоционално и от сърце.

„Женско време“

Как тревожно е да си жена.
Красота и усмивка да бъдеш
сред всекидневната сивота.
Вярност – срещу изменчивия вятър,
нежност – в загрубелия свят.
От безбройните земни пътища
най-рискования да избереш –
безразсъдния път на сърцето,
и докрай да го извървиш.

автор: Блага Димитрова

„О, образ блед и нежен“

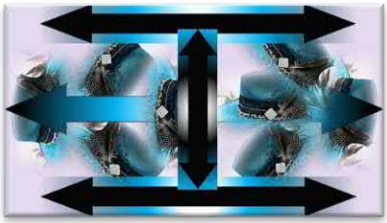

„Слънчогледови мечти“

Дали самоуверена и дръзка, или нежна и ранима, или пълна със слънчогледови мечти, жената носи светлината на промяната в себе си.

Скрива проблемите и грижите под прическа, грим, маникюр и изтърканата фраза „Всичко е наред“ и продължава да се бори за своя свят.

А дали в нейния свят има място за самата нея?

Малко жени си задават този въпрос, а още по-малко търсят отговора. Те просто продължават да изпълняват ролите, които обществото очаква от тях. И рано, или късно се оформят два пътя – „накъдето ми видят очите" и „моят най-добър приятел Маската".

Накъдето ми видят очите

Уморих се от хорски съвети,
от учтивост да бъда обичан,
от уюта на скъпи предмети,
искам просто да бъда различен.
Накъдето ми видят очите,
по света аз да тръгна тогава,
изведнъж надживял суетите,
тази нищо, нищо не значеща слава,
към сърцето на някой приятел,
по безкрайния път на мечтите,
без часовник, без вчерашни дати,
накъдето ми видят очите.

автор: Живко Колев

„Шапка Ви свалям" е моя девета самостоятелна изложба, която ще бъде открита в РБ „Любен Каравелов" – гр. Русе.

На 12.03.2025 г. от 17:30 ч. в кръглата зала ще бъдат представени 15 платна, с които искам да провокирам размисли не само в дамската част на обществото на тема: „Кога шапката е просто аксесоар и допълва дадена визия и кога започваме да се крием с нея и я превръщаме в маска? Кога собствените ни оценки за чуждите очаквания стъпват на реалността и кога се превръщат в илюзия?

Разгледайте изложбата в Галерия gabriell-e-lit – начална страница

ШУМЪТ НА ДЕЛНИКА И АЛБЕНА ТОДОРОВА

Творчеството на Албена Тодорова е свързано предимно с поезия, част от която хайку стихове.

Поетическият свят на авторката представя темите за човека с неговите лични преживявания и житейски път, природата и нейната хармонична цялост, времето като философска категория, както и живота в неговите дълбоки измерения и динамична същност.

През 2023 г. беше отпечатана двуезичната стихосбирка на Албена Тодорова с хайку и сенрю стихове „Птици в утрото".

Предстои да излезе от печат новата двуезична /на български и английски език/ стихосбирка на авторката, отново с хайку и сенрю стихове „Шумът на делника", издателство „Фараго".

Разлистваме страниците й специално за читателите на сп. „Картини с думи багри".

по чардака
капки дъжд
песен за отминали години

забрава
старият мост
без каруци и песни

стара църква
гласът на камбаната
се слива с вятъра

в тих двор
нашепва каменна чешма
милостиво времето

калдъръмени улици
къщите се оглеждат в реката
и остаряват

дъх на липа
събужда града
очаквано лято

краят на юни –
дъжд с гръмотевици
препълнен трамвай

есенно дихание
птиците пред блока
все по-малко

дъжд –
време в което
да се изгубим в града

синият час
всички таксита
бързат заети

вятърът гони
есенни облаци
накъде бързат дните ми

градска река –
отнася
шума на делника

слънцето проблясва
в шепата ми цветни стъкълца –
спомен за детството

лястовиче гнездо
споменът се връща
всяка пролет

семейство
на всеки парче питка
на майка – пред иконата

вятърът флиртува
с есенни листа
чайна за двама

пролетно очакване
след дъгата
се диша по-леко

когато хващаш ръката ми
светът започва отново
пясъчен часовник

припяват минувачи
в ритъма на акордеон
танго под дъжда

ти ме приюти
в душата си
Северно сияние

Материала подготви Зорница Харизанова

НОВИ КНИГИ

ТАН КУ ЗА УКРАЙНА

ДИМИТЪР АНАКИЕВ

КАК ДА РАЗБИРАМЕ ДУМАТА „МИР“

Предговор към антологията „Тан-ку за Украйна“

Хайку е за свободата
Мацуо Башо (16 с), (Kyoraishō, 1775)

Отвъд здравия разум
Отвъд всяко учене
Случвало се е...
Япония във война
Срещу света
Намбара Шигеру, (1889 – 1974)

увеселителният парк
пълен с нацисти –
тази есен
Хошинага Фумио (1936)

„Езикът на природата е
езикът на душата"
Петър Дънов, (1864 – 1944)

0. Въведение

Книгата пред читателя е израз на солидарност с украинския народ, на когото руският империализъм, нарушавайки международното право с ужасна война, отрича не само правото на национално самоопределение, но и съществуване. Езикът на световната дипломация отдавна евфемистично нарича въпроса за руския империализъм „Източен въпрос“. Този въпрос надхвърля Украйна и засяга Европа като цяло, Източна Европа в частност и особено Балканите. Последните войни на Бал-каните са част от този въпрос. Затова не е изненадващо, че тази книга излиза в България, страна, която е била постоянна мишена на руския империализъм в продължение на 150 години, и не е изненадващо, че реакцията на поетите на Балканите и в Източна Европа е толкова изразена. Тази книга е вик и молитва, израз на желанието за мир, който може да бъде истински мир

само ако е справедлив, ако наказва агресора и помага на жертвата. Но тази книга също така изразява желанието на хората от целия свят да живеят в мир, разбирателство и демокрация. Благодарен съм на всички участници и се гордея с широката мобилизация на българските поети.

1. За международния жанр на антивоенното хайку и танка

С помощта на танка и хайку – поетични форми, родени от японската култура, създадени от смесването на философията на природата и будизма – е възможно да се изрази както любов, така и омраза, възможно е да се призове за мир и да се празнува война. Все пак трябва да се каже, че през последните 25 години само поети от японски форми успяха да се обединят глобално в поетичните си протести срещу войната. Четвърт век като поет и редактор се случи така, че съм в челните редици на това глобално явление.

С моите три международни антивоенни антологии (Piece of sky, 1999, Прага; Kamesan World Haiku Anthology on War, Human Right Violation and Violence, 2012, Santa Crus, CA и Tan-ku за Украйна, 2025, София), както и моите стихосбирки като „Денят на Хирошима" и „Ксенофобски комари", аз де факто инициирах създаването на глобален жанр на антивоенното хайку и танка. Все пак трябва да обясним международния му характер през призмата на японските поетични форми. Често срещаните обяснения споменават краткостта на японската поезия, но мисля, че това е само малка част от отговора. По-важното е, че тези поетични форми, както цялата японска култура, се основават на езика на природата. Този език е не само универсален, но, както обичаше да казва българският философ Петър Дънов, е присъщ на нашата душа. Това е език на метафори и символи.

Международният жанр на антивоенното хайку и танка ясно се утвърди и по този начин се присъедини към японския жанр със същото име. Войната със сигурност е универсален феномен. Достатъчно е например в цитираната по-горе танка на проф. Намбара да се замени думата „Япония" с думата „Германия" или „Русия" и ще видим, че стиховете работят универсално.

Има обаче някои разлики между международния жанр на антивоенната поезия и националния. Основната разлика е, че антивоенната поезия в тесни национални граници е предимно литературно-академично явление и рядък активизъм, докато в международните рамки, освен литературния и академичен аспект, на преден план излиза политическият активизъм. Активисти в сборници като „Тан-ку за Украйна" са не само редакторът и издателят, но и всички участващи поети. Всички изброени носят определен риск да представят своята политическа позиция, независимо че спазват принципите на Международния P.E.N. център или призовават за мир и приятелство.

2. Декларация от Якушима (2007 г.)

ДЕКЛАРАЦИЯ ОТ ЯКУШИМА

Нашата основа за международен жанр хайку

(септември 2007 г.)

- Жанрът на международното хайку е за преминаване на културни граници.

- Приятелството трябва да се счита за основния камък на международното хайку.

- Жанрът на международното хайку има качествата на *сото* („отвън").

- Свободната форма (органичната форма) е по-важна за международното хайку, отколкото всяка затворена или специфична форма.

- Японските поети на *сото* (*джиюрицу* – поети със свободен ритъм) са пионери на международния жанр хайку.

- Поетите и преводачите са двата крака, на които стъпва жанрът на междуна-родното хайку.

- В жанра на международното хайку личната митология може да замени ролята на колективните стереотипи.

Горните редове показват как гледах на проблема с международния поетичен жанр през 2007 г. от японския тихоокеански остров Якушима. Публикувах тази декларация

във втората си антивоенна хай-ку антология *Kamesan World Haiku Anthology of War, Human Right Violation and Violence*, публикувана през 2012 г. в Санта Круз, Калифорния. Днес бих добавил още две към тези 7 точки:

- Интернационалният характер на жанра произтича от универсалността на езика, който използва – езикът на природата (а не поради политическата сила на английския език, който се използва най-често днес).

- Този поетичен жанр, както всички литературни жанрове, е предмет на основния закон на културния обмен, предписан от международната P.E.N. „всички форми са универсални, всички култури са равни".

3. Будизъм

Но не само езикът и философията на природата са важни за универсалността и международния характер на този жанр. Не по-малко важен е будизмът. Както знаем, будизмът учи, че „азът" не съществува като отделна категория, а само чрез взаимодействие с всички други неща. И точно тук, противно на политиката на изолационизъм и конфликти, която днес се сервира чрез руската хибридна война, взаимното взаимодействие на поетите излиза на преден план.

Тук бих искал да припомня алегорията на Хошинага Фумио, поет, известен с политическия си активизъм, който осъществява чрез своите хайку.

Докато разговарях с него в Кумамото, впечатлен от работата му, го попитах: „Г-н Хошинага, вярвате ли, че малка и крехка поетична форма като хайку може да победи силата на танковете и оръдията?" Без да се замисля, той отговори: „Хайку е като копче. Копчето е малко, но ако бутоните изведнъж изчезнат, светът ще спре." Много будистко послание се крие зад тази алегория. Значението му е, че светът не се управлява от груба сила, а от взаимодействията, които съществуват между хората и нещата.

Така че има смисъл да се борим с поезия, има смисъл да правим антологии като тази, която е пред читателя. Будисткият принцип на взаимодействие остави своя отпечатък върху японската поезия чрез създаване на форми на сътрудничество. Именно името на една такава нова форма е дало името на тази антология

4. За взаимодействието на танка и хайку

Опитът от работата по антологиите на моята Антивоенна трилогия показва, че тази антология, която е пред читателите, е създадена при най-трудни условия. Светът отново е разделен като в епохата на Студената война и още по-лошо – хибридна война се води срещу целия демократичен свят. Всички мои приятели, поети с леви убеждения, които изиграха важна роля в предишната ми работа, отказаха да сътрудничат на този проект. Някои от тях влязоха в ролите на платени участници в хибридната война, други сами станаха лесни нейни жертви.

Имах нужда от подкрепа и затова реших да се обърна към танка поетите.

Беше страхотно решение поради много причини, включително моят поетичен опит. А именно, вярно е, че пиша хайку от 40 години, но през последните 15 години пиша и танка и танка заема важно място в творчеството ми. Като поет на танка не можех да забравя за танка.

За първи път поканени в подобен проект, участващи за първи път, танка поетите не разочароваха. Напротив, реакцията и качеството на творбите беше повече от отлично. Възможността толкова голям брой танка и хайку поети да пишат на една и съща тема има изключително литературно значение. Това е добра възможност да видим какво може да направи хайку и какво може да направи танка и какво могат да направят заедно, в общо взаимодействие.

Освен това, както се вижда от този предговор, съвместното присъствие на танка и хайку хвърля нова светлина върху някои поетически принципи, които, погледнати изолирано през призмата само на една поетична форма, имат различна перспектива. Или казано по друг начин –

наличието на танка ни позволява да видим по-добре хайку.

На страницата на японския P.E.N. център, както хайку, така и танка се публикуват заедно и редуващи се и смятам, че гетоизацията зад дебелите стени на тези форми е несъвместима с духа на времето. Ако това е едно от допълнителните послания на тази книга, ще бъда много доволен.

И разбира се, не трябва да забравяме, че има не само няколко поети, които пишат едновременно хайку и танка, и тази книга показва това. Масаока Шики беше първият японски „*бунгакуша*" (писател), пишещ както хайку, така и танка, есета и теория, така че днес може би термини като „*хайджин*" и „*каджин*" имат романтична конотация на Запад. В България повече от няколко поети пишат и в двете форми, а на английски е достатъчно да си спомним Джеймс Къркъп.

5. От „партията на войната" до руския империализъм

Как да разбираме войните, които се водят в Европа през последните 35 години и в които сме съвременници и участници – от Балканите до Украйна? Под „участници" имам предвид, че човекът е принуден да реагира на войната, която го заобикаля. Някои, като авторите на този сборник, пишат антивоенна поезия, заемайки публична позиция на опозиция, други слушат и се преструват, че няма война, трети участват в хибридна война или са доброволци на фронта и т.н. Аз лично имам най-голяма неприязън към онези, които се правят, че не забелязват войната. Това е отношението „всичко е наред".

Наскоро приключи национален конкурс за хайку в страна само на 300 км от фронтовата линия. Не забелязах нито едно хайку за Украйна. Участваха 92 поети. Това ме кара да мисля, че противопоставянето на злото винаги е работа на малцинството. Повечето са конформисти. Сравнявайки цифрите от ъгъла на тази антология в България, броят на хайку /танка поетите с активно отношение е 10%. Това никак не е малко.

Но да отговоря на въпроса. Първо да припомня, че между двете световни войни Комунистическата партия носи прозвището „Партията на войната". Това е така, защото в тяхната програма беше записано, че властта се печели и защитава със сила. Това не е демократична партия. Следователно трябва да се разбере, че през 80-те години на XX век Андропов планира капитулацията на СССР като временна мярка, разчитайки на тактиката на Троцки, наречена „ентризъм". Тактика на по-слабата страна е да премине на страната на врага, докато той заема нови позиции. Демократичният свят беше подведен и затова сме във война вече 35 години.

От Студената война
към истинската война –
партията на войната.

6. За антологията

Антологията „Тан-Ку за Украйна" съдържа 509 стихотворения (423 хайку и 86 танка) от 114 поети. Танка поетите съставляват 25% (приблизително 10% от поетите от тази колекция пишат и танка, и хайку), а танка стиховете 17% от сборника, но впечатлението е, че поетичният ефект между танка и хайку е балансиран. Освен стихове, антологията включва и 15 по-кратки прозаични текста и сбирка с хайги.

Антологията е структурирана по начина, по който обикновено го правим в България – зачитайки индивидуалното качество на стиховете, а също и повествованието чрез тематично обвързване на стиховете (rensaku, tan-ku). Смятаме, че по този начин читателят получава добра представа за богатството на поетични форми, произхождащи от японската култура.

Разбира се, „Тан-ку за Украйна" е световна, мултикултурна антология. Подходите на поети от различни култури към японските поетични форми могат да бъдат различни. В този смисъл тази антология е и празник на мултикултурализма.

Двата основни езика на антологията са английски и български. Добавихме всички оригинални езици, които получихме.

За тези, които се интересуват от националната структура на участниците, тук публикувам работния вариант на прегледа, който ми послужи за ориентация:

107 (87h/22t)/28/4

Япония (6), САЩ (22), Италия (2), Великобритания (4), България (10), Хърватия (9), Черна гора (2), Индия (4), Сърбия (9), Словения (2), Полша (5), Шри Ланка (2), Литва (2), Босна и Херцеговина, Шотландия, Канада (5), Румъния, Малайзия, Уелс, Грузия, Малта, Ирландия, Холандия, Франция (4), Нова Зеландия (2), Австралия (3) Германия, Филипините.

Искам да кажа и няколко думи за заглавието на антологията. Тан-ку е нова поетична форма, изобретена от Марико Китакубо и Дебора П. Калоджи (1959-2024).

Тази форма свързва танка и хайку. В символичен смисъл тя идеално илюстрира антологията.

Смятам също, че новата форма се появява в правилния момент и че може да допринесе много за по-доброто разбиране на японската поезия на Запад. Марико е много настоятелна по отношение на емоционалната връзка между писателите на Танку. И няма как да бъде иначе, защото всяка поезия се поражда от емоция.

Представяме 5 поредици Тан-ку в антологията и аз съм много горд, че антологията носи това име.

7. Благодарност

В допълнение на благодарността си към всички поети, които изпратиха своите произведения и с които споделям чувството за принадлежност към едно семейство, дължа специални благодарности на Jim Kacian и неговата The Haiku Fondation и Valérie Rivoallon – Directrice Emoji Centre International de Documentation et de Recherche sur le Haïk, както и на моя сътрудник в много проекти, включително този, на поетесата, писател, редактор и издател Габриела Цанева и нейното издателство gabriell-e-lit.

Слава на Украйна!

с. Грознатовци, 23.12. 2024 г.

АВТОРСКО ХАЙКУ НА ГАБРИЕЛА ЦАНЕВА

ДИМИТЪР АНАКИЕВ

„Който напише три хайку е хайку поет, който напише десет е майстор".

Башьо[1]

В предговора към антологията Човек[2], която включва 50 години българско хайку, написах между другото, че особеността на българското хайку е, че много автори сами са учили хайку, т.е. по правило българското хайку не е създадено епигонски, чрез копиране на колониален сурогат, което на Запад наричат „японско", а българското хайку е създадено като родна литература.

Създаването на авторско хайку, както във всяко изкуство, не е лесен процес. Особено ако се вземат предвид две неща: първо, авторските хайку почти без изключение в Япония се „коват" изключително в майсторски работилници (както всяко друго традиционно изкуство), т.е. няма независим път към хайку, нито хайку може да се научи в системата на общественото образование.

Затова има система „семпай" – „кохай" (ученик-учител). Затова съществуват школите по хайку. Биографиите на поетите са много оскъдни. Те включват името на учителя, името на школата по хайку от която идва поетът (или списанието, т.е. кръжока по хайку), хайку библиография и награди. Нито дума повече.

Второто, свързано с първото: художественият език на хайку е много особен, филигранен – необходими са десетилетия работа, за да се усъвършенства. Хайку не се пише, хайку се композира.

Има и трето нещо, свързано с предишните две твърдения, което е може би най-важното: източникът на хайку поезията се намира в колективното несъзнавано, в мита, а не в логоса. О, каква трудна задача!

[1] Владимир Девиде, Японска хайку поезия и неговата културно-историческа рамка, Загреб, 1985

[2] Димитър Анакиев, Габриела Цанева, „Човек, антология на българското хайку", София, 2024

Виждаме, че пътят на занаята в хайку е много труден, а пътят на автора е още по-труден.

Какво прави един автор автор? Има много неща, но специално бих откроил аспекта на личната драма.

Ако се вгледаме в известните ни японски поети, стари и съвременни, ще открием аспект на лична драма във всеки от тях. Например:

Смъртта на любовника на Башьо го кара да се скита и да търси утеха в поезията и будизма; личната драма на Иса беше живот в бедност и социална маргиналност; Шики неуспешно се бори с туберкулозата; поради социални промени на Кьоши е отказан статут на самурай; Сантока преживява самоубийството на майка си, Тота Канеко и Хошинага Фумио преживяват войната и поражението на Япония и се сблъскват с японския тоталитаризъм; Бан'я Нацуиши се сблъска с домашно насилие, а Марико Китакубо със загубата на баща си... Същото важи и за всички други поети, включително и българските. Величието на Ботев е, че направи социалната драма лична. Но не само Ботев. Ако се поровите малко в българската поезия, няма да намерите нито един голям автор без лична драма.

Авторите са хора, които инструментализират личната драма и я вдъхват в поезията, литературата и изкуството. Това изисква голяма смелост и сила на характера.

Габриела Цанева вече описа драмата на своето семейство, сблъскало се с българския тоталитаризъм и съветската окупация на България, в своята документална проза „Миналото в мен". Тя прави същото и като редактор на в. „Литературно земеделско знаме" и издател и редактор на нейното издателство gabriell-e-lit.

Чрез поетичното си творчество тя се сблъсква с личната си драма.

Добре е да прочетете предговора, в който тя живо описва мъчителното търсене на път в хайку. Този предговор описва добре какво означава да си автор, особено в хайку, което използва специален език, непознат за повечето. Резултатът е българска хайку литература.

Колко по-различно е от тези, които приемат рецепта и продължават да пишат по рецептата – все едно правят торти. Литературата и кулинарията са две различни неща.

Спомням си, когато за първи път започнах спорадично да попадам на нейните хайку, забелязах, че тя композира хайку. Нейните хайку бяха първите истински съчинени хайку на българското хайку, които прочетох .

Пет нейни хайкута, които избрах за антологията Човек, със сигурност са сред най-добрите в българското хайку изобщо: виждаме тематично разнообразие, виждаме сложни метафори, фолклорни символи, социална ангажираност и лична драма:

мартеница –
кръв
върху снега на Украйна

цял град
остъклени балкони –
жажда за затвор

мандала –
концентрични кръгове
на мишена

сухо дърво –
всички пътища към него
са пусти

вятърът измете
небето; боклукът
в краката ми

Вече съм коментирал тези хайку по различни поводи. В този текст ще подчертая още няколко нейни прекрасни хайку, които тази колекция предлага и всички те намериха място в Българския хайку речник.

Бяла и гола –
заспивам преди
да дойде нощта

Изключително експресивно хайку, което говори само на езика на символите. Първият стих означава „ерос и танатос", въпреки че използва само един цвят и едно

изображение. Белият цвят означава липсата на всички цветове. В японската култура това е цветът на смъртта. Голотата, която внася еротичен елемент, означава и липса (на дрехи). Хайку с изключителна стегнатост на израза и богат смисъл. Майсторско хайку с лична драма зад него. Башьо брои такива хайку, когато говори за хайку поети и хайку майстори.

светулки върху
прозореца – очите
на баба в отвъдното

Ако предишното хайку има изразителната сила на „Вика" на Едвард Мунк, това хайку предлага на читателя магически реализъм, който идва от колективното несъзнавано. Също рядко срещано хайку, което отговаря на българската анимистична представа за света.

новогодишна
баница – липсва
най-важният късмет: мир

Митът и логосът се срещат в това хайку. Хайку започва като мит, но след пауза следва рационален дискурс. Авторът прекъсва ритуала, за да изрази активното си отношение към обществото. Този контраст е драматичен и по този начин засилва отношението на автора. В същото време това хайку показва какво отношение трябва да имаме към мита. Митът не е самоцел, а функция на нашето настояще и функция на художественото изразяване и авторското отношение. Тук виждаме, че митът подчертава една много важна авторска нагласа на автора.

недоносен
се роди светът, заченат
с хляб и вино

Горното хайку тематизира един мит, но не изконния, старобългарски, който спонтанно израства от връзката на човека с природата и населява колективното му подсъзнание през вековете, а един нов мит, създаден идеологически и наложен на българите много по-късно насила. Критично хайку, което поради майсторското използване на символиката има и метафизично измерение. А всяко хайку, което има метафизично измерение, принадлежи, според класификацията на Башьо, към „високото хайку".

пълна луна –
силуетът на кучето ми
върху небесния свод

Кучетата и конете са култови животни у българите. В много български гробове са открити кучешки скелети. А кучето е показано и на релефа на Мадарския конник. Кучето има важна функция в ежедневието, но и в задгробния живот, където е призовано, освен да пази и да свидетелства за живота на своя господар[3]. Това хайку от Габриела Цанева предлага образ, който сякаш придава религиозни свойства на кучето. Така поетът участва и предава по особен начин българската митология.

От тези примери можем да видим, че Габриела Цанена е изразителен хайку поет, който пише с висока техника както за себе си, така и за обществото. Нейните хайку са проникновени и сложни. В същото време можем да видим от някои нейни ренсаку, че тя знае как да се отдаде на спонтанното писане по начина, по който го правят будистки ориентираните поети.

Освен хайку, тя пише още танка, хайбун и рисува хайга. Тези форми могат да бъдат разчетени и разбрани с познаване на общи естетически закони, затова не съм ги коментирал, следвайки акцента на автора в предговора.

Десетилетната на работа в японските поетични форми на Габриела Цанева е увенчана с успех. И това е задължение за десетилетия напред.

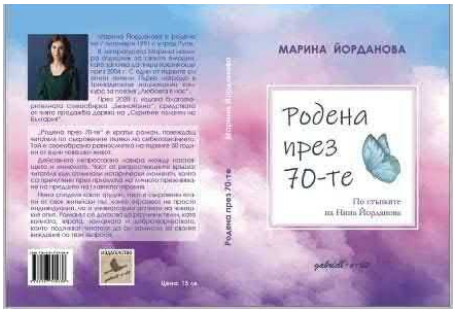
Димитър Анакиев, с. Грознатовци, 01.02.2025

[3] *Тодор Чобанов, Етюди за древните българи, Ролята на кучето в обредите на прабългарското езичество (с.129), София, 2024.*

Във връзка с тази препратка трябва да си спомним думите на Шики, че широката обща култура и дълбокото познаване на собствената култура е задължение на хайку поета.

ЗА „РОДЕНА ПРЕЗ 70-ТЕ" МАРИНА ЙОРДАНОВА

Скъпи читателю, книгата, която държиш в ръцете си, е своеобразен пътепис. Той ще те преведе през лъкатушещите пътища на едно човешко израстване, ще разкрие пред четящия ти поглед неочакваните обрати и трудните избори, пред които героинята е изправена неколкократно. За да ти спестя възможното объркване, ще направя важното уточнение, че тази книга е базирана на истински истории от живота на една жена, дъщеря, съпруга, професионалист и майка – Нина Тодорова Йорданова.

Точно в центъра на времето, което описвам, е закотвена моята лична среща с нашата героиня. Спомням си Нина през погледа на своето седемгодишно „Аз" и виждам до каква метаморфоза са довели последващите двадесет и пет години и за двете ни.

Повод за написването на книгата стана неизбежната вътрешна потребност на всеки човек да сподели своята история и да се почувства разбран, да остави нещо след себе си. В годината преди петдесетгодишния юбилей на Нина пътищата ни отново се пресякоха и в течение на един, бих казала трансформиращ, разговор се зароди идеята за написването на тази книга.

Дотогава с нея ни свързваха не само топли чувства, на базата дългогодишен контакт фризьор и клиент, но и взаимно уважение и доверие, които бяхме изградили вследствие на поредица от модни събития, които организирахме заедно.

В процеса на писане събрахме множество истории, голяма част от които ще откриеш на следващите страници. Искаше ми се да ги предам по възможно най-автентичен начин, като в същото време им вдъхна по-универсално звучене.

Представях си книгата не толкова като традиционно познатите ни биографии, а по-скоро като художествен разказ, събрал в себе си реални житейски събития.

В месеците, през които бях отдадена на писане, се потопих в един свят, който ме отведе още по-близо до самата мен.

Превъплъщавайки се в своята героиня, възприемайки нейния глас и гледна точка, направих крачка по-близо до приемането на другите без осъждане. Крачка, която се надявам да направиш заедно с мен, скъпи читателю.

Преди да се отправим на това пътуване, ще ти дам една последна подсказка. От самото начало Нина иска пеперудата да бъде символ на нашето пътешествие.

И така, търсете пеперудите.[4]

Марина Йорданова

Второто издание на дебютния роман на Марина Йорданова „Родена през 70-те" вече е литературен факт! Поради големия читателски интерес, книгата излиза помалко от година след първото издание.

Щастливи сме, че това се случва със знака на изд. gabriell-e-lit!

Редакционна статия

[4] *Препратка към прословутия израз „Cherchez la femme" (Търсете жената) – Мохиканите от Париж – Александър Дюма-баща, 1854 г. – бел. авт.*

ЗА „ДИСКОРДИЯ И КОНКОРДИЯ"

„Дискордия и конкордия" е втората поетична книга на Илияна Кръстева, която излиза само година след дебютната ѝ стихосбирка „На рамо със залеза", изд. Рива, С., 2024.

Щастливи сме, че поет със заряда и таланта на авторката се довери на изд. gabriell-e-lit! Предговорът, както и на първата ѝ книга, е дело на проф. Венелин Терзиев. В изданието са включени авторски картини на поетесата, дизайнът на корицата е дело на художничката Мирослава Терзиева, а цялостното оформление е на Марин Георгиев.

И ето, от началото на м. февруари т.г. нейните стихове имат своя дом в платформата за електронни книги на нашето издателство, а скоро читателите ще могат да докоснат и печатното издание.

Приятно четене!

НАЛЕЙ МИ ОТ ТЪГАТА

Налей ми от тъгата. Обречени, очите ни
сбогуват се.
Заключени зад четири стени в безсилие
се мятат думите.
Присъдата на суетата е мимолетна,
като фойерверките.
Да пием за съдбата на безумно смелите!

Налей ми от тъгата. Но нека да е истинска.
Вий в ъгъла притиснат – до невъзможност
искрено.
Почувствай тежестта и – куршумено оловната.
И нека да горчи. По-лесно се преглъща
с болката.

Налей ми от тъгата. Във нея има само спомени.
Разлиствай ги и ги помилвай – голи и самотни са.
Понякога ще те откривам, Тъгочерпецо.
Ще сядам
до прозореца. Налей ми пак тъга и малко обич.

Книгата е достъпна за свободно четене и сваляне в сайта на изд. ***gabriell-e-lit*** **тук** – към настоящия момент със съкращения.

Пълният текст на електронното издание ще бъде достъпен след публикуването на печатната книга.

НЕ ЗНАЕШ

Не знаеш укротената вълна
как гали привечер скалите,
как плиска се в брега сама,
като каторжник отброява дните.

Оставя в пясъка следи,
дълбае морското корито,
целува залеза и спи,
във залива на Афродита.

Не знаеш как на сутринта,
от порив страстен се събужда.
Във стремената на нощта,
препуска да догони утрото.

Картина и поезия: Илияна Кръстева

Редакционна статия

ЩАСТИЕ. СПОМЕНИ ЗА БЪДЕЩЕ

„Щастие. Спомени за бъдеще" е втората книга есета на Венелин Терзиев, която отново излиза със знака на изд. gabriell-e-lit /след „Книга за мечтите", 2023/.

Нестандартен творец, ерудирана личност, авторът и в новата си публицистично-белетристична сбирка ни поднася богатата палитра на своите търсения и прозрения – едно пътешествие в света на духовните измерения на вътрешното си „Аз", но и в сложния лабиринт на съвремието.

Книгата съдържа три раздела – „Оптимизмът на щастливия човек" – литературни импресии и есета, „Насаме със…" – интервюта на автора с творци и общественици и „Насаме със себе си" – интервюта с автора.

Както се случи с „Книга за мечтите", читателите на сп. „Картини с думи и багри" ще намерят и в „Щастие. Спомени за бъдеще" много познати за тях творби на автора. И това не бива да ни изненадва. Идеята за списанието винаги е включвала именно това – неговите страници и онлайн пространство да бъдат лаборатория за създаване на нови произведения… И на нови творци.

Но в книгата има и много текстове, които се публикуват за първи път, както и такива, публикувани в други периодични медии. И, за разлика от „Книга за мечтите" – всеки ред, всяка дума в която харесах като личност и като издател, то в новия сборник на Венелин Терзиев има много спорни идеи и внушения, зад които не мога да застана. Те, до известна степен ме накараха да настръхна вътрешно, да се отдръпна в себе си – за да не изкрещя „Не! Не мога да издам това! Не искам". Донякъде ме огорчиха, но не ме изненадаха, нещо повече – винаги съм очаквала, че рано или късно тези внушения и идеи ще бъдат лансирани от автора.

Фактът, че знакът на моето издателство стои върху корицата на тази книга означава това, че този знак стои върху едно талантливо написано и талантливо оформено произведение на вербалното и визуалното изкуство. Защото всеки текст в нея, всеки щрих носи ерудицията, естетиката и таланта на своя автор.

Тази книга, в своята съвкупност от текстове, картини, редакционно-дизайнерски екип и индиректно присъствие на знакови личности от света на науката, изкуствата, политиката и духовенството с голяма острота постави пред мен, като издател, поет и личност дилемата за значимостта, за тежестта и взаимодействията между таланта и идеологията; за ценността на всяко едно от тези понятия и енергии, за силата на тяхното взаимно преплитане и за отражението им върху онова, което в крайна сметка се оказва още един слой върху колективното несъзнавано на едно общество.

Много е лесно да се създаде една рамка, система от правила и норми, от идеологеми, в която да мислим, че се чувстваме комфортно. Но рамките винаги се оказват тесни при взаимодействието си с реалните предизвикателства на живота. И често влизат в конфликт с дълбоката същност на оня, който ги е създал. И често се чупят или често бъдат счупвани. Често техните отломки остават неосъзнати; често се превръщат в нови бариери.

Надявам се, че тези разсъждения, които целят да оправдаят верността ми към парадигмите „без цензура" и „талантът над всичко", които зачертаха онова, което крещи у всеки от нас – „бъде верен на себе си" ще провокират интереса на читателската аудитория.

Изданието излиза под редакцията на Силва Василев и включва пълноцветни илюстрации – картини на Васил Василев-Зуека; дизайнът на корицата е на Мирослава Терзиева.

На добър път към читателя!

А читателят – нека чете и преценява сам…

Габриела Цанева, издател

ЩАСТЛИВАТА ПОТРЕБНОСТ ДА БЪДЕМ ТУК

„Долината на мелниците"
Художник: Васил Василев – Зуека

Самотността на щастието е дръзко упование, че то въобще се е случило.

Ровя се в позабързаната си същност да си обясня неговото съществуване и дали то се е завряло някъде дълбоко в мен. Много неразбиране срещам в това си търсене на нещото, което да обясни моето щастие. Въобще не се опитвам да търся неговото научно съдържание, навярно защото то трудно ще ми помогне в усещането за неговото обяснение.

Така и не успявам да открия обяснение нито в препълнените с хора улици, нито в безгрижността на реенето на птиците, нито в тишината на селските калдъръми. Неговата прикритост е мъчително постоянна при своето пребиваване в моята същност. А тя, същността ми, е поизвървяла път, по който често се е препъвала и падала, чувствала се е пребита от търсене на случайни неслучайности, оставала е потопена от дръзка незначителност…

Но въпреки всичко е продължила да ми служи и да ме пази от недодялани персони.

Не знам дали същността ми е щастлива, когато е смирена, или когато търси боен вик, но тя все така упорито издирва своята щастлива самота – носител на връзопи с празнота.

Обладаност от това да чувства своята доброта е нейната най-голяма пълнота.

Същността обича да бъде обичана и тогава е най-щастлива. Тогава тя е там, в онзи странен полет, когато може да извърши и убийство, и възкресение. Тогава и любовта е щастлива, тогава и самотата на безгрижието е най-блажена.

Понякога погледът попада в някаква мъглива самота и помътнява, друг път е в призрачна яснота и пак е в търсене на нещо, което е част от онази щастлива самота. Способността да откриваш това си състояние е може би онзи таен смисъл на съзаклятието да ***бъдем щастливо способни да сме нужни*** и на онази забележителна потребност да сме тук.

Не търсете помощ в книгите, не търсете съветите на другите, не обръщайте внимание на сложността на изречените думи – те няма да са ви потребни в тази щастлива чувствителност, ако не намерите сили да приберете същността при себе си и да заживеете в мир с нея.

Днес прибрах моето същностно безгрижие, за да се опитам да го спася и опазя.

Пазете щастието от смъртта му – тя може да го отнеме по всяко време!

Венелин Терзиев

Книгата е достъпна за свободно четене и сваляне в сайта на изд. ***gabriell-e-lit*** тук – към настоящия момент със съкращения.

Пълният текст на електронното издание ще бъде достъпен след публикуването на печатната книга.

Редакционна статия

ЦВЕТЕТО НА ЛЮБОВТА

ЛИРИЧНА ИЗПОВЕД НА ЕДНО ДОБРО СЪРЦЕ

КИРИЛ НАЗЪРОВ

В нашето объркано, бездуховно време не са много чести срещите с добротата, искреността, любовта…Такава среща ви предстои след като разгърнете страниците на тази тънка по обем, но богата по съдържание книга.

Авторът е Елисавета Цветкова.

Следя нейното творческо и духовно развитие откакто се познаваме. Може би почти от началото на нейния път в литературата. Насърчавам я да не изоставя поезията, радвам се на постиженията ѝ.

И ето – съвсем логична, дори малко позакъсняла е появата на първата ѝ стихосбирка „Цветето на любовта".

Наистина като нежни, дъхави цветя пъстреят стихотворенията в нейната лирична градина.

Както се вижда от заглавието на книгата, доминираща тема в нея е любовта. Истинската, искрената, голямата любов в нейните необхватни измерения – към любимия, към родителите, към живота, към природата и родния край, към хората, към Бог. Любовта е навсякъде.

Авторката сравнява любовта с цвете. Цветята и любовта си приличат. И двете излъчват нежност и очарование. И двете са красиви, крехки, раними. Понякога устояват на бури, ветрове, студове. Но понякога повяхват, биват погубвани от грубите бурени на бруталността, гордостта, егоизма.

Подходящо е сравнението между цветята и жените:

А колко е добре във топли длани,
откъснати, поднесени с любов,
макар да бъдем малко неразбрани,
да разкрасим света суров!

В цялата книга лиричната героиня споделя силни чувства и вълнения, преминали през сърцето и ума ѝ. Цялата книга е повик за любов, доброта и топлина в днешния суров и несигурен свят.

Елисавета е изучавала и завършила и медицински, и богословски науки. Тя добре знае, че най-напред лекува Бог, след това лекарят, а след това изкуството, духовният устрем у човека.

Най-важен е стремежът към Бога.

Чрез този стремеж човек се спасява. Защото всичко е в Божията воля. Хората ги спасява любовта, смирението и добротата.

Мисля, че тези три думи са лайтмотивът на Елисавета Цветкова и в нейния живот, и в творчеството, и в цялостното ѝ поведение като Човек.

На първо място безспорно е любовта.

Какво щеше да представлява вълшебството, наречено живот, без любов? Скучно, бездуховно съществуване, живуркане. Без нея, човешкият живот става безсмислен! Тя изпълва живота ни със смисъл и съдържание. Тя може да донесе толкова много радост и щастие. Тази идея е застъпена в по-голямата част от стихотворенията:

Любов – дъждец ти благотворен,
помилвай нашите души,
животът ни така затворен
със тебе пак ще процъфти.

Голяма е облагородяващата сила на любовта. Тя е най-важната предпоставка за щастието на хората. Щастието се постига чрез любов.

Затова трябва да се радваме на любовта, когато я имаме. Да я ценим, да правим нужното, за да не я загубим. Защото без любов се живее трудно. И самотно!

Мотивът за самотата присъства в не малко стихотворения в книгата. Човекът, притиснат от лапите на самотата, страда, измъчва се, търси изход. Особено след раздялата:

Отново ще се срещнем пак
и всеки в самотата страдал,
дано си спомни в своя мрак,
как чужди чувства е откраднал.

Но в стихотворенията за самотата има и оптимизъм, че тя не е безкрайна:

Един ден, знам, ще спреш да съществуваш,
навеки ще изчезнеш ти от нас

и няма със сърцата да търгуваш,
че неподвластни сме на твойта власт.

Освен любовта, надеждите и мечтите са другите основни стълбове, които крепят човека, дават му сили да продължи нататък и все напред – до края:

Че синьо е небето и морето,
и погледът ми син се рей.
И все ли ще мечтая аз дордето,
последната надеждица изтлей...?

Както и приятелството, за което авторката изповядва сърдечно:

Приятелството – бисер е във мида,
тя скрита там, дълбоко сред морето.
Затуй, приятелю, към тебе ида.
Ти пазиш ли ме още във сърцето...?

А най-голямата опора, спасението е в Бог:

Бъди ти всякога с Христа,
в пътеки с рози и в беди.
И сам-сама да си в света
ще си щастлива с Него ти.

„Цветето на любовта" е книга – богата на обич, доброта и мъдрост. Тя е като свеж и бистър, дълбок и чист извор, който утолява духовната жажда. От него блика ведрина и благодат, но и болка, и страдание. Какъвто е животът.

В стихосбирката е въплътен житейският опит на поетесата – едновременно реален и приказен, земен и небесен.

ЗА „БЪЛГАРСКИ ХАЙКУ РЕЧНИК"

ГАБРИЕЛА ЦАНЕВА

Понятия и думи и поезия…

Едновременно чета и подреждам текста.

И в ума ми цъфтят думите-оценки – много, много, много хубава и стойностна книга!..

Не искам да прибързвам с това усещане, не искам да го превръщам в категория преди да съм стигнала до последната страница, но думите-оценки се трупат в ума ми… Много нужна книга – за всеки, който иска не просто да пише или да чете хайку, но и да обхване в дълбочина смисъла на литературата…

Да, казвам и пиша „литературата", не само на хайку поезията… и това го правя след като съм прочела последната страница.

Но сега оценката ми се простира много отвъд тези страници – вече прочетени и осмислени.

И въпросите са повече от отговорите.

Тук ще се опитам да анализирам някои от тях.

Доколко тази книга се отнася специфично до българската литература и хайку поезия и доколко има универсално значение за разбирането на хайку и взаимодействието между култура, колективно несъзнавано и изкуство?!

Това е може би първият и най-съществен от тях. И на него мога да дам много бърз и категоричен отговор, който обаче, отваря много широка врата към размисъл и дава насока за нови търсения и тенденции в развитието на разбирането ни за литература и взаимовръзките й с обществото, както и с характеристиките на неговото моментно и минало състояние и за вероятния му бъдещ път.

Тази книга прави анализ на българската духовност! В този смисъл тя е специфично българска и нейната насоченост е именно

към същността, към всеобхватността на тази духовност във всичките ѝ измерения.

Но тя е и универсален ключ за разбирането на взаимодействието между литература и общество, между дълбокия корен на колективното съзнание на човечеството и неговия изблик, въплътен в битността и изкуството.

Неслучайно авторът прави паралели между българското, японското и западното/англоезично хайку. Неслучайно в много от темите той цитира световният „Речник на символите" на Жан Шевалие.

Но съществено, дълбоколично, ценностно послание на Димитър Анакиев трябва да търсим в специфичното за българския национален характер тематично извеждане и в разнообразието на избраните ключови думи, които водят до настоящото структуриране на „Български хайку речник".

Корените на тази книга не са от днес и от вчера. Идеята за съставяне на речник с ключови думи, които имат своя корен в българския национален характер и битийност има дълга предистория в творческите намерения и нагласи на Димитър Анакиев.

Като издател и редактор мога да кажа, че първите публични кълнове на речника се намират в авторската хайку сбирката „Кръстена вода" /изд. gabriell-e-lit, С., 2023/. Тази малка книжка не е лесна за четене, именно заради символния заряд, който съдържа. Всяко хайку е заключило квинтесенцията на една голяма тема. А именно големите теми формират „ключовите думи" – основа на хайку речника, от който има нужда хайку поезията на един народ.

Като поет ще кажа, че за мен голямото пътешествие в света на „ключовите думи" започна с диалога между мен и Димитър Анакиев по повод създаването на нашето ренсаку от 100 хайку „Живея със седем котки" /изд. gabriell-e-lit, С., 2023/ – една книга, която във втората си част показва и казва много за историята, „идеологията" и композирането на хайку и ренсаку. Но и за избора и възможността за разнопосочно развитие на сюжета на ренсаку, както и за многовариантността в разбирането на хайку и на поезията изобщо.

Така, с щрих към тези две много различни поетични сбирки и тяхното значение за разбирането и развитието на идеята за съставяне на специфично български речник с ключови думи, ще завърша разсъжденията по този първи съществен въпрос, който поражда настоящото издание.

Друг важен аспект и същностна характеристика на „Български хайку речник" е неговата композиция – тема, засегната в дълбочина от автора във въведението към настоящото издание.

Аз искам да направя кратък преглед на подбора на темите, които са предложени. Прави впечатление, че всички 64 теми и ключовите думи, с които са илюстрирани представляват обекти и характеристики – няма нито една, която може да се определи като действие/състояние. Този избор вероятно се корени в принципната стабилност на всяка народопсихология /като извор на ключови думи и теми, характеризиращи обществото в дълбочина/. Действие/състоянието предполагат движение и посока, в противовес на установената вековна традиция и относителна устойчивост на колективното несъзнавано.

Като препратка към уводните разсъждения, ще спомена, че избраните теми характеризират и се коренят както в общочовешки ценности, практики и идеи, така и в специфичнонационални, български.

Всеки читател може да види това.

Тогава – защо авторът нарича труда си „Български хайку речник"? Това трябва да търсим във вътрешното взаимодействие, взаимопреливане и свързаност между общочовешките и националните теми – от една страна, а от друга – в специфичнонационалното представяне на общочовешките теми от българските поети – и тук именно е голямото богатство и разнообразие, яркост и пъстрота на тази книга. В този смисъл, прав е Димитър Анакиев, когато казва, че българското хайку, въпреки сравнително кратката си 50 годишна история, има широка база.

При създаването на този хайку речник, без съмнение, авторът е черпил идеите си, включително е определял структуриращите теми не умозрително, а черпейки от източника на българската национална хайку поезия.

И накрая, но не на последно място, ще разгледам разграничението между „киго" и „ключова дума", което авторът въвежда и утвърждава с настоящия труд.

Като поет и читател, любител на хайку, ще кажа, че идеята за разграничаване на „киго" от „ключова дума" не е нова в хайку културата, която Димитър Анакиев налага с присъствието си в литературния живот на България.

„Киго" е термин, понятие, с което всеки, който чете и пише хайку е повече или по-малко запознат. Киго е лесно да бъде намерено и да бъде използвано. Речници с „киго" има в много сайтове, които „учат" какво е хайку и как се пише хайку, намирала съм и речници на български „киго" – онези специфични за нашия повече или по-малко традиционен бит думи, които подсказват и характеризират сезона.

Но хайку не е нито „сезонна", нито „природна" поезия; хайку е универсална поезия, която се простира отвъд видимото взаимодействие на човека и природата, отвъд съзерцателността и медитативността, които индивидът може да постигне, защото ролята и задачата на поезията излизат отвъд личността на поета.

Но не само в разширяване на идеята за същностните послания на хайку е скокът в разбирането за хайку и неговото съвременно измерение.

Именно въвеждането на понятието „ключова дума" е онова, което прави хайку универсална литературна форма, чрез която може да се изрази всичко и с която поетът може да въздейства върху обществото.

Как да открием ключовата дума в едно хайку? Защото това не е точно темата, нито идеята, нито онова, което поетът внушава.

Ключовата дума е лостът, с който поетът „обръща" мисълта на читателя; инструментът, с който „показва", с който създава идеята, върху която акцентира, която е съществена.

Възможно ли е да има разминаване между онова, което поетът иска да внуши и онова, което е обективния израз на желанието му за внушение; а възможно ли е да има разминаване между обективизираната визия на автора и онова, което читателят е осъзнава като такава?

Отговорът, без съмнение, и на двата въпроса е „Да". Но това „Да" има дълбока основа и основание – многозначността.

Често с едно хайку, както с всяко произведение на изкуството, включително изкуството на думите, авторът създава многозначност на внушенията, т. е. многозначност, определена от автора.

Но съществува и многозначност, определена от читателя. Онази поливалентност, която е способен да осъзнае/прозре, или да породи чрез собствената си система от социално-културни дадености читателят, включително естетика и отношение към света и изкуството.

А оттук идва и многозначността, определена от множеството на читателите.

В този контекст е трудно да говорим за „ключова дума". Защото онова, което е ключ за автора, често може да не е ключ за всеки един от читателите му.

Трябва ли да има унификация, някакъв „шифър за посветени", който да дава отговор и да прави възможна еднозначната комуникация между творец и възприемащ?

Мисля, че това е невъзможно и ненужно.

Именно в многовариантността на възприятието е ключът на въздействието на изкуството.

Ще дам пример с две хайку, включени в този сборник.

Първо ще се спра на моето тристишие:

бяла и гола
заспивам преди
да дойде нощта
Габриела Цанева

Авторът разглежда това хайку в контекста на ключовата дума за цвят; в случая –

бял/а, но и като съчетание на прилагателните „бял" и „гол" с техните допълващи се, нагнетяващи идеята за празнота значения – бял, като празнота/липса на цвят и гол, като липса на дрехи / „голтак" –бедност, нищета/. Аз бих добавила – към това и „липса на всичко излишно" – оголване до същност, както и „липса на всичко" – празнота, излишност. Тук трябва да спомена още едно значение на „гол", което води до понятието „оголеност", провокиращо от своя страна представа за беззащитност и уязвимост. Това добавя нов нюанс на липсата, но не променя по същество избора на ключов смисъл, като комбинация на думи, чийто резултат е синергично уплътняване на усещането и значението, носени от всяка дума поотделно.

Този пример показва възможната свързаност на ключовите думи, което позволява да се развие по-широкото понятие – ключов смисъл/понятие.

Но тази територия е територия на теоретизирането на хайку, не територия на композирането и разбирането му като поезия в контекста на изразяване/възприемане на идеи и естетика.

Другият пример, който ще разгледам е с хайку на автора, включено в книгата:

Едно дете вътре в мен
се люлее през мъглата
над дълбоката вода
Димитър Анакиев

Ще върна читателя към ключовите думи /бележка #3 в книгата/. Виждаме, че са възможни и двата прочита – чрез ключова дума „дете" и чрез ключова дума „вода". И двете предложени ключови думи са съществителни, които визират обект и субект на действието.

Но в това хайку, аз мисля, интерес представлява и действието/състоянието на субекта.

Как ще възприемем хайку, ако концентрираме вниманието си именно върху действието „се люлее" /оттам към състоянието на люлеене, оттам – към неравновесие, несигурност и развитие/.

За мен това хайку е интересно именно заради състоянието на неравновесие на субекта, спрямо обекта. Образът на люлееща се, свита в себе си същност над дълбоката, променяща се бездна – това не е ли образът на съвременния човек, увиснал в своята безпомощност пред света, който всеки миг го поставя пред избори, продиктувани от развитието на технологиите, бита и отношенията – твърде бързо, стихийно развитие, което ни оставя все по-неподготвени да го разберем /несигурност/.

Но това е и образът на вечно търсещия отговори ум, който, увиснал нестабилно между едно по-високо енергетично ниво на хаос и възможности се стреми да постигне равновесното положение на нулевата енергия, т.е. на покоя, или в нашия контекст – на пълното разбиране /развитие/.

И при двата прочита, ключово е състоянието равновесие/липса на равновесие.

Бих определила това хайку като хайку в развитие. Хайку, което говори за промени, за ентропия и хаос и за онова неоткрито, към което винаги ще се стремим.

И може би в този контекст – на вечното движение, ще завърша своите бележки към „Български хайку речник".

Търсенето на ключови думи, на ключов смисъл /като сърцевина на хайку/ и събирането им в речник, който прави портрет в дълбочина, но и моментна снимка на едно общество, на един народ и националната му литературно-културна традиция и духовност е процес, който не може да бъде събран и разбран между страниците на една книга.

Това е процес, който ще се развива многопосочно и многовариантно, многопластово и многофункционално, за да постига познание – като субективно разбиране и като обективизация на идеи и познания. Но и за да тласка към промяна и съвършенство.

ОЧАКВАНИ ЗАГЛАВИЯ

ЛУНА В ОГЛЕДАЛОТО

Една трудна книга в много отношения. Трудна за автора – като творчески процес по подбора на произведения и структурирането им. Трудна за читателя – като нагнетена емоция, която, разпиляна в много слоеве и направления остава концентрирана.

„Луна в огледалото" е шестнайстата поетична сбирка на Габриела Цанева. И този път изданието е илюстрирано с картини на поетесата, като цялостния дизайн също е нейно дело. Композицията е подчинена на естетическите и философско-теоретични търсения на твореца, жанрово разпръснати, но обединени от вътрешната логика в развитието на лирическия „Аз", както и от социално-политическите послания на автора. В първата част, „Безформия" намират място поетични импресии и поеми в характерния експресивен стил на Габриела Цанева. Следват три раздела с източни поетични и поетично-прозаични форми – „Монолози", „Диалози" и „Хайбуни".

Много от произведенията, включени в книгата са публикувани в периодични издания и антологии.

Подборът, който представяме на читателя може да се разглежда както като щрих към изданието, така и като автоанализ на поезията. Нима поетът не казва сам най-добре онова, което „е искал да каже" на читателя…

ПОЕЗИЯ

Чета поезия…
нова поезия –
от онази, която никой не разбира,
но казва, че е хубава –
ярко индивидуална!
бунтарска!
различна!
прилична –
на…
прозрение?
Забавление
за ума.

Харесаш такава поезия...
В нея има нещо
лично,
логично…
…прилично
на теб.
Има нещо,
което привлича
с абсурда си.

Нещо,
което шокира,
което провокира –
с безсмислието си…
И мобилизира –
безмислието ти.

Нещо,
което прозира...
…прозирност…
прозрачност –
далеч от прозрение –
протъркан плат,
продрана плът,
нищност.

Нищо…
Но в него намираш
липсващата си същност.

Чета поезия.
Поезия на нищото?!

Но каква да бъде
поезията,
с която крещим
нищото в себе си
и в онова,
което трябваше да е общество.
Падение.

Падане,
разпадане,
пропадане –
продънваме се в бездните
на нищожно битие...

Чета поезия –
новаторска?
бунтарска?
ярко лична?

Отчаяно магична...
Една търкулната глава
по хълма на въображението –
все по-надолу пада.
Все по-бързо
набира скорост –
да стигне дъното.

Покоят на нулевата енергия.

Стича се слуз
по стената на бузите ми –
кой ще спре
умората на окото,
което излиза от дупката си,
за да намери търсеното…

Вакуумът на нулевата енергия.

Разпилени зрънца
в плътта на абсолютната нула –
птици кълват дланта
на клошар

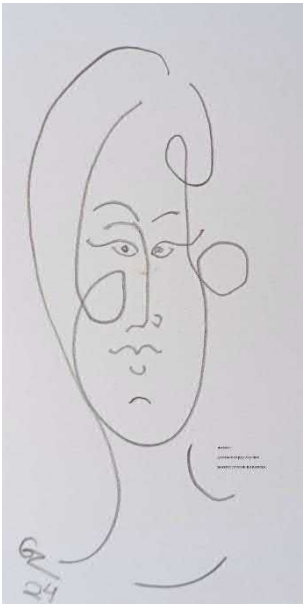
вървя в сивата кал
на изгубения смисъл –
без мисъл и жал:

клюнове впити в дланта ми
кълнове никнат от вените –
корените на незасетите семена
се вклиняват в мен…

И гледам –
чета разхвърляните редове,
които пиша...

Мириша
на разложение…
Разложена шума
в калната пролет…
Шепа иглики
в изхвърлена гума
цъфтят и бодат
очите ти…

Спящи…
врящи затвори,
крещящи отвори –
очите ти,
пищящи от бодлите
на хиляди болки,
зарити в разложението на цъфтящата
пролет.
Полет!

поезия –
дихание върху хартия
вместо стъпки по пътека

СЛУШАМ КАПКИТЕ

Слушам капките на топящия се сняг.
Искам да бъда капка,
летяща към пръстта.
Към топлото, към тихото,
към покълването на живота.
Приземяване?
Заземяване?
Изравняване на потенциали,
приравняване,
принизяване…

Низини и хълмове,
потенциални ями
и локални върхове…

Пиковете на капките,
падащи в локвите –
изригване,
нови светове –
като чегъртане в небитието.

Не, не искам пръстта.
Искам небето.

ДВОЙНАТА НИ СЯНКА

*

двугърба планина
като двугърба камила –
слива се с пустинята
попива в смог
шумът на града

*

настръхнала четина –
боровете по гърба
на билото

*

двугърби дюни
пият пяната на морето –
вкисната бира
и гръбнаци от цаца
в пластмасова агония

*

гърдите ти,
солени, хрускат
песъчинки в зъбите
напукани устни кървят –
сухопътни граници

*

в клюна на гарван
Луната – търся
двойната ни сянка

***

кокичета и невен
в градината на баща ми
сбъркан свят

***

две мъртви врани
зад оградата
всичкият гняв на вселената
няма да стигне за възмездие
нито емпатията за възкресение

***

стъпки към хълма –
ще останат ли
и след мен

ПОЕЗИЯ

НЕЗАГЛЪХВАЩИ ГЛАСОВЕ

ЧЕРНО ЦВЕТЕ

ТЕОДОР ТРАЯНОВ

30.01.1882 – 15.01.1945

ЧЕРНО ЦВЕТЕ

Запей ми песни недопети,
запей за радост без звезди,
за черното отровно цвете,
що цъфва в горестни гърди.

Запей ми тъй! Засмукан корен
ти с детски пръсти изтръгни,
тогава взор, от сълзи морен,
ще зърне пролетни страни.

Запей, не слушай, че те питам
над нас ли плаче есента,
запей ми, нека падат скритом
безмълвни сухите листа.

1909 г. Regina mortua

ГИБЕЛ

О нощ на черна гибел!
Ни лист, ни вейка тръпне,
спят мрачни небосклони,
спи моята страна!
О, гибел, черна клетва,
ти дебнеш, неотстъпна,
вещае твойта близост
уречена злина!

Родино, спиш, сънуваш
невиден сън! Дълбоко
заспа ти, упована
в престола милосърд!
А бди над тебе злото
с проклятие жестоко —
вековна орисия,
око на гняв и смърт.
О час на орис гневна,
из ада къс откъртен,
о, власт на паднал ангел,

на ярост и на лом,
сърцата неспокойни
сънуват сън предсмъртен:
пожар в равнините,
змия пред бащин дом!

О, гибел, не престъпвай!
Ръката ти разтвори
заключени гранити,
пределни планини!
Обгръща леден поглед
заспалите простори,
и кобен знак разсветва
на четири страни!

Вековен поглед пламва,
гори, увълчен дебне,
и сенките заклина
на дяволската стръв,
лети луна в уплаха
над пропасти враждебни,
разсечена потъва
в море от тъмна кръв.

Сърца обезумели,
събуден всред писък,
с видения се давят,
треперат в чер кошмар,
сърце в сърце се взира,
отблъсва образ близък,
син майка не познава,
в душите вие звяр!

Там, в ада негде, бие
часът на безпощада,
зли духове се борят
с престола милосърд!
Един народ изтръпва
пред жертвената клада!
Бъди докрай проклето,
око на гняв и смърт!

Разпятието почва!
Тъма света поглъща,
затихват стон и клетва,
и всичко занемя!
Слухтят сърца всред ужас,
как зла ръка могъща
избива с млат сърцето
на майката земя!

В миг синкав огън светва
в тъмата заехтяла,
понася се разсипан
в стрели от адска жар,
с гръм костерите черни
на бурите подпали,
за цял народ разпънат
надгробния пожар!

Но де си боен тътен
на тежки колесници,
на ангелски пълчища
на яростни жребци?
О, синове, летете,
зове земя лъвица!
Гробове се повдигат!
Станете, мъртъвци!

Деца на бранна слава,
безсмъртни исполини,
небето повлечете
с победно царствен зов!
Безгрешен дух над мълнии
победно ще премине,
пред вас блести доспехът
на бога ви суров!

О, нощ на черна гибел,
душа на преизподня,
превръщаш в гроб земята
на звездочел народ!
Но тръгва дух безсмъртен,
със волята господня,
на бран против съдбата,
с победен слънчев ход!

„Български балади", 1921

ОТРАЖЕНИЕ

Тихо спи лесът наведен
над задремали води,
но през образа огледан
буен нечий поглед спи.

Странен облак, скитник волен
отдих тук намери днес,
в сън дълбоко богомолен
потопи огромен лес.

В тиха призрачна забрава
преживени дни текат,
отразена възвисява,
тайната на тежък път.

1926 г., „Романтични песни"

НА АПОСТОЛА

Откърмяй с химни лъчезарни
сърца, смрачени от печал,

макар да тъпче враг коварен
това, що с кърви си посял!
До гроба имай участ съща,
да сееш, без да жънеш плод,
да скърца рамото могъщо
под бремето на чужд живот!

Ще видиш пътя си задръстен
с лъжи, с привидно свята цел,
но ти, в чилик и огън кръстен,
втурни се сам за пробив смел!
И знай, че тежък е товарът,
под който ще се къпеш в пот,
но вредом с теб ще разговарят
мечти на земния живот!

Посрещай всички дни еднакво,
кален за радост и беди!
Дори и скритом не оплаквай
това, що Бог ти отреди!
Лика на спомени нелепи
докрай из паметта изтрий,
да стане всичко дим и пепел,
с което злото те дари!

Сбери в съкровище богато
словата на изкупен дух,
събуждай с истината свята
от дрямка всеки земен слух!
Ти, чужд на дом и на огнище,
живей под своята звезда,
животът людски да насища
на твоя труден път глада!

Чрез теб небето клетва стори
да бди над всеки блуден син,
чрез теб един народ говори
към своя вечен властелин!
Бъди въпрос за свойто време,
пред който всякой се свени,
ответа – царствена поема,
грядущето ще съхрани!

Когато с черна пепелянка
обвие лоба ти смъртта,
да стане твойта вечна сянка
обречен страж на съвестта!
Щом Бог положи твойте кости
сред някой звезден мавзолей,
невидим ти като апостол
в света наново заживей!

1934 г., „Пантеон“

В ПАМЕТТА НИ

БЛАГА ДИМИТРОВА: ДЕНОНОЩИЕ

Блага Димитрова е родена на 2.01.1922 г в Бяла Слатина и е починала на 2.05.2003 г. в София.

Романът „Пътуване към себе си“ се нарежда сред най-добрите ѝ творби, наред с „Отклонение“, „Страшният съд“, „Лавина“ и забранения по време на тоталитар-ния режим роман „Лице“.

За дейността си като писател Димитрова получава множество български и международни литературни награди и отличия, включително орден „Стара планина“ – първа степен.

БЯХМЕ НАЙ-БЛИЗКИ

Искаш с теб да останем добри познати.
Как да разбирам това?
Длани, които до болка се стапяха сляти –
да се здрависват едва?
Погледи, дето до дъно се пиеха жадни –
леко да се поздравят?
Устни, които се пареха безпощадни –
дружески да си мълвят?
Не, ний не можем да бъдем добри познати.
Няма среда в любовта.
Бяхме най-близки... Затуй отсега нататък
Ще сме най-чужди в света.

ДЕНОНОЩИЕ

На разсъмване, щом разпозная
потопения в изгрева хребет,
още първата мисъл е тая,
че не трябва да мисля за тебе.
И през целия ден вероломна
тя, където отида, ме дебне
и каквото да правя, напомня,
че не трябва да мисля за тебе.
А когато нощта е надвисла
всяка болка във сън да обсеби,
аз не мога да спя и все мисля,
че не трябва да мисля за тебе.

Коментар и подбор: Людмила Данова

НОВА ПОЕЗИЯ

ГОДИНА НА ЗМИЯТА

НОВОГОДИШНО ТАН-КУ

Димитър Анакиев (България) – Димитър
Един Сарачевич (Словения) – Един
Дария Георгиева (България) – Дария
Деян Павлинович (Хърватия) – Деян
Ана Стоянова (България) – Ана С.
Владан Лалович (Черна гора) – Владан
Анна Димитрова (България) – Анна Д.
Драган Й. Ристич (Сърбия) – Драган
Габриела Цанева (БГ) – Габриела

1.
Змиевидна река,
същата, в която никога
не съм плувал.
Знам, че се простира
от тук до Украйна.

Димитър

2.
нещата за бегълци,
на кутията надпис
ЧУПЛИВО

Един

3.
уязвимостта ми
ме гледа с очакване
докато пиша
перфекционизмът
е враг на приемането

Дария

4.
граничен контрол
нюанси на чужд език
в десет пръста

Деян

5.
браздата слята
с войнишкия шинел
под белия сняг

Ана С.

6.
Слънцето ги оцветява
с едно движение на четката –
планини

Владан

7.
орел и скална коза
между тях
космични вибрации

Анна Д.

8.
Забравеното име
на великия поет трепти
в снега.
Записано е в кръвта
на днешните воини.

Драган

9.
изправената
глава на кобра
нападение... защита
мангустата няма време
да разбере

Габриела

10.
С еволюцията,
човешкият ум замени опашката...
Сега от моста
гледам зимната пъстърва: опашката ѝ
следва течението на реката.

Димитър

11.
стара пейка
листото спря
на последния си път

Един

12.
сънувам как казвам
на едно цвете
че съм като него
в реалността убеждавам
само себе си в това

Дария

13.
саморефлексия
дори огледалото не иска
да ме погледне

Деян

14.
очите на вълк
в нощта безлунна блестят
като жив въглен

Ана С.

15.
Куче подушва
купчина сухи листа –
лятото угасва

Владан

16.
есента
тъче шал
за снежен човек

Анна Д.

17.
на пързалката
животът на всеки
иска да се запази

Драган

18.
трепти
пламъчето на свещта –
за помен ли, за празник ли

Габриела

19.
Спомени
от планинската
разходка –
виждал ли съм
някога еделвайс?

Димитър

20.
дъждовен ден
вместо да лежа на плажа,
аз съм във фейсбук

Един

21.
медии
счупени мостове
между политиците

Дария

22.
кинцуги
потокът от разговор
след секс за сдобряване

Деян

23.
на огнището
гърнето с боба бъбри –
силен огън

Ана С.

24.
Юлска жега –
цъфна в саксия
Алпийска теменужка

Владан

25.
богоявленска нощ
в меден съд
смълчана вода

Анна Д.

26.
туристи
около гигантския водопад –
без думи
мечтите са нещо извън
времето и пространството

Драган

27.
Сън, поезия,
мечта, неуловимо...
Валс върху роса
танцуват балерини.
Прецъфтяло глухарче.

Габриела

28.
Ритъмът на деня
и нощта, ритъмът
на сезоните.
Мога ли да хвана ритъма
на себе си?

Димитър

29.
В очакване на стиха,
дочаках –
себе си.

Един

30.
стих по стих
събирам остатъци
от вдъхновението си
дано то все още
носи моето име

Дария

31.
Ден на труда
той ме моли за дребни пари
още веднъж

Деян

32.
личен капитал
съпътства носителя
без препятствия

Ана С.

33.
Борбата за живот:
салепът си проправя път
през снежната покривка.

Владан

34.
капка роса
на върха на стрък трева
жертвоприношение

Анна Д.

35.
военна година –
сняг също се жертва за
временен мир

Драган

36.
мигът, когато
всичко си направил –
нирвана.
Капчукът
в ледената утрин...

Габриела

37.
Слънцето се скри
зад облаците, но снегът
се топи.
Южен вятър ми носи
празнична меланхолия

Димитър

38.
парашутът на глухарче
отне
всичките ми грижи

Един

39.
за пореден път
поглеждам влюбено
сянката си
дано закрилям себе си
повече отколкото нея

Дария

40.
зимна гора
очертания на човек
от мъглата

Деян

41.
Малко човече,
край пазара ходи
с протегната ръка.
Сняг попил в косите,
с обувки прогледнали

Ана С.

42.
бяла пустош –
врабче медитира върху
замръзнал клон

Владан

43.
стъпки на номад
картографират
пътя към щастието

Ана Д.

44.
студена зимна вечер
някой мисли ли сега
на бездомните –
в сивото небе
малко бели облаци

Драган

45.
от тук до Украйна мъгла –
сред змиевидни облаци
плува слънцето
и надеждата
да проблесне

Габриела

ВЪРХОВЕТЕ НА БЪЛГАРСКОТО ХАЙКУ

*

Откъде си, премръзнала птицо,
че ме гледаш
с очите на мама?

Иван Методиев (1946-2003)

*

Когато
камъните се събудят,
как ще се оправдаем?

Стефан Гечев (1911-2000)

*

„Седем пъти дявол и седем пъти бог" –
отрова от лютиче потича по мъха
на средната линия на тялото ми

Венелина Петкова

*

Едно дете вътре в мен
се люлее през мъглата
над дълбоката вода

Димитър Анакиев

*

Смъртта ще мине там,
където на десния ми крак
се разширява вена.

Николай Кънчев (1936-2007)

*

стара черга
езикът
на няколко поколения

Зорница Харизанова

*

Стрела да метнем
сърцето на водача
да оживее.

Елена Диварова

*

Бяла и гола –
заспивам преди
да дойде нощта

Габриела Цанева

*

И в нощта на слепия –
светлина
от сънища.

Димитър Горсов (1939 – 2023)

*

Йордановден
кръстът
удря на камък

Владислав Христов

*

Зимно езеро
Търся себе си
под дълбокия лед

Едвин Сугарев

*

В чинията
само една риба.
Ще ни стигне за цял живот.

София Филипова (1930-2022)

*

Буйно разлистен,
лесът скрива
вечно бодяща самота.

Илиян Петров

*

Човек и добре
да живее, умира
и друг се ражда.

хан Омуртаг (822 г.)

*

Дъжд, дъжд, дъжд. Дъжд. Дъжд.
Дъх на размината глина
преля над моста.

Димитър Стефанов (1932-2018)

Подбор: Димитър Анакиев

ИЗПОД КРАКАТА, тан-ку

ГАБРИЕЛА ЦАНЕВА
ДИМИТЪР АНАКИЕВ

Габриела Цанева – Г.Ц.
Димитър Анакиев – Д.А.

изпод краката
облак пеперуди –
стъпкани цветя
Г.Ц.

Мисля си
за нещата, които би
сложил в стиха -
вземам люта чушка
и парче сирене.
Д.А.

толкова усилия
да постигнем съвършенство -
мравка бърза към мравуняка
Г.Ц.

Четох
пролетарски танки
от миналия век.
Тази планина знае ли
какъв ще бъде светът утре?
Д.А.

казват, след 1,8
милиарда години
слънцето ще убие растенията
снежинка
върху борово клонче
Г.Ц.

Армагедон -
Сняг падна върху сухите
дърва пред къщата.
Д.А.

UNDERFOOT, Tan-ku

Gabriela Zaneva (G.Z.)
Dimitar Anakiev (D.A.)

underfoot
a cloud of butterflies --
trampled flowers
G.Z.

I think about
the things to put
in the verse -
I take a hot pepper
and a piece of cheese.
D.A.

so much effort
to achieve perfection
an ant rushes to the anthill
G.Z.

I read
proletarian tanka
from the last century.
Does this mountain know
what the world will be like tomorrow?
D.A.

they say
after 1.8 billion years the sun
will kill the plants -
snowflake
on a pine branch
G.Z.

Armageddon –
snow fell on the dry wood
in front of the house.
D.A.

ХАЙКУ ПЪТЕШЕСТВИЯ

АННА ДИМИТРОВА

ПЕРУАНСКИ ХАЙКУ

*
между земята и небето
между змията и кондора
оглеждам се в очите на пумата

*
кактусът Сан Пиер протяга ръце
към върховете на Андите
държи ключа за портала към Рая

*
разлюля се тръстиката
в езерото Титикака
Виракоча говореше

*
душата на Андите
поглежда към слънцето
през очите на вулканите

*
океанът целува пустинята
целувката
запечатва миналото

*
разлюля се земята
разцепи вулкана
Хуанита показа лицето си

ТИБЕТСКИ ХАЙКУ

*
тибетски манастир
цял ден монотонно звучат
древни сутри

*
тибетски манастир
миризма и лой се стичат
по златната роба на Буда

*
тибетски манастир
мандала изгрява бавно
и изчезва за миг

*
с тибетско барабанче в ръка
достигам манастира
целунал небето

*
огън от хвойна
пушек пречиства душата
пропуск към манастира

*
шпалир от барабани
с изписани мантри
пътят нагоре по-лек

*
В малки пещери
множество миниатюрни ступи
дарове за боговете

БЕЗСЪННИ МИСЛИ

ВИОЛЕТА СОЛНИКОВА

*
Ти ли докосна съня ми,
или птица ранена
опари с кръвта си
душата ми?

*
Прозрачна съм
като сълза.
През мене гледаш
и търсиш други брегове –
примамливи и достижими...
Задържам се едва
на болката върху ръба.

*
Не вярвам
в шепота лъжлив
на вятъра,
поспрял в косите ми
за час.
Но вярвам
в тишината покрай мене,
която ми говори
в нощите без глас.

*
Вървя между добро и зло.
Слаба съм
да се боря с орисията си.
Трябват ми секира и цвете
и ръка, която
да ми подаде и двете.

*
Цял живот препускаме
с крак на стремето
към любовта –
безмълвно отражение
/в една сълза/ на времето.

АЗ СТРАДАМ

ДАНИЕЛ ПЕТРОВ

СТРАДАМ, АЗ СТРАДАМ

Страдам, аз страдам – без глас, без покой,
тежи ми светът, а е празен и мой.
Душата се скита в безкрайни полета,
ала вместо зора – все сълзи по небето.

Страдам, аз страдам – гори ме тъгата,
като въглен в нощта ме раздира душата.
Няма лек, няма знак, няма път за спасение,
само болка, превърната в мое въведение.

Кой ме чува? Кой вижда? Кой ще запомни?
Сенки ме пазят, мракът ме гони.
Но в страданието съм истински, цял,
една болка – вселена, един вик – идеал.

Страдам, аз страдам – и в това има смисъл,
защото дори в мрака животът е писан.

МИСЪЛ

Една мисъл, лека като перце,
в душата сянка или слънчево петле.
Тя идва неканена, звънка, без глас,
като вятър сред клони, като спомен от час.

Тя пита, горчи, понякога свети,
плете във сърцето невидими мрежи.
От нея изгряват мечти и реки,
тя ражда светове, тя руши стени.

Но мисълта не е само игра –
тя е тежест, товар, светлина или мъгла.
И все пак в безкрая, в човешкия ден,
тя ни прави безсмъртни – тук, и отвъд плен.

Подбор: Людмила Данова

АЗ И ВЯТЪРЪТ

ДЕСИ ЦВЕТКОВА

БРЕГЪТ НА ВРЕМЕТО

На брега на времето
Пристъпвах по мраморни сънища,
по белите птичи следи.
Дишах с мокри хриле,
избягах от мътните.
На гърба ми
закърняха крилете,
трансформираха се на перки
сред живи води.
Поникна ми грива,
а опашката ми израсна в пръстта.
На корените
вкуса усетих,
на семената виждах мислите.
Все жива бях.
Каквото и да имаше в реката,
на сала с мене се качи.
Когато всички думи полетяха,
аз вече имах милион очи...

АЗ И ВЯТЪРЪТ

Попитах вятъра дали светулките
спят през деня.
Попитах го и за безлунните вечери,
за срещата на Нибелунгите преди да ги пленят,
за тайната на пустинята, в слънце обречена.
Попитах кога облаците целуват звездите,
дали светлината е рожба на Бог,
дали животът с кръвта си рисува следите,
дали в тишината се ражда живот.
Попитах къде са най-славните битки,
къде кръстоносци са скрили съкровища,
къде са лабиринтите на реликвите,
кои са повече, болници или гробища.
Той, вятърът, нали навсякъде броди,
и всичко вижда, и вечно планетата брули,
и с дървото на живота е първи брат роден,
те всичко знаят и всичко са чули.
Затова днес чакам вести от вятъра,
чакам той да прегърне дървото до корен,
да прошепне за смисъла на земята,
за всяко едно листо отронено…

НЕВИДИМИТЕ БАРИЕРИ

Топят се като лед
невидимите бариери
на самоограниченията...
Попиват в гънките на преодоляването.
И само белезите от въжетата усещам
някак отдалечено...
Но дишам като птиците на зазоряване.
Освободена, много обръчи от кафеза разчупих...
По клоните сега се сгушвам и се рея.
Изкуство е да се освободиш от своята
самосъздадена хралупа
и да започнеш 100 процента да живееш.

НА ЗАЗОРЯВАНЕ

Люлка скърца в съня на вятъра,
развява се плащеницата на Луната в мрака.
Като мираж и спомен за лятото,
като полифонична струна в очакване.

Бягат нощните твари от огъня,
лумнал в твоите очи призори.
Аз присядам на люлката стоплена,
ти за мене си жар, а небето гори.

БЯХ

ДЕСИСЛАВА СТОЯНОВА

БЯХ

Дърпа ме студът, дърпа ме светът,
разпъва ме и не пита защо не знам.
В сенките мълчи утихнал в мен градът,
който съм градила от началото до там …
Аз ли съм това, пръстите ми се докосват,
с другото ми аз отвъд езерната плоскост?
Очите на живите с вина озъбена жигосват,
а дланите ми стискат своята коварна кротост …
Какво съм дала и какво съм взела до сега?
Дали трябва да тежи този користен въпрос?
Обзема ме от някъде неистова тъга,
измервам твърдостта си по скалата на Моос …
Нима съм нанос, камък неодялан?
Нима съм като охлюв от черупката изваден?
Нима? … Животът ми от жаждата окалян,
стърчи като израстък от съмнения прояден.
Копнеж по някакво миражно чувство,
ме тегли все навътре под водата,
отдавам му се с пияно словоблудство,
последвала на жаждата искрата …
Така оставила на пътя бреме, стреме и самар,
търча все гола и стрелите слънчеви ме гонят,
дали съм демон или съм Божи дар,
само ветровете скупчени накриво ще отронят …
Отровена в собствената си избрана локва,
те търся, търся те любов, но стените са големи
и жабата ми гръмва, а не скоква,
когато сблъска се с житейските дилеми …
Ти си там и все повече се отдалечаваш,
аз плащам, плащам, плащам всеки път,
ти Юда си и винаги сърцето ми предаваш
и обричаш сънищата ми на студ …
Не знам къде съм в огледалния си
и кубичен свят,
строя си пътища и скачам на въже по тях,
може би ръцете ти от стените ще направят
необят
и ще си спомня, че обичах някога и жива бях!

НЕЙНИТЕ БУРИ

Тръгва тя и не намира призма,
не намира вятър, нито извор,
облакът закрива слънчева харизма
и рисува кръст над всеки избор ...
В мечтите си е друга - екзотична,
преваля в нея синева небесна,
обещава си от утре да е различна,
но я спира крехкостта телесна ...
В оранжевото безбрежие на залеза,
плува с лодката от солени сълзи,
епицентърът е скрит в прореза,
там миналото ѝ остава да пълзи ...
Вместо усмивка в белия лик на деня,
скрибуца нейната струна вина,
по-тънка от всяка надежда излиня,
а небето ѝ се срути като глина ...
Омеси се кръвта с калта и огъня,
горяха я греховете ѝ неумолими
и в тънки фрактали тъга изтъня,
думата обичам след ръце любими ...
Разлистиха се спомените и литнаха,
след хартиените самолети вяра,
очите ѝ дори и днеска питаха,
дали тъгата ѝ не е поквара?
Страховете ѝ по върховете се гонеха
и я смразяваха в своите хладни ризи,
погнали я по склонове се ронеха,
като нахвърляни в сърцето ѝ ескизи ...

КАРТИНИ

ДЖАНИНО ДАСКАЛОВ

СКУЧНИЯТ ДЕН

Скучният ден, унил си отива!
С болка в сърцето изпращам,
светлината от моя прозорец
в сенките на оголелите клони.
Монотонно отмерва капчука,
към сбогом, войниците зимни
в окопа от лед, на моята душа!
Притварям очи в спомен за песен.
Циганска песен - романс затъжен
за обречена обич в късното лято!
После в нощта художник рисува
с небесната четка, искри-светлина
и пътека невидима към сърцата
на всички, повярвали в любовта!

В НОЩТА

В нощта –
над забравени книги
в носталгия прашна,
цъка будилник
в моята стая.
На календара,
строени в редици
чакат своя ред дните!
Самотно умряла
муха на стената
безумно възкръсва
и бръмчи в тишината!
Моите мисли
разбудени в мрака,
уморено се влачат
в кръг омагьосан.
Преди отново
да потъна в съня
под леглото ми старо
долавям скимтене
от малките мои
чудовища!

ОТЪРСВАНЕ

ДОБРИНА СИМОВА

ОТЪРСВАНЕ, ОТЪРСВАНЕ...

Всеки иска да се отърси като с магия от нещо в живота:
От страховете си среднощни и будни в кошмарен екшън.
От враговете си денем, превърнали се в ловци на вещици.
От илюзиите си, че е възможно някога сами да полетим.
От мечтите си, че успешно ще кацнем на избрана планета.
От беднотията, защото ни стяга смъртоносно за гушата.
От любовници, дето висят на врата като воденичен камък.
От егоизма на децата, цял живот да са малки сукалчета.
От деспотични шефове, превърнали ни в послушковци.
От агресивни мъже, третиращи ни като боксови круши.
От страховете си да не ни изненада внезапно смъртта…
От лоши предчувствия да не доживеем следваща пролет.
От паника, че може да умрем през зимата от кучия студ.
От психоза, че този път с Ковида няма да се разминем.
От жалост, че не скъсахме връзката с приятелите-менте.
От смелостта да взривим злобата и омразата на враговете.
От дилема – Егото ни или да се борим за истинска кауза?
От намерението да сме първа цигулка на селския мегдан.
От илюзиите да сме в политиката и им разкажем играта.
От глупавото си самочувствие, че сме начало на всичко.
От заблудата, че сме от каймака на избраното общество!
От желанието да покорим света, за да легне в краката ни.
От самонадеяност, че сме на върха, дето ни прави велики!
От голо самочувствие, че други не са ни на малкия пръст!
От наивност, че сме „народни артисти“ на гърба, народен.

САМО ПЕТ МИНУТИ

Пет минути не ми достигат да довърша сладкия сън.
Пет минути закъснях да хвана самолета само до теб.
Пет минути и ще измисля оправдание да ми простиш.
Пет минути не стигат, изпуснах влака за среща с теб.
Пет минути са много да се скараме като за последно.
Пет минути са прекалено да оттегля доверието от теб.
Пет минути стигат за гурме меню и страстни целувки.
Пет минути и няма да сме половинките на едно цяло.
Пет минути да счупя в главата ти любимото огледало.
Пет минути да се спася от съдбата на новия Титаник.
Пет минути време за обичане, за любов, за покаяние.
Пет минути само да се събера и пак да се взема в ръце.
Пет минути, за да се преборя с убийствената самота.
Пет минути да се полюбувам на Слънцето и Луната.
Пет минути, да литнем с теб отново към хоризонта!

ОТ СВЕТЛАТА СТРАНА...

Невъзможно е ние винаги да сме
само от светлата страна на нещата.
Все се намира добър „доброволец",
който да ни опръска усърдно с „кал".
Но е хубаво да сме светъл пример
в живота на внуците и на децата,
без да им натрапваме своя морал.
Назаем да ни дадат по-верен компас,
че не всички сме „прочетен вестник".
Те вършат нещата в живота на глас,
не са тихи и страхливи души като нас.
Не ще ги подчини изкуствен интелект,
работят усърдно по собствен проект.
Нямат задръжки и не са обременени,
никога не падат пред силни на колене.
Наследниците ни са отлични ученици,
не са лесни мишени, нито мъченици.
Те не ни прощават винаги грешките,
не позволяват да ги разменят за пешки.
Доброто е написано на високото им чело,
имат собствен почерк и побеждават смело.

КАКВО Е ЛЮБОВТА

ЕЛИСАВЕТА ЦВЕТКОВА

КАКВО Е ЛЮБОВТА?

Ти знаеш ли какво е любовта?
Дали е чувство, принцип, суета..?
Кажи ми ти какво е тя?
И има ли я на света?

Кажи ми ти какво е любовта?
Дали е жертва – идеал висок?
Кажи ми ти какво е тя
и има ли я на света?

Ти знаеш ли какво е любовта?
Дали е носенето на хомот?
Кажи ми ти какво е тя
и има ли я на света?

Кажи ми ти какво е любовта?
Надежда или тък търпение…?
Живота гледаш с умиление…
А може би това е тя...?!

Аз вече знам – това е любовта!
В човешките, във нашите сърца.
Изгтълва всички хора по света
с живот и мир, и красота.

ЛЮБОВТА

За тебе всеки пише и копнее,
по тебе всеки странник се унася
и многодумникът пред теб немее,
а тихият със тебе се оглася.

Любов бездънна, необятна вечност,
безкраен лабиринт и вртележка.
Любов Божествена, така човешка.
Любов, прости ни греховете тежки.

Защо си тъй безплътна и незрима?
Защо така ни се изплъзваш често?
Пред теб душата ни стои ранима.
Държим те здраво – губим те тъй лесно.

КОПНЕЖ

Душата ми звъни с едничка струна,
която за любов копней.
Измъчвам се да чуя мила дума,
сърцето в мен за да запей.

В душата ми камбана бие глухо.
Кънти с продънен жален стон...
Очите все пак ще останат сухи,
но нещо в тях не е във тон.

Че синьо е небето и морето
и погледът ми син се рей.
И все ли ще мечтая аз, дордето
последната надеждица изтлей...?

ТОПЛОТА

С очите си ти стопли ми сърцето
и някак си го приюти при теб.
И сълзите изтри ги ти и ето,
превърнах се във истински човек.

С усмивката си стопли ми душата
и ледовете разтопи във мен,
и любовта ми буйна и крилата,
развихри се във пролетния ден.

Погали ме ти с чувствата си нежни
и вътре в мен се нещо промени.
Сърцето ми отвърна ти блажено:
„Как искам с мен щастлив да бъдеш ти!"

ЛЮБОВ

Любов, ти глътка въздух, пламък,
любов единствена в света,
житейския сизифов камък
със теб ще тикнем до върха.

Любов, копнеж, ти светъл порив,
любов изгаряща до край,
стремим се тук под твоя покрив
да заживеем своя рай.

Любов – ти снимка пожълтяла
във прашния албум един.
Любов, дали си отлетяла
със аромата на жасмин.

Любов – дъждец ти благотворен,
помилвай нашите души,
животът ни така затворен
със тебе пак ще процъфти.

ПЕПЕЛЯШКА

Стоиш, приятелко, в несрета
и тъжно ти е, знам сега,
и чакаш принцът във карета,
и малко хваща те тъга.

И още много пепеляшки
тук чакали са принцове,
с окъсаните свои дрешки
все искат „нещо" той да е.

Ала пантофката една е,
която принцът ще държи.
Как всеки иска да узнае.
На кой ли крак ще да стои?

Изуй ти своята пантофка
и подхвърли я за добро.
Имай добрата подготовка
да станеш с своя Принц едно.

ТАНЦЪТ НА СЪДБАТА

Безръката съдба те хвана
и завъртя във своя танц.
Какво ли друго ти остана?
Освен да следваш този транс.

Безизразно се смееш дръзко,
ала отвътре те гризе.
С каква ли ще се въргеш връзка...?
Дали ще бъде, или не...?

Във кръг въртиш се и танцуваш,
и следваш шеметен копнеж.
Как искаш много да лудуваш...
Ех, този странен твой ламтеж.

Безоката съдба умее
да води валсът ти засмян.
И как сърцето ти немее
пред този неин великан.

КОГАТО ЧУВСТВАТА ЗАТИХНАТ

Когато чувствата затихнат
в живота как ще продължим?
Ще можем ли да се усмихнем,
когато пак се провиним?

Дали ще можем да простим
обидата от своя мил?
Отровата да задържим
и да сменим пак своя стил.

Когато чувствата отминат,
знай любовта над нас ще бди.
Мечтите може да се сринат,
но принципът ще устои.

Подбор: Кирил Назъров

МЕЖДУ НЕБЕТО И ЗЕМЯТА

ИВАНКА ПОПОВА-ВЕЛЕВА

ЗИМА, тан – ку

бели кокиченца
зъзнат на студа
вятър отвя завивката
жажда за живот
в крехки стебълца

малка пряспа сняг
край оградата –
първи кокичета

дрянов храст
протяга към слънцето
жилави клонки
нека да запали то
жълтите им пламъци

дрянова вейка
с разпукнати пъпки –
малки слънчица

вой в зимната нощ
разцепва тишината
като зов за помощ
притихнало селце мълчи –
дали има някой

вълчи вой в нощта
над смълчаните села
потръпват кошари

минусов студ
стъпките кънтят
по тротоара
не остава и следа
от смеха ни

призори
термометърът пада
земята – камбана

уличен фенер
разпръсква по снега
мъждива светлина
бледи сенки чезнат
в непрогледната тъма

призрачни сенки
се лутат в мрака
на бледа, бледа луна

МЕЖДУ НЕБЕТО И ЗЕМЯТА, ренсаку

пухкаво стадо
броди по небето
вятърът – негов пастир

Тя

черни облаци
се влачат над земята
с мирис на барут

Той

бели облаци
плуват в небето –
лазурен безкрай

Тя

оловно небе
притиска земята –
смълчани гнезда

Той

вятърът докара
дъждовни облаци –
потичат реки

Тя

след дъжда
перести облаци
съхнат на слънцето

Той

слънцето се скри
в градоносен облак –
притихнали поля

Тя

кълбести талази
пълзят на хоризонта –
прebледняла луна

Той

из невиделица
пада градушка –
ледени яйца

Тя

на небосвода
изцъклени звезди –
януарски студ

Той

на небосклона –
пожар
обагряща зора

Тя

КОНКОРДИЯ

ИЛИЯНА КРЪСТЕВА

СЛОВОТО

"В началото беше Словото, и Словото беше у Бога, и Словото беше Бог. То в началото беше у Бога. Всичко чрез Него стана; и без Него не е станало нищо от това, което е станало."

(Йоан 1:1-3)

Не ме тъпчете. Бях преди вас, след вас пак ще остана.
Ръждясва дълговечният метал и камъкът на прах ще се
разпада. Камбаните ще оглушеят с изтръгнати езици и
ще се сринат градове, но аз ще разговарям с птиците.

Не ме горете. Бях преди вас, след вас пак ще остана.
Пророци ще вещаят по вятъра додето ме разпръскат.
Зазидайте и заключете ме с девет катинара. На кладата
ме изпратете с „Анатема“, от пепелта за да възкръсна.

Не ме презирайте. Бях преди вас, след вас пак ще остана.
Човечността с човечност наследете! С шепи мъдрост оставете
да раздам .Устите ви не трябва да немеят за доброто. Предавайте
го от ръка в ръка и с факела на словото тъмнината осветете.

Не се страхувайте. Бях преди вас, след вас пак ще остана.
С Вавилонската си кула не ще достигнете чертозите на Бога. Той
ще слезе между вас, като Дух Свети и Слово! Името му Светлина
от Светлина, единосъщностно и безначално, ще бъде - Логос!

Славословете! Бях преди вас, след вас пак ще остана. Бъдете
сладкогласни. От извора ми пийте против изкушения. Не ме
заменяйте. Не ме доказвайте, защото - пътят съм и истината, и
животът. „ Не се гаси туй, що не гасне“. Аз съм вечен огън.

КОНКОРДИЯ

О, бедни ми Дантон! Вървя с навъсения ден край Сена. Светът
се е оплел в косите на гилотинираните. Питаш: Възможно ли е
да отнесеш родината с подметките на своите обувки? Напускаш
ли, когато си най-нужен? Показваш ми страхливци, скрити зад
високите прозорци от тълпата, която ще крещи пред ешафода ти.
Главата на народа покажи - ще кажеш на палача. Тя го заслужава!
Бастилията падна. Свободата на Дьолакроа обедини народите в
Европа. Ibi victoria ubi concordia. Победата е там, където е Конкордия.

Превръща в черни фигури мъглата, забързаните хора и мостовете.
Градините на Тюйлери, фонтаните, обелиска от Луксор застинали
прекрачват през остатъка от време. Коне препускат. Карети с
кочияши в ливреи тропотят, покрай туристите вървящи в колони.
С обърнати усмивки от пъстрите чадъри посреща ме дъжда.
Прескачам облаците в локвите. Задъхано изкачвам хълма на Монмартър.
"Je t'aime", изписано на 250 езика на плочици от лава! Хилядите катинари!
Спасително стремително над стълбите широки и „Сакре Кьор“ се извисява.

В метрото, скъпи ми Дантон, видях Иисус! Краката го боляха
и беше променен. Приличаше на негатив и отпечатъка му в
сменящите се отблясъци в стъклата на мотрисата ме впечатлиха.
И осемте камбани в Нотр Дам, не биели в синхрон, той отбеляза,
въпреки че беше глух. Предложих мястото си. Кръста нося – рече,
до площад Конкорд! Седна и кротко се загърна в старото манто.
Стихиите създават хаоса, за да преминат после в хармония.
Ibi victoria ubi concordia. Победата е там, където е Конкордия.

ГРАВИТАЦИЯ

В синия сняг моят Ангел- хранител зарови крила, заболели от
непрестанно размахване. Докога ще те пазя! Не ти ли главата
увря! Гравитация! – изкрещя и заспа под прозореца в пряспата.
Патологичен лъжец със синдром на Мюнхаузен. Търси внимание.

Светът е илюзия, живеем в Матрица. Кое е лъжа, кое е пък истина
ще гадаем. Слаб ми е ангелът. Уморен. Не ме чува, когато го питам:
Къде да я дяна тази любов? Тя в мен отлежава. Понякога черпя с нея
приятели. Препих. Пропих се с нея. Стих посветих. Вече я мразя.

Моят пазител на ухото шепти: Потърпи, потърпи. Знаеш, всичко си
идва с времето… Дааа. Мързи го. Дефектен е. Истинските изпълняват
желания. Поднебесни приятелю: Как се лекува онова, дето го мразиш?
Дяволски лесно е. Любовта се лекува с любов и кръгът се затваря.

СВИДЕТЕЛИ

КОЛЬО КОЛЕВ

СВИДЕТЕЛИ

И плача, и плача, защото
отиват, отиват си птиците.
Виждам как кротко Животът
прави си примка от жиците.
Виждам как скачат листата
кротко от сухите клони.
Отиват, отиват със вятъра...
Сбогом, приятели! Сбогом!
Вас ви чакат на август слънцата,
удавени в плитките локви.
Целунете мълком челата,
които бяха някога топли.
Напоени със студ, потънете
и сънувайте своето бъдеще!
На един безучастен свидетел,
зает с това... да е тъжен.
А можех да викна след птиците...
И Животът... можех!... От жиците...
Но плачех... и плачех... и плачех...

ПЕЕЩИЯТ ЧОВЕК

Щом ръба на лудостта
викът му яростен прекрачи,
несигурно се олюля
всяко негово „Не скачай!“.
А долу бе море –
тълпа от милиарди!
„Виж ни хубаво, добре!
Нима приличаме
на паднали?!“.
Но викът му се разби
във тях и ги помете!
С ехото се съюзи
и се завърна като песен!
През отворената му уста
към недрата се промуши.
Той учудено запя...
И в гласа си се заслуша.

* * *

Разместват света.
Тектоничните плочи,
по които вървя
с премерена точност
от малко дете,
от момче
и от юноша,
сега се въртят
и всичко
е другаде.
Разперил ръце,
залитам и търся
за опора
небе
и нещо безсмъртно.
Но вятър минава
през пръстите само.
За да срещна земята
с глинени длани.

КОДЪТ НА ЖИТОТО

Виж! Натежал е класът!
Ще има и жътва, и сити.
За път – за всякакъв път,
ще месят хляба жените.

Гладът! Вечно в гладът
всички причини са скрити.
Косачи – отново на път.
Пътят – отново за ситите.

Но не бой се! Тя е Земя!
Тя пази кода на житото.
И утре зелени чела
ще вдигнат новите
победители!

ЗАВЕТ

Варвари, какво ли ще ми вземете?
Аз вече съм в номад превърнат!
Кракът ми стъпил е във стремето,
а конят ми
е здрав и пъргав!

Какво след мене ще рушите?
Какво след мене ще превземете?
Няма хора!
Ничия
земя,
белязана от преселение.

Тя иска някой да й дава!
Не можехме ние... но ако останете...
Създайте, варвари, държава!
И нека
да е с името
България!

НА НОЖ!

Познатото усещане – в окопа.
И враг повярвал в своята победа.
Остава му обаче да прескочи
най-важната последна педя.

Която педя бива я в това
да се свива във юмрук, където
мрак е и единствената светлина
е проблясък, дошъл от острието.

Щом питащи отново ни държат,
отзад на прицел погледите коси
на жените ни, децата, паметта –
един е отговорът на въпроса им.

* * *

Светът, във който съм роден –
със него и ще си отида!
Ще го браня
до последно!
В себе си
ще го зазидам!

Най-хубавата дума „Мамо!“,
Добрият старец горе,
Езикът български и знамето –
за тях,
до края
ще се боря!

И дори ако ли някой ден
светът тотално се побърка,
Моят Свят
със Мен
единствено
ще падне мъртъв!

Подбор: Павлина Петкова

КОГАТО

КРАСИМИР МАНЕВ

КОГАТО ТИ ДОЙДЕ

Градът остана да лудува
зад прозореца
във вечерния си хаос.
Ти дойде.
В косата си
беше скрила нещо от залеза.
В очите си
носеше очакване....
И забравихме много неща.
Много...
Защото бяхме себе си.
Когато
нощната лампа се усмихна
и спря да ни гледа...

КОГАТО ТЕ ЦЕЛУВАХ

на брега,
косата ти се превърна
в пясък,
който изтичаше
през трепета на пръстите ми.
А очите ти
се разливаха в морето...
Затуй съм често на брега -
да те усещам отново....
И отново.

...С КАФЕТО

Забравяме да се обичаме.
За влюбване е доста късно.
И дните си и нощи сричаме,
а рано е още за есен.
Обсебиха ни джиесемите
и вече не можем без тях.
Изнизва се несетно времето,
не знаем кое е и грях...
И вика денят през стъклата,
заспало е нещо у нас.
Не, никой не търси разплата,
а топъл, с кафето ни, глас.

КОГАТО

Когато ме повикат звездите –
за да блесна и аз като звезда,
забравете си, хора, сълзите –
оставил съм вече не една следа...
Оставих жени недолюбени
и куп недописани стихове,
умножени надежди загубени
в мечтите ми за други светове...
Когато ме повикат звездите –
ех, да бъде септемврийско небе!
Тогава са ми най-истински дните...
Душата ми с радост нагоре ще гребе.
Но пак ще слизам в спомени. И мисли.
Потребен и за врагове дори.
На хората любими пак ще се разлистям –
в незаспали нощи. И в зори....
Когато ме повикат звездите –
ще тръгна с гордо вдигнато чело.
При вас усмивката ми ще долита
и ще се питате – било ли е?
Или не е било?...

ПИСМО ДО ПОРТУГАЛИЯ

на Явор

Тука вали. А как е при тебе?
Небето е облачно, тъжно.
Гледам снимката ти като бебе...
И усещам очите си влажни.
Но слънцето пак ще изгрее –
у мене и горе – в небето.
Струва си човек да живее
с надежда и обич в сърцето...
Майка ти пак се тревожи –
толкова време далече си.
А аз се питам, сине,
дали е възможно
и мъка и радост поравно да нося?...

Подбор: Павлина Петкова

АТЛАЗЕНИ КОСИ

КЪНЧО ВЕЛИКОВ

ФРЕСКА

Дух божествен е вселен във тебе,
имаш най-красивите очи.
Аз по тебе сякаш въглен тлея,
но мълчи, сърцето ти, мълчи...

А годините една след друга
следват свише своя път свещен.
Теб не искам в този свят да губя –
ехо си на болката във мен.

Фреска си от четката на Бога,
арка ти въздигам в изнемога.
Нямам мира, гледам те с почуда.

Обич има в твоя чуден глас.
Вдигнал пълна чашата с мавруда –
аз те благославям в този час.

АКОРД

Дали защото нежно те обичам
и имам спомени от други дни –
аз все очаквам нещо да се случи:
на сън дори стрела да ме рани.

Амур, сърца пробожда той от века –
самотният не иска да е сам.
Така красиво властва над човека
една любов – всеопрощаващ храм.

Фатална е понякога и грешна,
а що е грях – светът мълчи.
Напразно чакам влюбен да те срещна,

орисана за моята Голгота.
Въздишката ти там да озвучи
акорд в симфонията на живота.

Из „Атлазени коси сънувам още", 2025

Подбор: Павлина Петкова

ДЕНЯТ ПРЕВАЛЯ

ЛЮДМИЛА ДАНОВА

ЛЮБОВЕН ТАНЦ

В танц любовен
двама с теб се носим.
В миг съдбовен
в огъня сме боси!
Няма думи тежки,
обич щом ни топли.
Всеки прави грешки,
не са нужни вопли!
В танц любовен
с огнени искри,
важен е духовен
огън да гори!

ДЕНЯТ ПРЕВАЛЯ

Денят преваля и е хубаво,
лунната пътека над мене блести.
Заспиват звезди и е глупаво,
но пак в сърцето ми се раждат мечти.

Протягам ръце към небето,
да откъсна лъч светлина!
Да ми свети натам накъдето
ще тръгна след мойта душа.

Ах, колко е вълнуващо хубаво
да имаш в сърцето мечта!
Да я споделиш с облаче пухкаво
и пак да потънеш в съня!

ГЛАСОВЕТЕ НА ГОРАТА

МАЯ ДАНЕВА

***

още един мек ден…
съзерцавам теча на речна вода
под тънкия лед

Публикувано в Scarlet Dragonfly Haiku, 24ти януари 2024 г.

***

бледо слънце…
парченцата скреж
стават роса

Публикувано в Scarlet Dragonfly Haiku, 13ти декември 2023 г.

***

следи от трева
по панталончето на малкото дете...
първа пролет

Публикувано в Presence Haiku Journal, брой #78, 2024 г.

***

цъфнали бадеми
децата ми се съгласяват
да прекратят спора си

***

пада вишнев цвят…
по пръстите ми залепва
захарен памук

***

кучешки лай
наблюдателят на птици
прибира бинокъла си

***

точно като
две-годишния ми син –
пороят почва и спира

Публикувано в Lothlorien Poetry, 14-ти януари 2025 г.

***

скърбя за мама…
всяка синя теменужка
има име

Публикувано в Blight Spirit, брой 33.3, август 2023 г.

***

лек бриз
между два нарциса
мрежа на малко паяче

***

кукувичи сезон…
отново новини
за изоставено дете

***

пролетна буря
пухчетата на върбата
се смесват с калта

***

поход в планината
и в началото, и в края –
птичи песни

***

тиха вода
сянката на щъркела се накланя
към рибките на повърхността

ПРОБЛЯСЪЦИ В КАЛЕНДАРА

СВЕТЛА ЙОРДАНОВА

ЯНУАРИ

не аз а душата ми
пътуваше през живота ми
с баща шофьор
но избягвах да се возя
ненавиждах завоите
така с душа летяща
получавах повече опит
усещания прозрения
трупах спомени за вяра
в простора
в мъглите
изгревите
залезите
гнездата
птиците
животните
и дърветата
затова все ги прегръщам
крило и пътуване
са синоними
девствен сняг
болки в душата
незабрава
долетях и в тази година

JANUARI

not me but my soul
traveled through my life
with father driver
but I avoided riding
I hated the turns
so with a flying soul
I was getting more experience
sensations insights
I was gathering memories for faith
in space
in the mist
the sunrises
the sunsets
the nests
the birds

the animals
and the trees
that's why I keep hugging them
wing and travel
are synonyms
virgin snow
pain in the soul
oblivion
I flew in this year as well

ФЕВРУАРИ

Последни зимни дни с малки трепети
на утринната мъгла
на кипналото кафе
на океанския прилив
за който вятърът ми подшушна
че мирише на пролет
на здравеца окъпан от последния сняг
на рибките в магазина за птици и влечуги
на гроздовите листенца в зародиш
на сиянието в усмивката на дъщеря ми
когато с радост се съгласи
да подарим дългата й коса
на детенце болно от рак
с осмислени трепети
през зимните дни
ще чакаме пролетта

FEBRUARI

Last winter days with little shivers
of the morning fog
of the boiled coffee
on the ocean tide,
of which the wind whispered to me
that smells like spring
on the geranium bathed in the last snow,
of the fish in the bird and reptile store
of grape petals in bud
of the glow in my daughter's smile,
when she happily agreed
let's give her long hair
to a child with cancer
with meaningful trepidations
during the winter days

Подбор: Павлина Петкова

ЛЪЧЕЗАРИЕ

СИДОНИЯ ПОЖАРЛИЕВА

1.
Проглеждам
отблизо
в простора далечен,
където е пусто,
без жива тревичка...

2.
Внезапно
облива ме мека
и нежна
светлинна вълна...

3.
А всичко
е бяло и розово,
синьо небесно.
Дочувам и трели
от птичи гърла.

4.
И най-неочаквано
бликва пулсираща
и лъчезарна
най-фината, топла
гостолюбива Светлина.

5.
Светлината, която
достига Вселени,
галактики –
необята космичен
в обмен на енергии.

6.
Светлината,
която разпраща
Любовта – най-великата
сред всички енергии
във Всемира...

Светлина на Светлините.

18.11.2024 г., София

ИМПРОВИЗАЦИИ И ОЩЕ

СТОЯН МИХАЙЛОВ

ИМПРОВИЗАЦИИ ПО ЙОВКОВ

С МЪКАТА „ПО ТЕЛЯ“ ...

Импровизация по „По жицата“ на Йордан Йовков

В една каручка с мъката пътуват –
момиче болно, майка и баща...
Край пътя лястовича песен плува
и в нея се прокрадва радостта!

На Добруджа по пътищата прашни
те дирят лястовицата една,
в поверия които някогашни,
нас хората спасява от злина.

По жиците, провиснали от птици,
таз жрица търсят с белите пера...
О Боже, дай на тези мъченици
надежда, що за обич ни събра!

Тъй мъката, в гърди ни и да броди,
ще крачим неотлъчно в твоя път!
И радост ще делим със теб, несгоди –
като корав юмрук ще ни сплотят.

Поспира се каручката, отново
три сърца се взират все „по теля“...
Пак вечерта , с умора от олово,
скри ги в сиромашката постеля.

ИНДЖЕ

Импровизация по едноименния разказ на Йордан Йовков

Българийо ти майчице страдална
и огън прекосила и вода...
Гордея се с борбата епохална,
ти водила за свойта свобода!
Дочувам още набези жестоки
на кърджалии със Индже отпред –
села бастисват лудо без посоки,
във пепелища тлеещи навред!
Край Бакаджиците земята плаче –
поредно Урум Еникьой гори!
Кара Фиджи с Дели Кадира мрачни,
раята изтезават за пари...
Но ето, че сърцето проговори
и сепна то Инджето за греха –
в Чукурово кесията разтвори,
та по жълтица сложи на леха...
Забрави походи за кръв, имане!
Ръката твърда вдигна и реши –
крило за слаби, отсега да стане,
във сълзи сиромаси да теши!
И се понесе името му в песен!
Жребецът бял-арабски полетя,
но не срещу села, сега понесен –
насилниците би по таз земя!
Вода си пак жерунска хубавица,
от седем кладенци далеч наля...
На връх Балкана, кацна като птица,
без страх по пътя за любов запя!
Заплака и страната за юнака –
с камбанен звън го славеше сега!
Лелееше, тъй скоро да дочака,
измъчената, горда свобода!

ПОЕТИЧНИ ИМПРЕСИИ

НЕЗАБРАВИМИ ВЕЧЕРИ

Обичам вечерите тихи
над моя град във късен час.
Те толкова любов родиха -
красива тайнственост без глас!

От източния парк надничам -
градът във светлини е цял...
С луната блеснала го кича,
сърдечено поздрав му предал!

Та се заслушвам в серенади
на недолюбени щурци...
Знам, свирейки умират млади,
но в Донкихотовски дворци!

Щом падаща звездица хвана,
заричам си следовна цел...
Свидетел в ляво е Балкана,
загърбил тъмния шинел.

Тъй, бавно гаснат светлините
и парят сънните очи...
А, като бисер под вълните,
примамна вечерта мълчи!

31.01.2025

ДОБРО И ЗЛО

Животът е пътека непостлана,
осеяна в несрети и победи...
В зората някой радост вижда сбрана -
на тъмно други към успеха гледа.

В дърво цъфтящо там очи копнеят -
ненужна сянка го тълкуват други...
С приятелите щастието грее -
усамотен в парите сноб се губи.

Добро и зло, са братец и сестрица,
между земята и небе попътно
„с вода и огън“ карат воденица...

На дните сивотата ни отвеждат,
сърцата ни изпълват във надежда -
житейска, черно-бяла броеница.

ПРОЛЕТЕН ЗОВ

Пеят вън събудени капчуци,
зимата изпращат надалеч...
Птици пък със чудните си звуци
ни припомнят: пролет тук е веч!

Вгледай там, как цъфна вече дряна –
бялото кокиче как шепти...
Чуй и как игликата засмяна
те подканя – усмихни се ти!

Спри, зарей си погледа далечно
в гордите планински висини...
Сбират се потоци скоротечно,
да окъпят плодни равнини.

В цвят да блеснат скоро дървесата,
та пчели да сбират чист нектар...
Пролетта с Божествена позлата
вред да стане щедър господар!

Ти срещни я приласкан човече,
лей със нея радостната вест!
И за труд ръкави спретнал вече,
сред природата твори от днес!

24.02.25

МОНОЛОЗИ НА КАМЪКА

ТОДОР БИЛЧЕВ

МОМЧЕШКИ МОНОЛОГ

Попитало камъчето морските вълни – какво правите с нас.
А те му отговорили – изглаждаме ви.
Из филма „Камъчето и вълните“

Сред морето камъче едно
със вълните си говореше.
Вий така решили сте, какво,
лошо тъй на нас да сторите,

че ни хвърляте и люшкате
и по дъното ни блъскате?
Тихичко вълните шушнат му:
Ние просто ви излъскваме.

Вие за добри се пишете –
всички камъчета жалват се.
Но, когато ни понасяте,
сякаш вие ни подпалвате.

Ний не сме унищожители.
Как без вас да се вълнуваме?
Без вълнопроизводители
можем ли да съществуваме?

И тогава най-невзрачните –
камъчетата крайбрежните,
взеха, че се умножиха те.
Други паднаха във мрежите.

Свиха ги вълните в скута си.
Сякаш рожби, ги отгледаха.
И видяха, че в елита си,
перли как от тях прогледаха.

Кротнаха тогаз на дъното
камъчетата, нищожните.
Взели знак тъй от Отвъдното,
станаха те най-заможните.

В перли всички се превърнаха.
И забравиха, че биха ги.

Щом богатството прегърнаха,
миналото всички скриха си.

А пък камъчето питащо
най-голяма перла станало.
Хванал времето отлитащо,
сам говори, не престава той.
Тъй на дъното, в моретата,
и до днес остават перлите.
А едничко от момчетата,
всичко казва ни сред първите.

ВЪЗМЕЗДИЕТО КАМЪК

Защо ли в скалите
се крият светците?
Навярно земята
за тях не е свята.

И търсят в гранита
те силата скрита,
с Духа си, където
да стигнат небето.

Но там, във скалите,
са само орлите.
И светлите мощи,
що топлят ни още.

А хвърлиш ли камък
по техния замък,
той няма да спори,
а ще отговори.

Но не с празни думи,
а с дъжд от куршуми.
Че който убива,
от смърт се не скрива.

ПОТЕКЛОТО НА КАМЪКА

Изритах камъче, ударих чаша
от сок, изхвърлена върху земята.
Стадата се завръщаха от паша.
Залезе слънцето. Изгря луната.

А камъчето почна да говори,
през сълзи свойта участ да споделя:

Аз бях скала и гордо из простора
мощта гранитна с Бога си споделях.

Общувах с бури, с мълнии и хора,
които искаха да ни превземат.
Но птичка, кацнала пред нас на бора
ни пееше, че има много време.

Скалите, казваше, са устойчиви
и трябва с времето да се сражават.
А хората са много приказливи.
Пък бурите реват и отминават.

Спокойствие ми вдъхна тази птичка.
А слънцето с усмивка ме погали.
В любовен блясък моята сестричка,
скалата, всичките скали подпали.

На влюбени скали ти светлината
дали си виждал колко силно грее?
И как на любовта им топлината
замръзнал ледник може да разпее.

И с тази ярка светлина в душата
към моята любов препуснах лудо.
Но мъничка за нея бе земята.
И вписаха ни във графата „чудо”.

Стоя аз тук сега, отломка дребна
от влюбена скала в планински хребет.
Аз, камъче за нищо непотребно,
изпаднало от гордия планински гребен.

Залязва слънцето. Стада заспиват.
А хората не спират да ме ритат.
Човекът щом щастлив е се опива.
Преди да хвърлиш камък, го попитай

Че в своя монолог ще каже всичко.
Дори това, което не било е.
Изхвърлен камък на дете прилича.
Със него от едно той потекло е.

ЩЕ ЧЕЗНЕ ЛУНАТА

ХРИСТИЛИЯ КУЛЕВА

*

Ще
чезне
луната
в гънките на
сиви облаци
*

ще
свири
вятърът
във клоните
оголени от
есента мъглива
*

ще
умре
листото
отронено
в красив пирует.

*

Бели нощи,
повей на пролет.
Душата ми в ада разпната.
*

Вратата хлопна –
никой.
Виелица вънка вие.
*

Гледам
как капчица роса блести
преди да се отрони
*

Детелина
с четири листа.
Калинка щастието дири.
*

Есен е веч.
Танцуват вятър
и жълти листа.
*

Жълти хризантеми –
есенни слънца
в градината.

*

Зимата влачи
снежни вихрулки,
преспи дълбоки реди.
*

Искри летят
над буйни огньове.
Прошка се дава.
*

Йорданов ден –
звездичката на мама
ми намигна.
*

Капчукът монотонно
времето отмерва.
Пробуждане.
*

Ледено слънце
в клони заплетено.
Птичи стъпки в снега.
*

Магарешки тръни
с шапки от сняг –
самота.
*

Нова година –
фойерверки гърмят.
по снега – капки кръв.
*

Облак от прах
по пътя се стеле.
Конник препуска в галоп.
*

По стъклото на прозореца
дъжд барабани.
Мирише на пролет.
*

Разходка.
В косата ми –
пеперуда.
*

Семенцата на глухарчето
чертаят
пътеките на вятъра
*

Тази зима –
книжни снежинки.
Житцето плаче за влага.

*

Уморено паяче
мрежа плете.
Залез.

*

Фойерверки!
Новата година
пое щафетата

*

Хлопатари…
По баира стадо
крави пасат.

*

Целувката на Юда!
Предателството
живо е и днес.

*

Четири, три, две…
От пашкула пеперуда
Изхвърча.

*

Шарена дъга
над селото се протегна.
Идилия!

*

Ще посадя
борче в гората –
курбан, че оздравях.

*

Ъгълът – там
паяк страховете ми лови
в паяжината

*

Ягодова сладост,
аромат на лято.
Спомени в буркан…

*

Лятна утрин.
Кавгата на врабците
ме събужда.

*

Летен натюрморт.
На масата нарязана диня
и запотена халба бира.

*

Знойно лято.
Врабчета се къпят
в пепелака.

*

юли отстъпи на август –
ще се удължат ли сенките?

*

летен бриз –
в прозореца ми се люлеят
хиляди слънца

*

детенце
протяга ръчички –
слънцето иска да хване

*

лятна буря –
слънцето ми намига
от локвата

*

Златни житни поля.
През отворения прозорец –
дъх на лято.

*

Вятърът вее –
салкъмови сълзи
гората рони.

*

птици кръжат
в езерото облаци
се оглеждат

*

лавандулов аромат
лилаво ухание
красота

*

Кълвач изпраща
морзово послания.
Любимата морза не знае.

*

четирилистна детелина
с калинка върху нея –
двойно щастие

*

летен залез –
пътят през полето
с макове е очертан

БЯЛО ЧУДО

ХРИСТИНА ВЪЧЕВА

БЯЛО ЧУДО

Зимата размята
бял кожух навън,
спят в земята тихо
семенцата нейни
и сънуват сладък сън.
Духай, духай, братко,
Сечко малък, лют,
в шал обвий земята,
нека има студ.
Печка да бумти и
планински чай да ухае,
бяла равнина навън
за цветна пролет да мечтае…
Рой снежинки скачат
в буйна ръченица,
а пък крушата сватбар
риза бяла пак облича.
Бяло чудо е земята,
приказки шепти,
ласка бяла, обич тиха
във сърцето ми отваря
приказни врати.

РОДОПСКО МОМИЧЕ

Родопско бяло момиче, утринен бисер
към тебе тича и изпълва с гласа ти
бърда зелени, високи бърчини.
Снежни борики клони снижават,
слънчеви лъчи по тях остават.
С песен настъпва родопският ден,
с чанове и гайди - звездна украса
и още с косите ти ройнати
и разпилени,
като родопски потоци засмени!
Твоят свят с трепет се оглежда
и като бяло було се навежда
да види отде идеш,
та очите ти да зърне
и с вятъра, спуснал се
да те прегърне.
А ти, родопска бяла хубавице,
сравнима само с чиста утринна росица,
в реки и езера откривам
кроткия ти поглед,
който с багри и цветове говори...
Ала запееш ли,
Родопа спира своя дъх
и дарбата Орфеева се лее
в песен, нежно подредена,
как от цветя и песни
ставаш преродена.
И възнася се светът
с блясъка сребрист
и става нежен,
искрен, кротък,чист!

ЗАВРЪЩАНЕ

Белеят върховете в булчинска премяна,
а долу, топъл вятър във зелено,
е облякъл планината
и вдишвам първа глътка - щастие...
В България съм, в моята градина
и диша светлината с отворени гърди,
танцува пъстроцветна дъга в небето
и пее люляка с очите си
лилави, бели...
Приглася моето сърце
на гайди шарени, кавали.
От планината глас дочувам
„Момне ле, мари хубава,”
планетата ли с мене пее?
За мен ли са звездите, пременени?

ДУШАТА НА ПОЕТА

Душата на поета
от болка и от рани натежала,
пристъпва плахо в светлината.
Ранена от безверие
изплаква сълзи в утринна роса,
изгрява в изгреви от злато.
Душата на поета – молитва носи
за пророчество,
тя арфа многострунна е,
събужда красотата със нежни пръсти,
понякога флиртува с тишината,
на слънцето разказва приказки.
Душата на поета – звезда
от Космоса дошла,
към светлината порив необятен е,
надежда светла в пътя ни далечен,
горда, пее и танцува!

ДА ДОЙДЕ ПОЩАДАТА

ЦВЕТЕЛИНА МАНОВА

You must have chaos within you
To give birth to a dancing star.
Nietzsche

ЕЛА ДА ПОВЪРВИМ НАНИКЪДЕ

Ела
да повървим
наникъде
насам
натам
но все едно

и всичко онуй що е било
и всичко онуй дето ще бъде

да става прах
да става прах
да става прах

и от прахта

да стане път
да стане път
да стане път

ЧЕРНИ ДУПКИ И МЕЖДУЗВЕЗДЕН ПРАХ

Заклевам те –
не доближавай
аз идвам от небето
и някой ден ще стана
на небе
на черни дупки
и на междузвезден
прах

Затуй не питай повече
защо очите ми са в плен
на черното
защо не умея
да прегръщам
светлината

Не доближавай
мен може да ме гали
само някой
с пречупена
от бурите
душа

ДА ДОЙДЕ ПОЩАДАТА

Да дойде пощадата
да развее знамената си
да ми припомни
че моето име не е Подчинение
и че пътят ми е бил хвърлен на път

Да дойде удара
който ще събуди бурята ми
от унищожението на света
да създам най-красивите си цветя

Да дойде ножа
който ще посече тръните
които задушиха устата ми
когато виках за пощадата

И никой
никога
не идваше

ПОСЛЕДНИЯТ ВЛАК

Аз трябва
да се изправя
да събера перата си
да ги пришия
към пречупените си криле

Да не лежа повече
на тези релси
на тази гара
където вече даже и лястовиците
отказват да свиват гнезда

В очакване нещо да ме погали
нещо да ме удари
нещо да ме прегази

Успокояващо е да осъзная
че занапред нищо вече
няма да ме разтърсва
нищо вече няма да ме опиянява
няма да ме разпилява
да раздира нощите ми
с писъците си

Успокояващо е да знам че
времето е спряло
отминал е вече
последният влак

ОБЛАЧНО

ЯВОР ПЕРФАНОВ

САМОТНАТА ГАРА

Пристигат в онази, самотната гара,
качват се, слизат, релси пресичат.
Някой е тъжен, други е с вяра,
а има и хора, които обичат.

И всеки от тях идва за влака,
който при някой любим ще откара.
А там любовта търпеливо ще чака,
оставил тъгата в самотната гара.

И само цветята са будни в нощта,
стоманени релси с тях се пресичат.
Влакове няма, но тук любовта,
помни всички, които обичат.

ЗИМНА ПРЕГРЪДКА

Протягам ръка, прегръдка в картина
със пръсти рисувам сковани от лед.
И чувства се спускат като лавина
към сърцето ми спокойно наглед.

Ще си стопля ръцете и с тях ще прегърна
очи, които ме виждат и така ме обичат.
Че когато от тъгата се някога върна
с най-милите думи ще ме наричат.

МАРТЕНСКИ ДЪЖД

Вали, тихо и кротко, радва се всеки,
на глътка обич от март щедро налята.
Прегърнати по пешеходни пътеки,
на толкова хора любовта е позната.

Очите дъждовните капки привличат,
сърцата изпращат облаци сиви.
Нека вали, защото щом се обичат,
по всяко време ще бъдат щастливи.

ПРОЗА

БЕЗ ДАВНОСТ

ИЗ „ПРЕВРАТЪТ"

ЗАХАРИЙ СТОЯНОВ

1850 – 02.09.1889

Две думи предисловие или встъпление – както щете го наречете. Превратът в Княжеството през 1881 г. е ничтожно събитие, запечатано с позор, с подлост и продажност, върху които печати блещи 27 април и 1 юли.

Да, тая страница от новия български самостоятелен живот е едно пятно. В тоя преврат няма херои, там няма нищо славно, та затова и историята на тоя преврат не била интересна, не трябвало да й се дава гласност, говорят и разсъждават някои от нашите симпатични и нови деятели. Съгласни. Съгласни сме с тие заключения, но само поначало; а всъщност, т.е. като какъв урок би се дал на младото и бъдещо поколение от историята на тоя преврат, това е съвършено друг въпрос.

Ние поддържаме това мнение и начало в съдбините на народите, че стотина пъти повече тряба да бъдат разширени и разгласени ония дела, които са запечатани с позор. Ние казваме, т.е. нашето мнение е, че на пазара пред хората тряба да изнасяме не само добрите личности, министри, директори, обществени деятели, вестникари, депутати и пр., но и техните тъмни действия е нужно да не криеме, и лошите им действия трябва да критикуваме. Само в подобен случай има успех, само по тоя начин ще се достигнат един ден да бъдат отделени триците от брашното; само с това божествено оръжие — публичното неподкупено слово, най-святото и силно оръжие на народите — ще настане оня блажен ден, когато ще бъдат свикани слабите и угнетените да завземат своето първобитно

положение, определено от самата природа, да възтържествуват над своите тирани, да смъкнат тяхната лъжлива маска, която била уж божествена, да бъдат господари сами на себе си.

***

А ако тие мерки са биле необходими помежду другите народи, които се считат ръководители на деветнадесетия век, които се гордеят, че са притисвали по няколко пъти вратовете на своите богоизбрани тирани, които са лели кръв не за кръст и вяра, не за папски чехъл, не за черните очи на тая или оная герцогиня, но за своята свобода и човешко право; ако това оръжие е успяло да състави обществено мнение, което удря дамга всекиму според неговите дела, то ние имаме най-голяма нужда от ослепителните лучи на гласността, у нас особено тряба да бъде отбележено с ясни и определителни думи качествата и стремленията на секи виден член на обществото, който се бърка в народообществените работи.

А защо това изключение за нас, мисля, че не е нужно да разправям надълго и широко, защото секи, мозъкът на който не е бил посещаван от кукувици, от калугерско благоразумие и византийско лицемерие, ще да се усети. Достатъчно е да ви обадя, че ние сме още деца пеленачета. Ние мислиме и разсъждаваме, ние сме с понятията и идеите, които са вълнували и занимавали народите по други земи преди много стотини години.

***

Най-напред у нас няма общо публично мнение, не може да се направи разлика между честността и подлостта, между искреността и мезехорника, между крадеца на народната пара и истинския патриот.

***

Сичко това добро, ясно и понятно, но що говори тълпата при сичките крясъци на вестниците? Заплю ли тя в лицето новите тирани, след като излязоха вече на бял свят делата им? Нападна ли разкошните палати на тие тирани, палати, съградени от пота на тая тълпа? Поиска ли тя отчет за „Историческата задача"? Не, и хиляди пъти не.

***

Ужасно! Пази боже от робска тълпа, тежко и горко на такъв народ, който биде като стадо, който има търпение повече от волското.

***

У нас не са дипломати само министрите и други род държавници. У нас секи разбира от висшата политика.

За човеческо достойнство, за народна гордост, за собствено самосъхранение не питайте; тях ги няма помежду ни. Но за политика, хем от висшата – синца знаеме и разбираме.

***

Не дай боже пък тяхна милост да се повикат от руския консул, който да ги почерпи по един московски чай! Тя е вече свършена. Аз не зная защо независимите уж две български страни се наричат «Княжество България» и «Южна България» (И. Румелия)? Това не е право. Тие честити страни трябва да се нарекат «Консулски държави» или пък, за да бъде по-определено, така: Княжество България да се промени на «Княжество Хитрово», а Източна Румелия – Област Сорокин". От сичките други консули (руски) поменатите двама кючук дипломати са решавали съдбата на България най-нахално.

Тие не я управляваха само политически, тие ръководеха: литература, журналистика, обществено мнение, черковните работи, чувствата на населението, учебното дело, полицейската наблюдателност и пр.

***

Конституция, свобода на печата, свобода на събранията се разбират само от няколко единици, а за останалите, т.е. за народа, тия са Централна Африка още. Те ще бъдат разбрани само тогава, когато българи пак българи захванат да бесят, когато държавната глава, който е станал причина да се спре конституцията и да се обесят няколко души, изскочи от палатите си по бели гащи и по геджелик.

***

Изборите за Великото свищовско събрание бяха назначени за 14 юни. Нямаше

никакво съмнение, че тие бяха осигурени вече, хората ги чакаха на пръсти. Тие щяха да бъдат ония, които е посочил княжеският комисар, които бяха изпитани и калени вече за сподвижници в бъдещото престъпление в Свищов. В секи случай, но избори трябаше да станат, нужно бе да се събере тълпата само за очи, само да извика по един път ура, па да си отиде спокойна, да си мисли, че е изпълнила своя граждански дълг. Престъпниците, макар и да бяха силни, макар че сичко да им беше в ръката, но сé трябаше да умият своето пятно чрез едно пиянско поне ура, което тие щяха да нарекат „народна воля". И така, изборите щяха да станат на 14 и 21 юни. Каква агитация и борба е имало от страна на либералите, то секи е в състояние да си въобрази от казаното дотука в тая ми книга. Либерал по онова време значеше нещо много престъпно; то беше равносилно с какво да кажа? С думата комита в турско време. Оня, който знаеше, че е познат за либерал, едва ли беше спокоен, когато минуваше през многолюдните улици. Той се озърташе на четири страни, да не го напсува някоя шпионствующа пияница, да не би да извика някой култуклия жандарин: „Той агитира!" Престъпниците от 1 юли така бяха уверили невежествената тълпа, щото тя се чудеше и маеше глупаво, „Как са се търпели досега тие опасни хора либерали?" Единствената сериозна агитация беше възванието на водителите от либералната партия: Славейков, Цанков, Каравелов и Сукнарові, което тие издадоха към българските избиратели.

„Превратът", Захарий Стоянов, 1886 г.

Първата публикация на текста е от 1994 г. по ръкопис, съхраняван в НБ „Св. св. Кирил и Методий"

НОВА ПРОЗА

ХАЙБУНИ

АЛЕКСАНДЪР АЛЕКС. ДЪБНИШКИ

ВАРИАЦИИ НА ТЕМА СФИНКС

„Очите на Сфинкса не са от този свят – те гледат към Безкрая, и никога към света."

ТОТ
Цитирано от Портал 12, Елеазар Хараш

Не бих могъл да извикам в представите си момента, в който ти се яви пред мен за първи път. Знаех, че те има и фигурата ти не ми бе непозната. Гледах те с притворени очи, докато присъствието ти заживя в мен.

Чувството ми за взаимен покой не трая дълго.

Тръгнахме и ме пое движение, неизпитвано досега. Това бе по-скоро дихание, което изменяше със странна и постоянна последователност формата ми. Вече не те виждах, а и усещането за физическа близост се изгуби. Остана само диханието, което ме изпълваше и в което живеех. То ми носеше и невиждани до сега картини; не след дълго те безвъзвратно изчезваха от паметта ми, макар че бях в тях. Редуваха се и усещания, от които исках да избягам и такива, които опитвах, макар и не винаги успешно, да задържа.

В някои от картините, в които пребивавах, се появяваше ти.

Изпълваше ги почти изцяло с царствената си неподвижност. Странно, но тази неподвижност се проявяваше дори и в миговете на твоето напускане. Ето някои от тези картини-мигове, които сякаш изграждаха структурата на език. Опитах се да те опиша на него.

моят нов поглед:
пясъци покриват
стъпките след Сфинкса

докосвам Сфинкса
между него и ръката –
струйка пясък

вълни от време
край сфинкса минават
и ето – река

вихри с пясък
очи пълнят на Сфинкса–
дори не мигва

Сфинкс –
на неназовимото в унеса
чезне душа след душа

в погледа на Сфинкса –
приютяват ме гледки
от безброя на дни

между лапите на Сфинкса;
над мен е лице
закрилят ме от времето

залези над Сфинкса
илюзия носят за край–
нощ след нощ

пирамиди –
над съвършенство от форми
бди Сфинксът

стъпки на Сфинкса във времето
стъпки на камили в пустинята
срещат се – еднакво бавни

звезди над Сфинкса –
и вас след време
пясъци ще приютят

Затворих очи да приютя съня, но той се залута в деянията на деня и така, разделени, посрещнахме утрото.

Египет, платото Гиза

бях
някога
там

КОКИЧЕТА

На баба ми Василка д-р Пеева
(по баща Христакъ Дълъгдимова)

с обич
Авторът

траканят с клюнове
щъркелите в съня ми,
спомени будят

Те идваха, когато последните преспи сняг в градината се превръщаха в малки бели петна. Като че нещо от зимната белота отказваше да си отиде, като че земята още се нуждаеше от тези късчета чистота. А и само земята ли…?

Не живееха дълго. А после, после сякаш детски погледи ги поселваха в бездънното пролетно небе и там те, вече облаци, започваха друг живот – дар за опазената белота там, долу.

Помня част от едно писмо на баба, вече вдовица, до моята майка. В него тя, в края на тежък грип, се молеше пак да си види кокиченцата на двора. И до ден днешен простичките думи на този вопъл не спират да докосват душата ми.

Понякога в такива моменти баба ми става малко момиченце; то тича към мен и достигнало ме, се скрива в гърдите ми, оставяйки там нещо, което парченце по парченце ще разгадавам в годините. И тогава в мен се събуждат копнежите да се скрия от дните си в нейния свят. Дори и сега, на възраст съизмерима с тази на баба ми, не спирам да го търся и се поселвам с мислите си в него.

Наглостта, безправието и алчността на времената, в които баба ми изживя старостта си, ни отнеха нейния дом и двора, и цветята… Баба ми изпусна последен дъх в една софийска кухничка, но вопълът ѝ за пролет не се превърна в прах. Безкраен е неговият път и в света, и във времето. От устни към устни…

бяло, и бяло…
ангелско крило докосва
лика на баба

УКРАИНСКОТО БЪЛГАРЧЕ

БОЯН БАЛКАНСКИ

Лято. През няколко дни над Украйна свистят стотици руски ракети, които разрушават училища, болници, жилища … А мъжете от 18 до 60 години са на фронтовата линия не да посрещат агресора с хляб и сол, а да защитават от него своята земя, своят народ и своето свободно бъдеще!

По това време малкото девойче Надя, с украинско-български произход, е отседнало в дома на баба си Люба. Той се намира в края на с. Поляново, в обикновена селска къща с широк многоцветен двор, покрит обилно с цветя и зеленчукови култури. Баща й Виктор е на отбранителната линия, а майка й Лена, като лекарка, е в подземните убежища, за да лекува болни и осакатени бойци, деца и възрастни.

Въпреки, че натежалите лета на баба Люба са поставили своите възрастови знаци върху лицето й с хубави черти, тя все още е със запазена приятна външност.

Зарина възприема нейната внучка като златно съкровище. А Надя е вече на десет години, с начупени дълги кестеняви коси. Лицето й, с красиви трапчинки, излъчва нежна слънчогледова усмивка. А очите й синеят като малки езерца, в които танцуват пъстри зеници.

Наред с ежедневното домакинстване бабата се занимава и с отглеждане на десетина кокошки, една крава и работи в зеленчуковата градина.

Надя помага в много дейности на баба си, но предпочита да полива и привързва домати, краставици, цветя… С тях тя разговаря като с живи същества и много им се радва. Забележи ли, че някое растение има нужда от помощ, когато е жадно, наклонено или счупено, тя отива до него и нежно му говори: „Миличко, ей сега ще ти помогне кака. Имай малко търпение и отново ще бъдеш здравичко!"

Като верен и достоен член на семейството е и кучето Буран – средно голямо с къс жълто-кафяв косъм и с хубава муцунка. По характер е добронамерено и притежава качества не да напада, а да охранява домашното стопанство от нежелани хищници – лисици, белки, златки…

В една тиха вечер, облъчена с бледа светлина от лунния фенер, бабата и внучката сядат край масата под дворната лозница, вечерят и учтиво си разговарят за изминалото ежедневие. В един момент изпищяват злокобно сирени и след няколко минути се виждат летящи ракети над украинската земя.

В такава ситуация баба Люба се опитва, колкото е възможно, да успокоява Надя. Но този път не успява да прикрие гнева си и тихо изрича: „На тия не им стигна нито територия, нито чужди народи, които да „освобождават"!

Сетне мислите й започват да бушуват и сред тях да притичват спомените на нейните предци за големия Гладомор през 1922/23 г., при който умират от глад около 5 милиона украинци.

По-късно в медиите се съобщава, че на фронта, там където е Виктор, има убити бранители. Това силно стресира Люба. Завива и се свят и казва на внучката си, че ще влезе вътре в кухнята, за да си отпочине малко.

След четвърт час смъртоносните ракети замлъкват. Надя остава отвън. Гали Буран и започва да си тананика българската песничка „Облаче ле, бяло", добавяйки: „не си ли татко ми видяло?" Сетне влиза в къщата. Вижда баба си полегнала на дивана и извиква:

-Бабо, бабо, вече няма ракети и щурчетата започнаха да си свирят на гъдулките, които много обичам да слушам.

Ала баба й не помръдва.

-Бабо, да не ти е лошо? Повдигни се! – продължава да настоява за отговор Надя.

Отново никакъв знак за живот.

След минута-две внучката потъва в скръб и разбира, че за първи път се среща със смъртта. Започва да целува баба си, да я милва, да я прегръща и… безспирно да плаче.

Плаче, миличката, часове през нощта. А кучето, усетило, че се случва голямо нещастие с техните добри стопани, застава

пред прага на къщата и започва да вие „на умряло".

Невероятно тъжна гледка – внучката плаче и кучето вие!

Така допреди разсъмване, когато изнемощялото от плач девойче се унася в някаква неземна дрямка. Затихва и кучият лай.

В ранното утро един родственик на Люба тръгва към дома й, за да разбере защо е бил този плач през нощта. И какво вижда? Внучката е полегнала върху мъртвата си баба, а кучето, което никога не е влизало вътре в дома, сега съпричастно, с жалостиво скимтене, лежи до тях!

На следващия ден съобщават, че „Облачето бяло" е видяло таткото на Надя, но … тежко ранен.

Тежко е ранено и детството на украинското българче Надя!

СНЯГ В СЕНКИТЕ

ВАЛЕНТИНА ГРИГОРОВА

Бабо! Сякаш някой с гума е изтрил времето, и аз съм пак на тринадесет, с фиба в малката ми коса. И отново мирише на младата пролет, още има остатъци от сняг в сенките, и ти все така си на верандата, сред миризмата на много мъртви цветя. И не можах да ти кажа. Просто дойдох. Каквото ти казах тогава, го казвам и сега.

Все така стои една планина от хора помежду ни, и аз те опознавам, малко по малко, наблюдавайки лудостта си.

И тогава, и сега те моля да си ми дала и любов. В гените ми, в кръвта ми. Милост да си ми дала.

И тогава и сега съм на същото място в детството, когато бях влюбена истински, и този ден не ми спомня теб, в онази кутия, и цялата безмерна тъга. Спомня ми колко горещо беше сърцето ми.

Дали още е горещо? Как ми се иска по тези тъжни улици на моето детство да намеря себе си, докато идвах да те изпращам. Аз някак знаех че ти не си мъртва.

Знаех, че аз съм жива. Тогава бях.

А сега как е? Гори ли сърцето ми, както тогава.

Спъвам се в моята фибичка.

Има сини цветя, и дядо свири на акордеона, другия на гъдулката. Но колкото и да се мъчеха да пеят тъжни песни, колкото и окаяно да изглеждаше ти, сред тези купища, купища цветя ...

Музиката свиреше за мен. Сякаш моето сърце погребахме тогава. Така ли е, бабо?

Така и не се простихме, но ... И досега не знам как. Ти никога не си била умряла. В съзнанието ми. Никак. Но помня този ден. Помня го. Даже не знам какво се опитвам да ти кажа. А ти къде си? И как си? Това че не те виждам, нищо не значи. Може би сега ще се запознаем? Ти кажи.

Малко ме е тъжно това число десет – в март. Уж поменавам теб, а сякаш свещ паля за моята първа и последна любов. Тогава я проумях, и тогава, заедно с твоите цветя я погребах.

За себе си ли паля свещ в такъв случай?

БЕЗРАЗЛИЧНОТО УДОБСТВО

ВЕНЕЛИН ТЕРЗИЕВ

…все по-малко отделяме минути да различим смисленото и безсмисленото…

Дали имаме възможност да разбираме времето, или то просто преминава през нас, дали имаме възможност да го променяме, или имаме въобразената чувствителност за тази наша способност, дали не е съвсем нелогично нашето усещане за осезаемо присъствие в това ни съществуване? Вероятността за правота в тези твърдения е доста висока поради и огромната загубена памет в обществото ни. То, обществото ни, привикнало да приема щяло и нещяло за съществено и забележимо, може да си позволи и тази възможност да не разбере и приеме наистина забележимото. От време на време някои негови представители се престрашават да бъдат смели в очарователната си саможертва да разбудят задрямалата ни действителност, но техните успехи са нетрайно сигурни, а и техните начинания не са съвсем оправдани от гледната точка на краткостта на нашето земно преживяване.

Загубата на същностно смислено съществуване е най-обичайното прието пребиваване в осъщественото ни човешко живеене. Това се случва по различен претекст за осъществено благополучие, спокойствие и безгрижност. Търсено в бъдните пожелания и желано за осъществяване. Странно, като възможност, но приемете и открийте това ни намерение, което искаме и си желаем най-често. Улавяме определени същностни изменения на някои от нас, които се опитват да промѐнят, да разбират тази необходимост и да я търсят, без да очакват еволюционните процеси да свършат нещо в тази посока. Други въобще не се терзаят от тази възможност, защото това е излишно натоварване в тяхната битност и дори лоша възможност за реализация.

Безгрижност е може би онази сърдечна детска съкровеност, която остава присъща на човеците единствено и само в детството и никога повече не се повтаря. След това натрупваме очарование и разочарование, опитваме се да се научим да преминаваме в безболезненост през нашата делничност, търсим възможност да угодим на вътрешната ни потребност да ни се случват подобри неща, които искаме, а не такива, каквито другите очакват от нас. Пребиваваме в нашата околност на мисли и чувства, опитваме се да ги разбираме, дори някои провъзгласяваме за наша съкровеност, други пропускаме поради ненужност, а трети дори не успяваме да разберем.

Затворени понякога в мисловност – обикновено в принудителна ситуация, се опитваме да оправдаем решенията, но съвсем не често да ги променяме, а дори не спираме да търсим начин да опростим на грешните си разсъждения.

Повече от времето прекарваме в зависимост от другите, причинена нерядко от страх да не се получи отрицателност в отношението или просто от неспособност да победим вътрешната си неспособност да бъдем смели със смисъла на човешкото ни живеене. Подритваме терзанията си в ъгъла, за да не пречат на усещанията, които от време на време получават по някоя синина от това ни същностно битуване.

Вътрешните огради стават все по-здрави и големи, независимо че започват да ръждясват с времето, а и пространството не ги оставя привидно непроменени. Все порядко се опитваме да надничаме над тях, а резетата, с които залостваме входната врата, са все повече и повече. Обичаме да се сврем в оглушителността на спокойната тишина на личното усъвършенствано приемане, за да бъдем привидно спокойни за свършената работа. Живеенето ни преминава в относителна приемливост и дори в добра оценост – първо, от собственото ни разбиране за същественост, и не на последно място – от това на околните за значимост.

Опитите да разберем защо правим така привършват твърде старателно прибрани в кутията на спомените, за да не нарушат останалото ни уважение към отминалото.

Все по-рядко се борим с неспособността да правим това, което е смислено различно и ще промени времето и пространството, все по-малко отделяме минути да различим смисленото и безсмисленото, все по-невнимателни сме към посредственото, все почесто се смесваме с безразличието за удобство и все по-рядко търсим изход в новото.

КЪЩАТА

ДЖАНИНО ДАСКАЛОВ

Двамата стояха край огъня в беззвездна нощ…

- Някои ще живеят като опитомени животни…дали селскостопански или домашни любимци и ще се радват на жалкото си съществуване…

- А другите – добави спътникът му – ще останем на свобода, за да подиваем...

- Знаеш ли, мисля, че някой нарочно сложи тези думи в главата ми!

- Може и да си прав, защото и на мен ми се е случвало, да изръся без причина някоя световна глупост.

За миг огънят игриво припламна и се отрази в очите на една дебела черна котка, скрита в тъмното кадифе на нощта.

Ако се запитате какво видя тя с перфектното си нощно зрение, отговорът е следният:

Догарящия огън, запален в позапуснатия, потънал в призрачни треви двор пред голяма мрачна къща. Огъня, на който предстоеше задачата да опече няколко ароматни шишчета от сланина и стар лук и застаналия до него младеж с цветна риза на някакви измислени цветя или по-скоро петна, който по всяка вероятност си говореше сам.

Тук е моментът да вмъкна, че младежът, всъщност беше моя милост.

За тези, които са ме забравили да напомня, че от няколко години се подвизавам на търговските кораби.

Част от тях са стари, а други – още по-стари. Корабен радист съм, макар, че длъжността ми е „Началник корабна радиостанция". Началник на кого, питам се аз, защото никога не съм имал какъвто и да е подчинен. Явно, началник съм на радиостанцията. Всъщност може да се каже, че не съм сам. През цялото време с мен е и моят дядо Танас. Винаги съм се чудел що за име е това, поне да беше Атанас, но от друга страна – човек не може да си избере името. Поради очевидната истина (според мен), че то идва веднага след него на белия свят, макар да не разбирам защо му викат „бял". Както и да е, повече няма да споменавам неговото име, защото дядо ми е от „оня" свят.

Ако все пак се питате каква е тази работа и как така, ще се осмеля да ви напомня, че преди време (колко точно, вече не мога да си спомня) отивайки в старческия дом „Щастливи дни", за да се видя с любимия си и при това единствен дядо, аз го заварих щастливо усмихнат и предал богу дух.

Веднага, след изключително скромното му погребение в един леден януарски ден, той, вместо да се запъти към светлината или там където по правило отиват скъпите ни покойници, се лепна за мен. По този начин и до ден днешен продължава да ми досажда със своите нетактични забележки и заключения.

Днес е първият ден от поредната ми дълга отпуска и вече предусещам как като коварна болест ще ме налегне сивата лепкава скука.

- Дядо, тук ли си? – Питам аз, защото изведнъж нощната тишина започна да ме притиска като недоволна, дебела жена от автобуса, седнала отгоре ми, след като съм отказал да й отстъпя своето място.

- Ами къде да бъда! Тук съм. – казва той и мълква.

Поради честите ми отсъствия и моята пословична несериозност, бракът ми се разпадна и аз останах сам в оставената ми от родителите, голяма тухлена къща. След развода, отначало ми беше тъжно, но както е известно, времето лекува и без да подивявам почувствах, че отново съм свободен.

- Жарта е готова! Да изпечем сланинката и да влизаме в къщи! – извиках аз в тъмното.

- Няма да дойда! Ще остана навън. – някак примирено отвърна дядо ми.

- Виж какво, щом те каня идвай, пък и не ми се вечеря сам.

- С най-голямо желание бих го направил, но някои хора там не ме искат!

- Какви ги дрънкаш врели некипели! Знаеш, че в тази къща с четири големи празни стаи, като изключа теб, живея сам.

- Празни ама друг път! – набира се дядо ми и продължава. – Голямата спалня обитават майка ти и синът ми, имам предвид, баща ти. В източната са твоята баба и другият ти дядо, когото ти не помниш! Били са учители. Пестили са упорито малките си заплати за да построят тази къща. Въпреки, че не ме искат, признавам, че са били свестни хора. В хола накуп са останалите ти роднини, чичовци и лели, които по всяко

време идват и си отиват. Тези, последните, са много нахални. Идвали са приживе редовно на гости, точно когато баща ти се е връщал от далечни плавания и е носел много подаръци. Сега защо го правят, убий ме, но не знам.

- Как да те убия, като ти отдавна се спомина!

- Не се заяждай, знаеш, че това е образно казано.

- Добре де, а в южната, в моята стая, има ли някой от тях?

- Твърде много те обичат и уважават, за да си позволят да влизат и там.

- Разбрах, но поради каква причина досега не си ми казал за тях, първо и второ, защо не те искат!

- Не ти казвах, защото исках да спиш спокойно и да не ти усложнявам допълнително живота. Колкото до второто, признавам си, че когато бях по-млад парите изтичаха между пръстите ми и спрямо хубавите жени ангелът ми беше доста слабичък…

- Сега разбирам защо освен мен никой не те изпрати в последния ти път, но както се казва в една поговорка, „Каквото повикало, такова се обадило". Тъй като ти и останалите ми роднини сте от оня свят, а само аз от тоя, мисля, че последната дума трябва да бъде моя.

Бях се разгорещил, а и дядо беше единственият роднина, който идваше да ме навестява от оня свят и продължих:

- Та сега, аз, ти и шишчетата отиваме в хола и не се притеснявай, там ще бъдеш служебно, като моя свръзка. Искам да поздравя всички и да обясня на някои от гостите, че подаръци повече няма да има…

Прекрачиха прага на голямата тухлена къща и не видяха как дебелият черен котарак, разочарован подви пухкавата си опашка и се стопи в тъмното нищо.

ЩАСТИЕ ОТ УТРЕ

КРАСИМИР МАНЕВ

Елена стоеше в коридора на вагона и гледаше навън през отворения прозорец. Въздушната струя леко развяваше косата й. Погледът й отиваше далече на Запад, за където беше тръгнало и слънцето. Присви кротко очи и се замисли. Прииска й се да запали цигара, но се отказа. Не беше страстна пушачка. Можеше дори с дни да не запали. Дали заради силната си воля или заради твърдия си инат, самата тя не знаеше. Косата й беше късо подстригана, кестенява. Малко носле допълваше красивото лице.

Жената се връщаше от работа. Беше ръководител по движението в едно градче, отдалечено на около четиридесет километра от окръжния град. За дневно и нощно дежурство и след работа пътуваше с бързите и пътнически влакове, които спираха на нейната гара.

Когато закриха училището в близкото селце, където тя беше учителка по математика, реши от раз – ще става железничарка. Изкара курса за стрелочник, поработи малко и тази професия влезе в кръвта й. Завърши и курса за ръководител-движение и търговска експлоатация. Веднага я назначиха на работа.

И така се втурна в тази професия. Телефони, дневници, радиостанция за връзка с локомотивните машинисти. Ами самият пулт за управление движението на влаковете! И най-различни лампички – червени, зелени, жълти. Мигат, не мигат. А най й харесваше, когато разминава два влака в гарата.

Динамиката и отговорността на професионалната й работа се смесваха с нетърпението и вълнението на пътниците. Всичко това я зареждаше с положителна енергия и се чувстваше отлично. Тук напрежението я правеше силна. Случваше се понякога сама да взема решения. А сред колегите нямаше и капчица завист. А какво беше в училище? Един ти завижда за едно,

друг – за друго. На трети си виновен за нещо. А за учениците пък да не говорим. Уважението и престижа на учителската професия бяха останали някъде в спомените.

Елена се носеше модерно. Така обличаше и десетгодишната си дъщеря. Много пъти беше си задавала въпроса защо се е омъжила толкова рано? Едва на осемнадесет. Даже не беше ги навършила.

Започнеше ли с тези разсъждения, отговорът блесваше като огледално слънчево зайче и заслепяваше съзнанието й. Тогава мислеше, че е намерила истинската любов. Идеалната. Някои се молят с години да имат деца, а тя зачена, дето се вика, от една целувка.

Трябваха й три години, само три години след сватбата, за да разбере, че идеална любов просто не съществува в реалния свят. Имаше я само в мечтите, въображението, филмите и романите. Беше красива като жена и добре сложена. Гърдите й се набиваха в очите на мъжете. Интелектът й беше на ниво. И добра къщовница беше. Апартаментчето й светеше от чистота. Беше го подредила с изтънчен вкус.

А детето й – то беше нейният свят. Сама си го отгледа. Без никакви баби. Това си личеше по възпитанието му. Колкото до съпруга си, Елена рано усети студенина в душата на Александър. Още когато рожбичката им беше бебе.

Когато той предпочете нощните смени в завода пред дневните. Разликата в парите не беше кой знае каква. Но имаше разлика в свободното време и то голяма. Колегата му имаше възможност да поеме и неговата работа. Сашо умело използваше това и кръшкаше. Беше тръгнал с една мацка от редовната смяна. Нощем редовно ходеше при нея. Обаче Елена усети похожденията му и се опита да разговаря с него. Съпругът й не даваше и дума да се каже за такова нещо. Това били нейни измишльотини и глупости. Просто работата го съсипвала и бил много изморен.

Но Елена улавяше неговата умора дори и в почивните дни, когато всички си бяха вкъщи. Той излизаше уж до пазара или на мач, а се връщаше след часове.

И Елена сама правеше разходките на малката. Да пере, да чисти, да готви – беше съгласна. Но поне насреща за това да получаваше едно уважение… Не че не искаше да има и любов, но това беше само илюзия. Тя беше жена на тридесет.

Липсата на сладост в ежедневието започна да й тежи. Сексът й стана омразен, защото беше по задължение.

Един ден тръгна за работа, но след час и половина се върна. Заради обилния снеговалеж влакът беше закъснял много. Уговори се с началника на гарата той да вземе дневното й дежурство. Тъкмо щеше да сготви тая мусака, дето я беше планирала за вечерта.

Вкара секретния ключ в патрона на металната врата и се опита да го завърти, но не можа. Помисли, че Сашо е оставил неговия ключ, а той спеше много тежко. Как ли щеше да го събуди? Натисна звънеца. Приятна мелодия заля тишината в коридора на апартамента. Елена отпусна бутона и след няколко секунди пак го натисна, но този път продължително. Отвътре се чу шум от отваряне на врата и стъпки. Изненада се как е успяла да го събуди толкова бързо…

Радослав стоеше на съседния прозорец до Елена в коридора на вагона.

Беше ръководител-движение в съседната гара на тая, където тя работеше. Често се случваше да бъдат в една смяна. Предаваха си заминаванията на влаковете, а когато се случваше да няма движение за подълго време, си разказваха това-онова, най-често вицове. Веселяк беше Радо…

Откакто се разведоха с жена си, разходите му намаляха значително. Децата останаха при нея, а тя се беше прибрала при родителите си на село. В месеца поне веднъж, я събота, я неделен ден, ги вземаше в града при себе си. Разхождаше ги из парка, по кея. Водеше ги до близкия лесопарк, където ги возеше на лодка в езерото.

Двустайното жилище остана за него. За една година, откакто беше останал сам, не можеше да се каже, че е кукувал. Имаше

седмици, обаче, когато не завърташе никаква жена покрай себе си. Това не означаваше, че се чувства самотен.

Обичаше самотата. Намираше себе си в нея. Имаше една болка, но тя идеше от другаде. Болеше го за децата. Жена му беше една глезла на мама и тате, а те пък бяха едни еснафи, не ти е работа.

Обстановката за развитието на малките въобще не беше благоприятна.

Добре, че беше успял да всели у тях от себе си добрата и богата душевност. Не че нямаха какво да вземат от майка си, но тя все нямаше време за тях. Не си взе майчинството, за да ги отгледа, защото не можеше да си остави работата. Защото шефът й бил попаднал „случайно" на секретарка, която да разбира от всичко. То не бяха командировки в страната и чужбина, то не бяха тоалети и моди. Пък на носа й се беше лепнала такава приповдигнатост. Виреше го когато трябва и не трябва.

Радо и друг път беше пътувал заедно с Елена. Дори понякога вземаха един и същи тролей., но тя никога не беше му правила особено впечатление.

Но сега се взря в погледа й.

Очите й бяха изразително хубави. Леко гримирани и красиви, те предаваха една кадифена нежност на този неин поглед. Радослав улови и красотата на бялото й лице. Като че ли за първи път я виждаше. Хубав крак. Прав. Дълго бедро. Стабилно тяло. Очите му се закачиха на гърдите й. Компютърът в главата му щракна и даде заключение: не е за изтърване! Как беше възможно до сега той да не усети аромата на този хляб!

И неговият поглед тръгна по нейния. Няколко пъти. Но все изгаряше в далечните лъчи на слънцето, което отиваше на залез. А тя продължаваше да гледа. Накъде беше погледът й?

В сърцето на Радо се зароди онова чувство, за което той мислеше, че си е отишло завинаги.

Беше се влюбил. Не се стърпя. Едно пиленце пърхаше в душата му.

Приближи нейния прозорец.

- Как мина дежурството?

Елена беше потънала в размисли. За разлика от неговия поглед, нейният не отиваше в никакъв залез. Беше се върнала назад. В оня зимен ден, когато заради закъснението на влака не отиде на работа и се беше върнала вкъщи. Гласът, който чу сега до себе си, сякаш я беше ударил. Изненада се не толкова на въпроса, колкото на факта, че някой беше й обърнал внимание. Извърна глава и видя Радо.

- Нали знаеш как, нормално.

- Да запалим, а?

- Добре, ама цигарите ми са в купето – каза жената с усмивка.

Имаше красиви, правилно наредени зъби. Произношението й беше особено. Като че ли някъде отвътре, от душата й идваха думите и губеха от силата си, докато се чуят.

- Заповядай от моите – изрече на един дъх той и бръкна в джоба на блузката си.

Извади кутия „Боро" и го поднесе към Елена.

- Ооо, „Боро"! – пак се усмихна жената и то повече от преди.

Радо не каза нищо.

Само повдигна рамене и ококори очи. Запалиха. Тя пушеше много красиво. Разговаряха. Вежди й бяха прави и леко почистени там, където се сключваха. Разговорът вървеше толкова приятно и бързо, че и двамата не усетиха кога влакът намали, за да спре в гарата.

Никога не беше ставал въпрос за номерата на мобилните им телефони, но този път си ги размениха.

Елена не взе тролея, както друг път.

Отиде до майка си, която живееше близо до гарата. Имаха уговорка. Пиха кафе, поговориха, както могат да го правят две жени и си тръгна.

Не чака много на спирката. В тролея беше задушно. Седна и пак се замисли за оня път, когато не отиде на работа.

Беше застанала пред вратата на апартамента и чакаше Сашо да отключи.

Но защо й се стори, че чува необичаен шум отвътре? Дочу и шума на водата, която изтичаше от тоалетното казанче.

Но входната врата така и не се отваряше. Елена пак натисна звънеца. Този път по-продължително. Нещо преряза мислите й. Сбръчка вежди. Усети тръпка по тялото си. Нима е възможно това, което боцна съзнанието й?

Мислите й вървяха на пресекулки.

В това време бравата щракна. В рамката на леко открехнатата врата се показа рошавата глава на Сашо. Изненада се, като видя жена си. Веднага се усети като в капан.

- Ти? – попита той ококорен.

Елена не каза нищо.

Влезе в коридора и остана като гръмната. Сашо стоеше само по слипове. През рамката на полуотворената врата към спалнята тя видя как една жена бърза да навлече дрехите си. Отвори и влезе.

- Извинете ме ... аз… – непознатата жена спря да намъква дрехите си и скръсти ръце на гърдите.

Те бяха доста големи.

Може би затова зрънцето на лявата й гърда надничаше между пръстите, но тя не усещаше това.

- Няма нищо. Облечете се – отрони тихо Елена.

Беше се оказала по средата.

Между мъжа си, който си навличаше вече панталона и непознатата жена.

Там, по средата, където понякога просто не знаеш къде си...

Елена пропусна спирката, на която трябваше да слезе.

Споменът я беше завладял. Усети се, когато тролеят издрънча по моста.

Слезе на следващата спирка и тръгна обратно. Вървеше и се чудеше на себе си.

По принцип си е избухлива.

Винаги си мислеше, че ще издере очите и ще оскубе косата на тази кокошка, която прекрачи прага на нейния дом и легне с мъжа й. А то не стана така, ами точно обратното.

Може би работата й като ръководител-движение беше изградила у нея една нова система за възприемане на нещата в ежедневието.

Просто беше я направила по-твърда. Както влаковете вървят, нищо, че понякога закъсняват, така и животът трябва да върви. Нищо, че се случват подобни неща. Имаше философия в нейния разум, вече имаше нещо хубаво, което преди го нямаше.

Може би именно затова погледна непознатата жена в очите, погледна мъжа си и излезе тихо.

Близкото барче до пазара беше отворено, но още нямаше никой. Барманчето се изненада, като я видя толкова рано. А на поръчката й се изненада още повече. Голям коняк с чай. Друг път Елена пиеше само кафе. Понякога с две, понякога с три цигари. И толкова.

Момчето беше много симпатично. И шегаджийче. Много отдавна й беше казал, че я харесва и че се разтапя, когато я види.

Че беше рано, беше, но падналият сняг щеше да позабави пазара тази сутрин. Елена дръпна две яки глътки от коняка и отпи от чая. Запали цигара и погледна барманчето. Загледа се в него. Момчето си взе кафе и седна при нея.

- Как така? – от очите му светна зачудена усмивка.

- Ами… така…

Елена искаше да се усмихне отворено.

Не се получи. Усмивката й остана зад устните.

- Да не би нещо…

- Нищо – прекъсна го тя рязко.

Барманчето не знаеше в какъв тон да продължи, но бързо се окопити.

- Така си по-хубава.

- Как?

- Сърдитка.

Елена смеси коняка с чая и отпи.

- Кажи нещо, де, стига си ме гледал…

- Ела.

Барманчето стана и щракна ключа на вратата.

- Ела, ела да видиш.

- Какво до видя? – седеше ококорена Елена, но стана.

Момчето приближи и я хвана за ръката. Поведе я към складчето зад бара. Любиха се малко повече от половин час. Не усетиха кога изтече това време. Елена не помнеше откога не беше потъвала в подобни ласки.

Докато утоляваше женското у себе си, докато се реваншираше за изненадата вкъщи, мъжът й беше минал покрай барчето. Мислеше да удари едно кафе. И се надяваше жена му да е там. Искаше му се да поговорят. Да се извини. Разбра, че беше заключено и се върна в къщи. И през ум не беше му минавало, че тя е взела безвъзвратно решение още на мига.

Край! Никакви извинения повече…

След като тръгна обратно към дома си след пропуснатата спирка, Елена неусетно стигна до блока. Дъщеря й играеше навън. Само й махна с ръка, като се усмихна, и се качи в апартамента…

…Бяха изминали две години от развода, а днес този случай не излизаше от главата й. Търсеше някаква връзка, но не я намираше. Взе си душ. Обади се на една приятелка. Вечеря с дъщеря си и гледаха сериал по телевизията. После си легнаха.

Сънят не искаше да слезе в очите й…

Не беше се събирала с никого. Не, че нямаше предложения или пък че не харесваше нищо в мъжете. Така беше решила – да се отдаде изцяло на дъщеря си. Да живее за нея. И живееше. Само че отскоро малката разказваше как един татко купил нови дънки на детето си от нейния клас. Друг пък ходил в Румъния и донесъл много хубави маратонки… Трети татко се карал с класната на родителската среща, че децата били много натоварени в училище.

Елена усещаше как се разгаря въгленчето в сърчицето на дъщеря й. Липсата на татко у дома започваше да тежи на детето. А какво беше виновно то? Сашо беше престанал да изпълнява задълженията си на родител. Издръжката, която трябваше да дава на жена си всеки месец за малката, се стопяваше в чашите с водка. На Елена не и се занимаваше със съдилища. Той сам се беше натресъл, където трябва. Живя малко време с една жена, която го заряза и избяга в Гърция. Сега беше прибрал друга, но нещо и с нея не вървеше, както трябва. Бащинското чувство отдавна беше умряло у него. За Елена този човек се беше превърнал в едно празно нищо. А на детето му трябваше нещо. Нещо като татко. Да усеща едно силно рамо, в което да с гушне вечер. И не само това. А само на детето ли му трябва? Елена искаше силната нежност на мъж до себе си.

Хубава е. Знаеше това много добре. А мъжете й го казваха направо. Понякога в очите, понякога по телефона. Но досега тя те посегна към никого…

Сънят така и не идеше при нея. Ясно чуваше топуркането на вагоните по близката линия. Локомотивите свиреха и нощно време. Железният път пресичаше половината град.

Минаваше полунощ.

Елена се усети напрегната. Стана и пак си взе душ. Отпусна се на леглото в хавлията си. Луната надникна през прозореца и се усмихна. Една нежна светлина тръгна от нейната усмивка и се разля тихо по полунаметнатите бедра на жената. Отпусна. Не искаше да мисли за нищо. Присви очи. Наистина не искаше да мисли за нищо, но щом клепачите скриха двете блеснали черешки, на които не им се спеше, картината веднага се нарисува в съзнанието й…

Влакът. Коридорът на вагона. Връща се от работа. Пушат цигари с Радослав и разговарят… Интересен човек…

Преметна хавлията около себе си, стана и запали цигара. Открехна малко прозореца, за да излиза димът навън. Видя луната. Усети топлина дълбоко у себе си. Топли тръпки като ситни мравчици тръгнаха по фината кожа на тялото й. Сякаш луната беше влязла у нея.

Усмихна се и без да мисли, взе мобилния си телефон и набра номера на Радо.

Извини се за среднощната „визита". Оказа се, че и той не спи. Бил още на компютъра. Поиска му скайпа и седна зад своя компютър. Стана, когато вече трябваше да събуди дъщеря си за училище.

Малката не подозираше, че нощес мама не е спала. Но й се стори весела, за разлика от другите сутрини. Даже доста весела.

Не знаеше детето колко щастлива е била мама нощес. Както и не знаеше, че от този ден нататък и то щеше да бъде щастливо. Както си беше мечтало.

ХУБАВО НЕЩО Е ОБРАЗОВАНИЕТО

НИКОЛАЙ НИКОЛОВ

В бедното работническо семейство от селски тип, в което съм се родил, винаги имахме повод да се гордеем с образованието си.

Баща ми беше завършил седмо отделение и според него беше един от най-образованите в тяхното село. Майка ми беше завършила и техникум във Варна, но тактично избягваше темата, както и тази за развода си. Това, че е била разведена научих едва през 1999 г.

За техникума научих случайно от дипломата й за завършено с мн. добър 5.47 средно образование. Не й стигнали само 3 стотни за отличен. И не й е достигнала може би една стотна като е взела решение да се разведе и обзаведе с баща ми. През цялото време преди това си мислех, че майка няма и седмо отделение.

Когато аз завърших седмо отделение, баща ми каза, че няма смисъл да уча повече, защото „какво съм щял да науча повече"? Радостта ми, че няма да уча продължи кратко. През септември продължих, с благословията на майка ми, която му обясни, че вече средното образование е задължително, което го изненада.

Татко рядко се появяваше в къщи, след като стана собственик на извънградска къща. След едно недоразумение с директора на предприятието в което работеше, му се наложи да напусне и така, докато опитваше доста длъжности една след друга, за да види коя ще пасне на всестранните му дарби, накрая се отдаде на производство на зеленчуци в оранжерийни условия, които никога не дадоха резултат, но винаги го държаха на крачка от успеха.

Успехът му се изплъзваше винаги по обективни причини. Или зимата го хващаше неподготвен през февруари, или януари се оказваше снежен и студен, но така или иначе – всички опити да извади реколта през зимните месеци, когато щеше да продава краставици по 2 лв. за кг, и да се редят на опашка при него, вместо в скъпия магазин на центъра се оказаха крайно неуспешни.

Дълго време слушах всякакви варианти на псувни и се чудех как ли изглежда майката на времето, която го отнасяше най-много и къде ли не. Общият смисъл на татковите шекспирови монолози беше, че е жертва на времето, което само го чакаше - или да забрави да запали печката в оранжерията, или да забрави вратата отворена, та вътре да влязат две мастии да се гонят и да изпочупят всичко, или нещо друго.

Липсата на късмет, която го спохождаше редовно, правеше усилията, които полагаше безсмислени, а цената на продукцията, която вадеше – висока като себестойност. В детайли бях запознат какви реколти вадел Руси от ген. Киселово с 1 дка оранжерия и как не си знаел парите, а той само с 500м2 не можел да върже двата края, защото все нещо се случвало.

Надълго и нашироко обсъждаше в компания инвестиционните си намерения да купи истински котел и да направи парно. На парче хартия рисуваше подробни чертежи и ги придружаваше с калкулации. Всичко се въртеше около едни 500 лв. Не ме биваше много по математика, но лесно изчислих, че ако се лиши от гроздето, което купуваше всяка година, независимо колко зле бяхме финансово, и парите, които отиваха за бира и сода, понеже винаги имаше киселини, щяхме да ги съберем за не повече от 6 месеца и след това щяхме да се прехвърлим в комунизма веднага.

Но татко не искаше да се лишава от благините, а котлите не растяха по дърветата. Така, останахме на екологична, слънчева енергия, която нищо не струваше, но обикновено я нямаше, когато ти трябва най-много.

Докато показваше нагледно високото си образование в областта на какви ли не инженерни науки, които щяха да изведат семейството ни към просперитет и заслужено уважение и завист сред съседските 10 семейства на Траката, татко изпълняваше и обществени задължения. Не по-малко от веднъж на ден се събираше със съседите и обсъждаха: времето, реколтата, линията на

партията, самозадоволяването, членовете и други важни теми. Обикновено го правеха на масата в присъствието на стопител на бариери – алкохол. Около два часа на обяд събранието се разпускаше за сиеста, която продължаваше докъм 4-5 часа и с нови сили започваха трудовия ден, за да отчете колко много е свършена при завръщането на майка от работа към 18.30 ч.

Поради повишения обмен на мисли със съседите, татко понякога не намираше време за задължението си да осигури топла вечеря за половинката си, за което обикновено получаваше две седмици мълчание като наказание. Предполагам и лишаване от секс. Татко го устройваше, така че според мен понякога си осигуряваше малко лично пространство умишлено.

Един от поводите, по които майка ми налагаше запор на цялостното му творчество, беше ежегодният риболовен излет.

Мероприятието се провеждаше обикновено след някой буен мъжки запой, на който някой се похвалваше как са скъсали шарана или толстолоба на някой малко познат гьол, а това неминуемо запалваше риболовната треска у татко.

Започваха приготовления и въпреки предупрежденията на майка ми, излетът се провеждаше безотказно почти всяка година. Треската, която ни обхващаше нас, децата, беше неописуема и понеже по онова време нямаше на всеки ъгъл риболовен магазин в който да влезеш и да напазаруваш каквото ти трябва за две минути, започвахме да дялкаме и боядисваме клечки за плувки, да събираме червеи и попови прасета, да търсим прави лешникови пръчки и т.н.

В списъка на татко преобладаваха 2 каси бира и каквото трябва.

Тази година се случи някой да похвали ген. Киселовският язовир.

Бил пълен догоре с риба – току-що го били зарибили от развъдниците с шарани майки, от които по-големи лапни шарани нямало. Кълвели на всичко – от празна кука до накиснат хляб и били по 8-10 кг. За един излет се хващали 30-40 парчета и се викало ремарке и трактор да те извадят с рибата по нагорнището от язовира.

Още от ранна детска възраст бях свикнал да не хващам много вяра на рибарски истории, но... блажени верующите.

Така ни се искаше да е вярно, че едва дремнах 10-15 мин през нощта, за да не пропусна ранното ставане.

В 4.30 разбудих всички кандидат риболовци и към 7 потеглихме.

Риболовците най-накрая се събраха, пиха кой кафе, кой по една ракия за късмет, закусиха добре, прегледаха още веднъж багажа, и към 12 всички пристигнахме на язовира, за който бях слушал толкова много, но не бях виждал.

Представях си нещо като морето, но със сладка вода. В морето имаше много вода и малко риба, така че ни се налагаше да ходим по язовирите, за да хванем нещо поголямо от попче.

Язовирчето, на което татко беше помагал с крехките си неукрепнали още ръце по време на бригадирския подем се шираше на 50 декара. Кална вода и осеян с пробити консервени кутии бряг. Кутиите бяха сигурен признак, че рибата кълве на торен червей.

Три минути след пристигането ни вече клечах с пръчка в ръка и торен червей на другия край на инсталацията, по средата парче дърво осигуряваше комуникацията между мен и червея.

На седмата минута от нищото изникна униформена фуражка, килнатата под доста остър ъгъл на най овчата физиономия, която бях виждал извън животинското царство.

Като в песента за циганина, който бил облечен: на глава му църна капела, по надолу , вратовръзка, по-надолу панталоне, на крака му трандафоре, униформата на продължаваше с потник, сако наметнато над потника, въпреки 30 градуса на сянка, гащи с неуточнена кройка и завършека на тоалета – гуми /съкратено от гумени цървули с вълнени чорапи/. Червените жилки в очите на овцеподобния издаваха един напрегнат вчерашен ден в хоремага или на друга алкохолна локация, и неприятен главобол на сутринта.

Татко се разля в мазни усмивки при вида на овцевидния.

- ОООООО, братчед, как е? Живо здраво? Как караш?

И тръгна да го прегръща. Изтръпнах при мисълта, че в гените ми е възможно да съществува овчият ген от братчета Тодор както се оказа.

Тогава по биология непрекъснато решавахме задачи за комбинация от гени и се поздравих тихичко и чукнах на дърво, че не съм придобил тези характерни черти в родословието си при положение, че е било напълно възможно.

Братчеда Тодор се дръпна рязко от опитите за прегръдка и с важен служебен вид и неподражаем изказ тежко каза:

- Ти биляжка имаш ли за язвира?

Изведнъж си спомних, че в разказа на късметлията риболовец, който ни упъти към въпросният водоем присъстваше дълга сага за премеждията, през които минал докато се сдобие със заветната бележка, даваща право на притежателя й да хваща и отнесе със себе си толкова риба, колкото може да хване.

Без въпросната бележка, която се издаваше от поне две институции и доволно количество връзки в тях, риболовът беше абсолютно невъзможен и блюстителите на рибарското царство отстояваха този бастион, както 300-те спартанци – Термопилите.

Единственият начин да потопиш червея си във водата, беше с лицензионен документ, че си богоизбран. Татко, естествено, не си беше направил труда да проучи и добие въпросния документ, а най-вероятно и не е било във възможностите му, защото, както казах, искаха се сериозни връзки, а той не беше сред богопомазаните

Беше тръгнал за риба, разчитайки на прочутият си късмет с времето, заради който го бяха кръстили Петър Каръка.

Татко се почеса по дъното на панталоните. Чел бях, че динозаврите са имали по няколко мозъка, разпределени по гръбначния стълб и си помислих, че в този еволюционно доказващ момент има доста логика, която да подпомогне мисловния му процес.

Опита се да прегърне през рамо човека с фуражката и фамилиарно му заговори:

-Глей ся братчет май съм я забраил да му е... мамата. Тука съм го копал аз тоз гьол, не мога ли да хвана малко рибка, бе, а?

- Ни мой. Дай да ти видя биляжката – упорстваше стожерът на законността.

- Нидей тъй уа братчед, ко да кажа на дицатъ? - продължаваше да го ухажва татко.

- Ни мой ти каам ве, само с биляжка!

- А чакай, ся щи я дам – отсече изведнъж татко.

Като гръм от ясно небе татко беше осенен от невероятна идея /сигурно Архимед се е почувствал по същият начин като се развикал ЕВРИКА/.

Когато често казваше, че е сред най-грамотните в тяхното село, се подсмихвахме в шепа, защото не обичаше да му дават акъл разни петокласници.

Сетил се, че въпросният син на лелината му вуйна се провалил във всички опити да изкласи и първо отделение. Станал чобанин на 10 години и единствено фалитът на овцефермата му дал възможността да се присъедини към правосъдната система, която му дала и фуражката, накривена под особен ъгъл на главата му.

В колата, която гонеше половин век от своето съществуване и рядко виждаше метла, а прахосмукачки по онова време нямаше, родителят ми си събираше всякакви неща, които не бяха още за изхвърляне или го беше домързяло да изхвърли. В този ред на мисли, прехвърляйки материалните наличностите в самохода между счупена отвертка и гаечен ключ номер 13 , който става и за 14 се сетил, че съхранява бележки за върнати вторични суровини с печат на предприятието.

След известно изпотяване дали пък не ги е изхвърлил, се натъкнал на тях в необятния багажник, който беше защитен срещу кражби с катинар.

Измъкна една от тези бележки и за мое изумление я тикна в ръце на жандарма, възпрепятстващ сводният риболов:

На каза –татко кратко

Овцеподобният запремята бележката из ръцете си, даже я помириса и доста смутен рече:

-Ъъъъъъ братчет, таз биляжка нещу ней кат другите а?

-Ааааа, не братчет, ей чети – всичко си пише…

-Ба, ама ней кат другите…

-Чети братчет, чети…

Раменете на овцеподобният се смъкнаха и наметнатото сако се свлече от тях. Той се наведе да го вдигне и шапката загубила и сетната си опора се търколи на земята, Тодор я напсува яката и с два шута си изкара яда на нея. След това се затътри нанякъде а ние започнахме риболова най-накрая.

Риболовът не беше както ни го описаха с ремаркето и трактора, но откъм таранки напълнихме 7-8 кила. После още няколко пъти ходихме за риба там, но скоро я изтровиха с пестициди от ТКЗС-то и вече нямаше смисъл да се ходи, но факта, че там за първи път видях човек, който не може да чете, не забравих.

ДЕЦАТА ОТ СРЕДАТА НА ВЕКА

СЕВДАЛИНА ТОДОРОВА

Родена съм точно в средата на 20-ти век, само пет години след края на Втората Световна война. Винаги съм чувствала благодарност към съдбата, изчислявайки възрастта си. Колко лесно – 1950 до 2000 г. и още колко след това? Не зная още колко.

Питала съм се какво е ставало през петте години преди раждането ми. От слуховете, които тогава достигаха до нас, децата у дома, като че ли се поразсейваше мъглата, която обвиваше онези, че дори и по-късните времена – турбулентни събития, изчезване на хора, отнемане земята на други хора...

Но ние, от махалата, бяхме верни на природата си – весели, любопитни, не много послушни. С една дума – деца. Ентусиазмът ни не стихваше да играем по дворовете, да бродим по мазите, обрали паяжини по лицата си, да слагаме обувките на мама на малките си крака, да се скарваме за кратко.

Родителите ми, ясно, бяха млади и за мен красиви. Баща ми имаше мустачки. Не помня в онези времена да сме имали пререкания, освен дали е време вече за ¾-те чорапи. Спорът се решаваше безапелационно от „мустачките" с една бележка на масата сутрин: „не още".

Бях на пет години, когато ме оставяха сама вкъщи с ръкоделие, седнала върху масата до прозореца за повече светлина. Не се заключвах и не протестирах за нищо.

Мисля, че татко по-често се връщаше по обяд, за да ме нагледа.

В малкия провинциален град, само на 50 км от Варна, къщите бяха големи, дворовете огромни, с чимшири в тях, толкова високи, че играехме на криеница помежду им, мисля че от онези години съм наследила усещането за свобода и простор.

Повечето къщи бяха турски, с цветни градинки с много лалета напролет, с дворна чешма, едноетажни. Живеехме в една такава под наем.

Имаше още две домакинства като нашето, всички наематели настанени в отделни постройки, разхвърляни в обширния двор на три улици. Нашите хазяи бяха две жени и две деца, наследници на опълченец от връх Шипка, причислявахме ги към интелигенцията. Възрастната, за нас вече баба, беше дипломиран зъболекар, дъщеря й, леля Мара – учителката по френски език в местната гимназия. Тези две симпатични жени отгледаха приятелчето ми от детските години Боби и сестра му Светланка, по-голяма от нас, че и нас, децата от съседните къщи. Играехме с Боби сутрин в един огромен турски панер… Днес къщата е преустроена в градския музей на града.

Освен ненаситните лудории, на почит бяха и „културните" мероприятия.

Публика ни бяха нашите баби, за които изваждахме столове на малката уличка зад оградата на къщата. Коли нямаше, камо ли трафик, само прежурящо слънце, тишина и заспала махала, дори кокошките мълчаха. Там, седнали в редичка и с плетка в ръце, нашите роднини съсредоточено слушаха представлението, като внимаваха и в бримките. Случваше се някой от артистите да забрави репликата си, като съответната баба високо му я опресняваше, броейки наум.

Козметиката от онова време се състоеше само от червило и ние се възползвахме от това, с което разполагаха майките ни. Веднъж една от тях, прибирайки се след работа, дойде да си търси официалните обувки – щяла да ходи на театър. Чаршафи, пердета, покъщнина дружно се изнасяха на тази уличка, като малко преди 5 ч. надвечер неусетно оставаше само един да ги връща обратно вкъщи…

Мисля, че всяко дете пази ярък спомен за конфликтна ситуация между него и родителите. Моят беше свързан с уговорка на следващата златна лятна сутрин да идем с децата на скалите, където играехме до забрава. Точно онази неделна сутрин, обаче, бяха свършили кренвиршите в шкафа (нещо подобно на кренвирши). Естествено, на мен връчиха пари, за да купя. Да стигна до чаршията – пешеходния център с магазинчетата, бяха нужни само 3 – 4 минути; трябваше да мина и през моста. На моста обаче срещнах детската компания, запътила се към баирите наблизо, и без да искам – парите отлетяха отвисоко в реката.

Върнах се с нови пари. За кренвиршите. Купих. Стисках ги здраво, но реших, че мога да настигна другарите си. Така и направих. Някъде към обяд видях, че съм оставила пакета неусетно на земята и едно куче се стараеше похвално над него. Наложи се сериозно търсене на най-гъстия чимшир в двора...

Сгушен между баирите, градът предлагаше на нас, децата, невероятно лесен път към поляните още от последните къщи.

През лятото играехме на воля по пътеките, скалите – до болка познати, не се страхувахме от нищо, прибирахме се у дома с букети диви цветя и светнали очи. Наоколо жужаха пчели, летяха пъстри птици, пееха кардаринки.

Дебел сняг трупаше през зимите. Бащите ни, изумени от внесените наскоро модерни, мощни мотори предприемаха смели пътешествия до близките села, пухтейки по пъртините, понякога и с нас, децата, отзад.

Имаше и инциденти, които се помнят до живот – бивахме и хулигани понякога.

Като малко дете познавах почти само обичта като чувство. Тази на родителите ни, и вродената чистота на детските помисли.

Дворната чешма всъщност беше дълго, продълговато корито, като поилките за добитъка по селата. Викахме й конската чешма.

В детската ни компания имаше и малко по-голямо момче, родственик на високопоставена партийна „клечка" от тогавашното правителство в София. Нито тогава, нито сега си мисля за някаква злонамереност, но случайно или не – случи се.

В спомените на баща ми, обаче, не е имало друг такъв момент, застрашаващ живота на пишещата тези редове. Въпросното корито биваше винаги пълно догоре с вода. Така и оня ден, когато татко се върнал в обедната си почивка. Точно в този момент (има и ще има Бог винаги) сзърял следната

сцена пред очите си: голямото момче на колене пред коритото, натиснало главата ми в дълбоката вода.

Животът ми бил спасен. Като пораснах се записах да плувам, което обичам и досега. Не потърсихме обяснение, нямаше и извинение от майката – първото не беше безопасно, а второто не беше вероятно.

В щастливите ми детски дни търпеливо чаках късмета да ме вкарат нашите след работа в градската сладкарничка с изобилие от турски десерти: баклавички, тулумбички, локум. И сега стои миниатюрната стаичка на огромния площад, и ох… боже, вече няма това неземно блаженство, отдавна си бяха отишли турските майстори – сладкари.

На стотина метра от нас, из кривите и къси и досега улички, на площада се извисяваше единствената голяма сграда, Читалището – пулсиращото сърце на градчето. И до днес в тъмно червена, пастелна боя. Там цареше тихият труд на възпитатели, учители, треньори от една страна и шумни кръжоци по музика, шахмат и литература от друга. И деца и възрастни благо-говеехме пред подвизите на известните ни национални герои, дружно и по детски наизустено декламирахме „Аз съм българче".

Пишехме наивни разкази за предотвратени нарушения по границите, стихотворения за Гагарин и др. Литературната критика никога не биваше разколебана в добрите си отзивите за великите българи.

Сезоните минаваха, годините минаваха. Вече се досещате – последваха влюбвания, следване, бебета. Детството е несправедливо е най-краткият период в живота…

Неотдавна отново отидох до родния град, затаил в душата ми най-скъпите спомени. Исках да видя пак махалата, запечатала у мен свидната романтика на детското ми време, изметените педантично от нечия работлива ръка дворчета, ж.п. линията наблизо, където и сега профучава бързият влак, близките хълмове, хората…

Исках пак да вляза в Читалището, основано още през 1884 г.

И сега изглежда достолепно с огромната си сцена и балкон във виенски стил, притихнало в самотата си, но със сигурност готово да разтвори топла пазва за вековните културни и духовни нужди на българите.

Направих го, върнах се. Видях ги – всички свидни места и приятели.

Ето ни сега – доволно хранени като деца, надлежно ваксинирани, с добър правопис, прекопали и облагородили земята на половин България, пооредели, някои с по две сърца, но все пак избегнали предизвикателствата на съдбата – на пътя на, надявам се, дълголетието, заобиколени от деца и внуци.

На моите връстници, поколението от средата на миналия век, пожелавам прилично здраве и благоденствие, ако може и мирно небе над побелелите глави.

ТРЪНЧЕТА В ПЕТАТА

ХРИСТИЛИЯ КУЛЕВА

*

Чувам как снегът докосва земята, чувам звънливия смях на танцуващите валс снежинки.

*

Белезите ми напомнят, че миналото ми е живо.

*

Откраднаха живота ми, откраднаха надеждите ми.

*

Понякога забравяме какви сме и някой – напълно непознат, ни го напомня.

*

За да си щастлив е нужна доза лудост. Тя те прави свободен. Тя обостря сетивата ти.

*

Полетяха мечтите. Търсят благодатна почва, за да поникнат.

*

Не само очите, и усмивката е врата към душата...

*

Чука се. Отварям – никой. Но пък в стаята става слънчево и обичливо.

*

Понякога ти са нужни очи, в които да се огледаш. Не огледало. Очи… Нечии очи, които пък търсят твоите, за да се огледат в тях. Май това е щастие...

*

По-лесно е да възпиташ силни деца, отколкото да излекуваш травмирани мъже.

*

Няма нищо по-наказващо от това, да бъдеш себе си.

*

Живеем в едно време и едно място опустошено от псевдо култура.

*

Липсата на гръбнак е най-големият проблем на нашето време.

*

Тишината е адски шумна!

*

Не се обръщай с гняв назад – не можеш да промениш миналото! Но се обръщай често, за да поддържаш паметта си жива!

*

Умри честно, вместо да живееш позорно.

*

Понякога погребваме миналото заедно с истината. Но язвите остават и работят отвътре…

*

Патриотизмът ни стана разменна монета…

*

Помни корените си! Пази традициите! Така може да се избавиш от комплекса за малоценност.

*

Всяка песъчинка, хвърлена в черупката на душата ми, превръщам в перла, за да не ме нарани.

*

Мракът на тъгата се оттече, заместен от проблясъците на нови надежди.

*

Загубих всичко и се чувствах като нищо.

*

Небето е като филмова лента за намерени и изгубени души.

*

Слънцето винаги изгрява. Просто трябва да го изчакаме повече време понякога.

*

Човек, който гледа през прозореца не живее. Той само наблюдава.

*

Не презирам врага, дори и да е слаб. Не се страхувам от него, дори и да е силен.

*

Само когато прекрачим границата, разбираме на какво сме способни…

*

Всеки има белези в душата си. Най-дълбоките винаги са нанесени от най-близките ни хора.

МАМА СТЕФКА И МЕДАЛЪТ-МЕНТЕ

ХРИСТО ИВАНОВ

В село Владимир – Радомирско, се е родил един изключителен българин с огромен принос в развитието на Българската фармация. Човек който България трябва да почита, защото е създателя на антибиотика „Гентамицин", и на противотуберколозния препарат „Тубоцин". Благодарение на ст.н.с. инж. Иван Агайн, България е сред малкото страни в света, произвеждащи подобни препарати, спасили хиляди животи у нас и по света и особено при условията на тотална изолация на страната ни от фармацевтичните пазари. Жалкото е, че за този човек нищо не се знае и съответно да се почита не само в България, но и в родното му село.

В селото почитат руския агент Евлоги Агаин, на който са кръстили читалището си и на когото е издигнат грандиозен паметник на главната улица в гр. Радомир.

Инж.-химик Иван Агайн е роден на 20 февруари 1936 г. Завършва специалността „Органичен синтез" във Висшия химико технологичен институт (ВХТИ) – София през 1959 г. с пълно отличие. Това означава, че в дипломата му има само шестици. По времето на комунизма, за такава диплома се полагаше студентът, да бъде награден и със златен медал и парична награда. Иван написал писмо на майка си – Стефка, в което я поканил на дипломирането си и основателно се похвалил, какви награди ще му дадат. И майка му, като всяка майка, гордо се похвалила пред роднини в селото, че синът ѝ е пълен отличник и че ще получи златен медал.

Да, но не така са мислили ръководителите на ВХТИ. Как да дадат медал на племенника на враг на властта, убит след Девети септември.

На дипломирането Иван и майка му неприятно са изненадани, че златният медал е даден на друг.

Мама Стефка побеснява и казва на Иван, че още на другия ден ще се разправя с ректора.

А ето какво разказала пред роднини…

На другия ден Иван ме заведе в ректората, но милиционерът не ни пуска вътре. Аз го нападнах с думите, че институтът е общонародна собственост и всеки може да влиза. Направих голям скандал, милиционерът беше принуден да се обади на ректора, че на входа аз неудържимо напирам, да се срещна с него. Той се съгласи да ме пуснат.

От вратата се скарах на ректора:

– Вие защо не изпълнихте закона за образованието и не дадохте полагащия се златен медал на сина ми Иван? Вие ме направихте за смях пред жените в селото. Какво ще им покажа утре?

А ректорът се оправда:

– На кого да се даде медала е решение на академичния съвет. На този съвет присъства и партийният секретар на института и той се изказа, че е недопустимо медал да се дава на племенника на народен враг.

Аз му казах:

– Може ли да го извикаш този партиен секретар, да го питам аз на кого е племенник моят Иван. Вярно, брат ми изчезна след Девети, но никой не го е осъдил за нищо. Как така ще го обявява за враг на народа без да има присъда?

Извика ректорът партийния секретар и аз му казах:

– Вие, другарю, май не знаете кой е един от чичовците на моя син? Май не сте чували за Евлоги Агаин?

– Да, другарко, не съм чувал – ми вика той.

– Ще чуеш – казах му. – Аз от тук отивам в Централния комитет на БКП, защото те там го знаят кой е. И скоро ще те привикат да дадеш обяснение как така се ощетява племенникът на народния герой Евлоги Агаин, дал живота си за партията и свободата.

Блъфирах, като използвах еднаквите фамилии, защото те не знаят, че Евлоги изобщо не е чичо на сина ми и че в наше

село една четвърт от хората са с тази фамилия.

Притесниха се и ректорът и партийният секретар и ми казаха да изчакам при секретарката, докато вземат решение.

Явно са решили да не усложняват ситуацията и да ми дадат медала.

Дойде един служител, покани ме в кабинета на ректора и ми се извиниха за „недоразумението". Връчиха ми една кутийка. Благодариха ми, че съм отгледала такъв умен и трудолюбив син. Изобщо, бяха много мазни, но аз не им обърнах внимание и с нетърпение отворих кутийката и като видях какво има вътре, им се развиках:

– Вие на ненормална ли ме правите? Това изобщо не е златен медал, това е някакво бронзово тенеке. Аз ли не знам какво е злато, аз имам низ с пендари. Ще ми се смеят жените на село, когато го покажа. А те ми отговарят:

– Спокойно, другарко, то само името е златен, този е медала, който се дава на всички заслужили.

– Да, разбрах, и медала е менте както всичко сътворено от партията ви. А кой е този с развятата коса на медала?

– Е, как можеш да не го познаеш, другарко? Това е другарят Димитров.

– Боже, не мота да повярвам, как можаха да го сложат на медал този пияндурник? Чудя се, дали да го взема това менте-медал? Но ще го взема, само за да го показвам на хората като пример колко сте фалшиви. Е, с този медал много добре възпитавате младежите. Те вече знаят, че всичко може да е фалшиво. А тези, които не са имали успех за медал, ще се присмиват на отличниците, трудилите се четири години.

Нищо не можаха да ми отговорят. Стреснаха се от резкия ми език, който явно си обясниха с дебелите ми връзки. А като излязох, казах на Иван:

– Иване, ето ти тенекето, наречено „златен медал". Въпреки отличната ти диплома, смятам че в София не те очаква нищо добро заради убития ти вуйчо. Като майка бих искала да си по-близо до мен, но ти казвам, търси си работа някъде далече, където не ни познават.

Добре, че Иван ме послуша и започна трудовата си кариера в новопостроения завод за антибиотици в Разград, където никой не искал да работи заради затънтената провинция.

20.01.2025 г.

Не са много публикациите, в които можем да открием подробности за живота на заслужилия фармацевт ст.н.с. инж. Иван Агайн, който остава в историята с лекарствата „Гентамицин" и „Тубоцин". Макар и оскъдни, дигиталните сведения за вече починалия български учен, са красноречиви за приноса за развитието на българската фармация на талантливия изобретател в областта на антибиотиците и биотехнологиите. България е сред малкото страни в света, произвеждащи подобни препарати. Ето какво разказват за този заслужил човек в публикацията „Фармация - дела и документи" на ст.н.с. Чавдар Иванов и н.с. инж. Невена Добрева.

Той завършва специалността „Органичен синтез" във Висшия химико технологичен институт (ВХТИ) – София през 1959 г. и започва работа в завода за антибиотици – Разград, където е началник цех „Изолиране и пречистване" (1960-1964), ръководител на Базата за развитие и внедряване (1965-1969). Ученият е работил в Главно управление по микробиологична промишленост към МС в периода 1969-1971 г., той е бил заместник-директор по техническите въпроси на Центъра за научно-изследователска и развойна дейност (ЦНИРД) при ДСО „Фармахим" в периода 1971-1972 г. Следващите две години е бил зам.-директор по микробиологично производство в НИХФИ, а от 1974 г. до 1991 г. - директор на Научно-изследователския химико-фармацевтичен институт (НИХФИ).

Уникалността на НИХФИ се състоеше във факта, че в него се осъществяваше целият дълъг път на лекарствения препарат, напомнят авторите на статията. НИХФИ съчетаваше едновременно научни и технологични изследвания, като в него работиха научни работници от над 10 различни специалности (общо персонал през 1989 г. близо 800 души).

В резултат на общите им усилия бяха изготвени и внедрени в производството 891 броя технологии, защитени с 319 броя патенти, признати от Патентното ведомство.

Това бяха технологии за оригинални и генерични фармацевтични препарати (генерични - възпроизведени лекарствени препарати, лансирани на фармацевтичния пазар след изтичане срока на

патентна защита на оригиналните препарати на същия пазар) от синтетичен, микробиален и природен произход, посочват авторите на статията.

Агайн е бил директор на Научно-производствения химикофармацевтичен комбинат (НПХФК) – София от 1989 до 1990 г.

Ст.н.с. инж. Иван Агайн е автор и съавтор на голям брой научни публикации и изобретения в областта на антибиотиците и тяхното промишлено производство. Участва в разработката на оригинална българска технология на широкоспектърния и високоефективен антибиотик гентамицин, като е създадена и нова, ампулна форма на антибиотика, която е в продуктовата листа на „Софарма".

От изобретението към производството:

През 1974 г. е внедрен в производство препаратът „Гентамицин" – ампули за местния пазар и за износ. Антибиотикът е представен в Москва на първата международна изложба „Здравеопазване – 74", на която 22 страни демонстрират своите постижения в областта на здравеопазването, медицинската техника и производството на лекарствени препарати. ДСО „Фармахим" представя широка гама от медикаменти като нивалин, ИНХА17, полиминерол, глаувент, спазмоколит, гентамицин, нифимицин. По-късно, на XXXIV международен панаир в Пловдив ДСО „Фармахим" сключва сделки за износ на български лекарствени средства през 1978-1979 г. на обща стойност 63 136 000 валутни лева, което представлява рекордна сума в сравнение с всички дотогавашни участия в Пловдивския панаир, сочат данни от изследването „Фармация – дела и документи". Най-големи сделки са сключени с фирми от СССР, УНР, ПНР, ГДР, Югославия, Монголия, Виетнам, САЩ, Япония, ФРГ, Англия, включващи широк спектър производства на Химико-фармацевтичния завод (ХФЗ) - София, а именно: табекс, нивалин, гентамицин, венуротон, бусколизин, полиминерол, винкапан, мараславин, ринофурацин, аналгин, монометиламиноантипирин, амидофен, инсулин, пентетразол и др.

Всички тези препарати са резултат от общата дейност на високо квалифицираните научни кадри в продължение на повече от 50 години под ръководството на научен съвет с директори – акад. проф. Любомир Желязков, ст.н.с. инж. Иван Агаин, ст.н.с. инж. Кирил Нинов и др.

Споменатите и други лекарствени средства са с изключително високи качествени показатели и намират много добър прием у нас и в чужбина. Затова на 4 април 1987 г., ст.н.с. инж. Иван Агайн е вписан в „Златната книга на Патентно ведомство на Република България" и му е връчен почетния знак на Института за изобретения и рационализации ИНРА.

Материала подготви Христо Иванов

МИСЛИ

ЯВОР ПЕРФАНОВ

РАЗЛИЧНАТА КЛАСА

Събират се на групички, в краен случай може и някой да е сам, но много рядко. Между тях има бедни, работещи, пенсионери и безработни хора. Някои са без образование. Други имат средно. Намират се и с висше, понякога и с две. Там, където отидат, не ги обичат. Дори думата, която ги характеризира я няма в тълковния речник. Да си разбирач е това, което ги храни в дните им.

Можеш да ги срещнеш навсякъде.

Стоят отстрани, до тротоара, който се ремонтира от работници.

Обикновено разбирачите са облечени със стари, но чисти дрехи. Демонстрират добър стандарт. Наблюдават строителите и са събрали ръце зад гърбовете си.

- Е, с моя дядо, едно време сме бъркали бетон много. И замазка също. От него знам, че се слага на две колички пясък една торба цимент.

- А, не така! – отговаря разпалено другият. – Мен ме бяха извикали комшиите да помагам за двора им. И там, техният майстор искаше да слагаме на една количка пясък, една торба цимент. Едно към едно. Така знам аз, тези хора тук, какъв тротоар правят, нищо не разбират, само трошат парите на държавата.

Можем да срещнем кибиците и в художествената галерия.

Разбрали, че в града има изложба, те ще се стъкнат в костюмите от сватбите си и с величествена походка ще отидат на културното събитие. Ще гледат повече хората, които присъстват на изложбата, отколкото изложените картини. И когато някой се доближи до тях, ще започнат да обсъждат качествата на художника.

-Е, хубава картина, но ако бях я рисувал аз, това поточе нямаше да е толкова синьо.

- То да е потока, добре. Но я виж, колко червен е залезът, можеше малко по-оранжево да е, но бива!

Разбирачите са от онези хора, които едно време задължително са си пиели кафето с нов вестник. Прочитали го от начало до края, за да са компетентни в разговорите си с другите хора. Сега, в модерния свят, те използват и интернет, като цъкат на всяка новина. На всяко мероприятие или научно откритие.

Представителите на тази класа се срещат и в литературните групи. Чели някога нещо, те са готови завършени критици, които със самочувствие коментират кое е лошо и на пръсти броят хубавите неща.

Можем да ги видим на стадионите или да гледат мач в кафенетата. Тогава думите не спират пред нищо.

- Гледай го, гледай го бе, как може такова нещо! Нападател ми бил. Аз, че съм на толкова години, аз ако тръгна да бягам, щях да вкарам гол.

- То, нападателят иди дойди, ама я виж защитникът. Не му е мястото там, той си е за ляво крило, за нищо не става треньорът!

Кибиците най-често стоят по паркове-те.

Седнали на пейка и обсъждат политиката на дневен ред, което е важно.

Ще се загледат след две хубави жени и единият ще каже:

- Еее, ако бях по-млад, няколко години по-млад!

- Е, ти и с много да беше по-млад, все същия задръстен щеше да си, ама хайде сега, годините ти виновни.

И цъкайки с език докато се скрият хубавите жени от поглед, за да продължат да одумват властта.

Идеалната среда, в която могат да вирeят всезнайковците, това е когато има на кого да дават акъл.

Но когато се случи така, че има ситуация, в която всеки е предприел да бъде внимателен и предпазлив и се е затворил при семейството си или не общува с другите, дори да е на работното си място, тогава нещата се променят.

Кибиците изпадат в безтегловност.

Те не знаят как да реагират. Досега са раздавали съвети кой как да реагира. И изпадат в шок от факта, че сами на себе си не могат да помогнат. Това, което са чели, виждали и слушали е било на теория и то за да покажат на другите, че не са вчерашни. Но нямат практиката, която животът е дал на всички, работили съвестно и отговорно.

Тази различна класа винаги ще е до нас.

Тя ще ни контролира, ще ни дава оценка, ще се опитва да ни направлява, но е наясно, че всъщност техните думи са празни и нямат никаква сила.

Аз им се радвам, защото са безобидни.

Не им обръщам внимание, тогава се лепват за друг.

И така, докато не приобщят още един за тази тяхна класа.

Явор Перфанов, из „Берачът на кестени"

ОТЧУЖДАВАНЕ

Много хора, включително и аз, след като сме били разочаровани от някого или от няколко човека избираме да останем сами. Оправдаваме се с това, че е дошло време да намерим себе си. Затваряме се. Не допускаме никого. Казваме си, че така е по-добре.

Хубавите мисли стоят известно време в съзнанието и отстъпват място на незнайно как дошлата тъга.

Неща, които са ни радвали вече не са ни интересни. Потребностите ни се свиват до това да станем, да поработим, да си легнем. И да сме нахранени.

И с това се свиква толкова бързо, че не ни се прави нищо друго. Идва време, в което се замисляме дали може постоянно да сме така? И има ли смисъл от това ненужно страдание?

Защото човек все пак не е създаден, за да е сам.

И се обръщаме към природата.

Колко пъти ни е разочаровала! Удари градушка. Извие се буря. Вали няколко дни, не можеш да излезеш. Или е неописуема жега.

И какво? Никой от нас не ѝ се сърди. Казваме си, че не можем да променим нещата. И продължаваме напред. Знаем, че след лошото време идва и хубаво.

Нима не можем така да мислим и за хората. Някой ни е нагрубил, предал или обидил. Ами – такъв си е човекът. Безсилни сме и не можем да променим нещата. Минаваме край него.

Записваме си го в спомените и продължаваме напред.

Защото някъде там има някой, който ни обича.

10.03.2025 г.

ПРОЛЕТНО ПЕРО

Тя се вдъхновява от всичко, което я заобикаля. От първите поникнали цветя. От цъфналите клони на дърветата. От слънчевите лъчи. Затова всички обичат да четат пролетта.

Тя умее да пише седнала до поточе, което весело си играе край зелената трева. Пише за току що появилата се калинка, която се чуди накъде да литне. Пише за радостта на бурена, който се има за по-силен от красивите цветя. Със своята лирика пролетта посреща прелетните птици, закопнели да чуят нежни думи след дългия път. И когато лястовичките се наредят по жиците пролетта чете куплет след куплет.

А те слушат с интерес. Пчелите откриват написаното за тях запечатано в цъфнал цвят. Вземат си го и го пазят като ценна вещ. Перото на пролетта достига и до хората. Няма вече зима. Няма лед, който да сковава всичко наоколо. Има слънце, което дава толкова светлина, че всеки стих се чете и достига до сърцето.

А поезията е онази сила, която дава надежда във всеки миг. Че може да се промени нещо. Или да се продължи това, което носи радост. А в пролетта няма злоба. Няма завист. Не се дразни от никого. Тя е чиста като роса. И затова поезията ѝ е толкова обичана. Защото човек може да се огледа в нея.

21.03.2025 г.

САТИРИЧНА ПРОЗА

КЪРЛЕЖ ВЪВ ВЛАСТТА

МАЯ ЦЕКОВА

Детските очи са най-чистите прозорци към света.

.

Обикновено героите на своето време нямат бъдеще.

.

Топло място най-добре се пази със студено отношение към другите

.

Локума е любим на политиците, особено когато го разтягат за свои цели.

.

Парите намирисват тогава, когато някой е преял с тях.

.

Върху плоски мисли най-добре се излежава човек.

.

Там, където всеки има своя истина, лъжата живот си живее.

.

Мийте ръцете си със сапун, за промиването на мозъците ви се грижат сапунените сериали.

.

Айнщайн е прав за относителността на времето – за доброто все не е достатъчно, за лошото – все е в изобилие.

.

Станеш ли партиен слуга, винаги ще те въртят на партиен грил.

.

Когато си свикнал да въртиш тояга, пази се от другия ѝ край.

.

Всяко прасе обича помия, но не и когато се опитват да го залеят с нея.

.

Намърда ли се кърлеж във властта, пламва властолюбива треска.

.

Лошата мисъл е като нож – не се знае кога ще те прободе.

.

Най-истинското приятелство е това, което имаме със себе си.

.

Когато се премълчава истината, човекът е съгласен с нея.

.

За да се харесат на стадото, забляха вълците в хор с овцете.

.

Пламне ли стара любов и от пепелта пониквят живи спомени.

.

Ако искаш да печелиш в живота, научи се и да губиш.

*

Когато корупцията стисне гърлото на народа, истината остава последният му въздух.

*

Когато властта се печели в гладиаторски битки, управляват не умните, а оцелелите.

*

Властта не търпи морал, тя избира послушните играчи, които не се спъват в съвестта си.

*

Когато истината проговори, мнозина остават с отворена уста, но без думи.

*

Търпението на народа има граница и когато тя се премине, дори овцете спират да блеят и показват зъби.

*

Не търси под кокошката яйце, тя може отдавна да мъти чужди идеи.

*

Ако диагнозата на Бюджета е грешна, Държавата влиза в реанимация.

*

Докато връзките служат не само за обувки, корупцията няма да остане с вързани ръце.

*

Когато квадратни глави седнат около кръгла маса, решенията винаги излизат криви.

НИЩО

ХРИСТО АНГЕЛОВ

В бюрото по труда влезе млад елегантен мъж.

- Какво желаете, господине? – вежливо попита служителката.

- Нещо като за мене! – усмихнат, шеговито й отвърна той.

- Сега ще намеря нещо като за Вас. Ето тука: строителна фирма търси арматуристи и кофражисти!

- О, не е за мене тази работа..

- Друга фирма търси дърводелци и заварчици.

- Не съм бил заварчик..

- А! Ето тука търсят електротехници.

- О! Аз досега само един бушон съм завил.

- А, ето, ето! Една болница има свободни места за доктори – невролог и ортопед.

- Не мога! Не съм бил доктор.

- Извинете ме, господине! Но какво можете?

- Нищо!

- Как нищо?! Какъв сте бил досега?

- Депутат!

- Ами… ами сега защо не сте депутат?

- Изгубихме изборите. Сега трябва да си намеря нещо, някоя службица…

- Разбирам Ви, господине, но засега не мога да Ви помогна. Минете след две-три седмици. Може да се окаже нещо като за Вас..

Той не усети леката ирония и успокои жената:

- Не се тревожете, госпожо! Аз имам приятел в Министерството! Ще му се обадя. Той все ще намери нещо за мен.

- О-о-о-о! В Министерството? Дано! Ама… ще можете ли да вършите работата там?

- Работата? Кой работи в Министерството? Само чистачките! Ще ми

спускат нареждания от горе, аз ще ги спускам надолу! И толкоз! Да се навърта трудовия стаж! Се ла ви, както казват французите.

Служителката го погледна малко недоумяваща.

- Това е животът! – поясни й той, все така весел и усмихнат.

Жената кимна все така недоумяващо.

- Хайде, чао! – леко се поклони той и излезе.

- Довиждане се казва! – викна след него тя, но той не я чу.

Служителката остана на мястото си малко като замаяна, замислена.. Въздъхна дълбоко, като че да свали от себе си някакъв товар и промълви тихо:

- Боже, пази България!

КРИТИЧЕСКИ АНАЛИЗ

ЛИТЕРАТУРНА КРИТИКА

„И ПЕЯТ ПТИЦИТЕ В ДУШАТА МИ"...

ЖИВОДАР ДУШКОВ

Повод за настоящите ми размисли е най-новата книга на Павлина Петкова „Думи в душата напират" (2024). Подзаглавието ѝ е „Стихотворения". Първата част е озаглавена „Апеви", но... Но в библиографията на поетесата има и три книги с апеви – „Слънчеви камбани", „Ледени висулки" и „Жасминов цвят", а през 2021 и 2022 г. нейни творби са намерили място в две от антологиите на българската апева. Последните факти оценявам като несекващ интерес от нейна страна към налагащата се и у нас литературна форма, създадена в Унгария от българина Тодор Симеонов

Допускам, че е възможно текста ми да прочетат и хора, които не са изкушени от апева-поезията. Всъщност в настоящите си размисли се налага по-кратко или по-подробно да поясня разбиранията си за апевата, определяна като „най-малката поетическа форма" и заради други свои съображения.

Ако при типичното хайку броят на сричките е 17 (5 – 7 – 5), при апевата те са 15. При т.нар. „класическа апева" (по-нататък: КА) подредбата е 1 – 2 – 3 – 4 – 5, като в случая цифрата едновременно е и брой на сричките в думата / думите, и номерация на реда. И понеже апевата започва с еднострична дума (първи ред), а думите от следващите редове са и със сричка в повече, и са центрирани, вследствие на което графиката ѝ наподобява елхичка. Като пример ще посоча една апева на Павлина Петкова. Че ми е направила впечатление, се

подразбира и от факта: за заглавие на бележките си съм използвал именно нейните четири реда!

И
пеят
птиците
в душата ми –
пулсиращ ритъм.

Вариант е „обърнатата апева" (по-нататък: ОА), при която думата / думите с 5 срички са най-горе, а едносричната дума е на петия ред. Тук схемата е във вида 5 – 4 – 3 – 2 – 1. Единствената обърната апева на П. Петкова, намерила място в книгата, е следната:

Слънцето грее
на децата
в косите.
Домът
ми.

Първите три реда създават у читателя впечатление за безгрижност, за топлина, за чистота, за искреност. Това сякаш е своеобразно обобщение: децата–светът и слънцето–Космосът. Апевата обаче завършва с конкретика: не кой да е дом, не домът, намиращ се в кое и да е кътче на земята, а „домът ми" (моите деца, моето настояще и бъдеще, моето семейство...).

Класическата и обърнатата апева могат да се съчетават, а апевата-стихотворение ще е в един от четирите варианта: 1 – 2 – 3 – 4 – 5 – 5 – 4 – 3 – 2 – 1 (КА + ОА); 5 – 4 – 3 – 2 – 1 – 1 – 2 – 3 – 4 – 5 (ОА + КА); 1 – 2 – 3 – 4 – 5 –1 – 2 – 3 – 4 – 5 (КА + КА) и 5 – 4 – 3 – 2 – 1 – 5 – 4 – 3 – 2 – 1 (ОА + ОА). „Насвързването" на повече апеви и апева-стихотворения се нарича „апева-гирлянда". Към изискването за броя на сричките бих добавил, че не е позволено пренасяне на думите; на частиците за сравнителна и превъзходна степен (по- и най-) се гледа като на неразделна част от следващата дума – прилагателно име или наречие (от тази гледна точка по същия начин трябва да се подходи и с частиците 'по́' и 'най' пред съществителни имена, глаголи и някои изрази, независимо че се пишат отделно; със съюза 'да', обвързан със съставно сказуемо, с частицата 'ще' при бъдещо време на глагола, с частицата 'си' при неопределителните местоимения, или когато тя е част от притежателното местоимение и пр.).

По допълнително уточняване, направено от създателя на апевата, е възможно да се увеличат редовете ѝ на 6, 7, 8 и т.н., като „правилото на апевата" сричките в думата / думите да съответства на реда, в който са, се запазва и при апева-стихотворението, и при апева-гирляндите. От тази гледна точка бихме могли да разглеждаме тази апева като „разширена апева" (по-нататък: РА).

Ето апевата на П. Петкова, на която се спрях, за да „илюстрирам" разчупването на петте реда. В първата част на РА (1 – 2 – 3 – 4) е констатацията , че понякога човек поради нетактичност, несъобра-зителност, гняв, глупост и др. може да нанесе по-силен или по-слаб удар върху близки му хора:

*
И
ние
някого
убиваме.

Че използваният от поетесата глагол „убиваме" е търсена хипербола, се подразбира от втората част на РА (5 – 6 –7):

Макови устни
думи за прошка
виновно изричат.

Думите за прошка са необходими, но това са думи, казани след осъзнаване на простъпката, след осмислянето на такива категории от етиката и морала като зло – добро, порядъчност, чест... Всъщност прошката са думи, излезли от сърцето; едва ли не думи, чрез които говори кръвта.

Твърде лесен е механизмът по създаването на апевата, за да бъде усвоен.

Трудното е при оценяването на апевата като поезия. Защото се изисква много повече от подреждане на думите в съответната конструкция (КА, ОА и РА).

Апевата е истинско предизвикателство за създателя ѝ поради ограничения брой на думите / сричките, които са нейно градиво. Ако всички думи в класическата и обърнатата апева са едносрични, максималният брой използвани думи са 15. Ако пък броят на думите съответства на редовете, на които се намират, то минималният им брой е 5. (Подразбира се, че една апева от вида КА / ОА разполага с ограничен брой срички: от 5 до 15 вкл., с които трябва да се представят чувства, да се създаде образност, да се насочи мисълта към метафори, сравнения, да се достигне до обобщение, да се разкрие житейска истина, и пр., и пр.). От тази гледна точка определям апевата и като „поетически афоризъм".

Подбрал съм три апеви на Павлина Петкова. Общото между тях, освен че са създадени от една и съща поетеса, е и, че са посветени на годишни сезони и че са от типа КА.

Обикновено свързваме лятото със слънцето, безгрижието, отдиха, детския смях, глъчката по плажовете... В човешката памет възниква и друга асоциация, свързана със сезона: бавното преминаване на отпускарските дни по парещите пясъци на плажовете, когато ти се струва, че стрелките на часовника са почти... замръзнали. Това е време, при което дори слънцето се оглежда за някой облак, за да положи глава върху белия му пух... Всъщност за по-голямата част от почиващите тези дни са свързани с излежаване и с „правене" на тен, докато за слънцето – с работа.

*

Как
спира
времето
и лятото
прибира зноя.

Ще наруша приетия от мен ред по представянето на апевите, като този път на първо място ще цитирам самата творба, а коментарите си – след това.

*

На
воля
плисва дъжд.
Вятърът свит
зад комините.

Тук всяка дума носи свое послание. Дъжд – но какъв? И Павлина Петкова ни го описва, използвайки глагола 'плисва', т.е. проливен дъжд, дошъл сякаш изведнъж; дъжд, при който водните струи падат отвесно от небето... Уточнява и появата му – „на воля", с което едва ли не внушава на читателя: водата се е събирала в някакъв огромен небесен съд и в даден момент е била пусната на свобода. И с трето сравнение поетесата изтъква мащабността на природното явление. Обикновено капките при дъждеца, подгонени даже от слаб ветрец, се носят ту в една, ту в друга страна. В апевата обаче „персонажите" са други – не дъждец и ветрец, а дъжд и вятър! (И да не пренебрегнем този художествен образ: „Вятърът свит зад комините"!).

Третата апева е свързана със зимата. Не със снега, а с последиците от простудяването, когато се налага да сме си вкъщи, да гледаме през прозореца падащия сняг и правенето на снежни човеци, да пием горещи напитки, да вземаме някакви хапчета... Павлина Петкова ни предлага същия сюжет, но ето как:

*

Чай.
Лято
в чашата.

И ние си представяме и яркожълтото око на слънцето, гледащо ни от окръжността на порцелановата чаша; и усещаме мириса на лятото, запазен в еньовденските билки; и усещаме жаркостта му...

А колкото до последните два реда (4 – 5), в тях се намира глаголът 'сипя'. Нали си спомняте старата детска песен „Бавно се сипе първият сняг..."? При П. Петкова обаче глаголът е обвързан със... 'снежни дантели', т.е. едва ли не пред читателя изниква една приказна апликация.

Зима сипе
снежни дантели.

В края на размислите си представям разширена апева, в която двете апеви не са стандартни, независимо че следват схемата КА + КА. Първата от апевите е от 6 реда, а втората – от 10.

*
И
един
миг време...
Оглушавам
от мълниите
на безразличие.
*
Знам.
Не ще
докосна
душата ти.
Но обичай ме!
Времето е пясък
подвластен на бурите
и безвъзвратно изтича.
Обичай ме още и още...
Върху устните – вкус кехлибарен.

Според мен подобна апева – стихотворение от много редове (6 + 10) предоставя по-големи възможности за поетическо въздействие. И това не е заради по-големия обхват на включените думи (с общо 76 срички) – факт, който е безспорен, а заради по-широкия набор от средства, посредством които се реализира дълбочината на мисълта.

Колкото и да е добър един преводач, не вярвам, че би могъл да преведе апева, апева-стихотворение и апева-гирлянда от вида КА и ОА и комбинации. Мисля, че това се отнася до голяма степен и за превода на разширената апева (РА), като известна близост на превода до оригинала би могла да се постигне от 6-ия ред нагоре. В същото време съм убеден, че всяка апева (както всяко едно стихотворение) подлежи на редактиране. В крайна сметка и авторът, и евентуалният редактор имат обща цел – на читателя да се предостави творба с високо качество.

НАПИСАНО ВЪВ ВРЕМЕТО

ЛЮДМИЛА ДАНОВА

В ръцете ми е първата книга на един талантлив и целеустремен младеж, Даниел Петров, когото познавам от виртуалното пространство и от участията му в моите литературни предизвикателства на страницата „Светулки през ноември и Людмила Данова" във фейсбук.

Веднага, още при първата среща с неговото творчество и личност ми направи впечатление, че упорито преследва целите си, търси обратна връзка по отношение на творчеството си и го прави ненатрапчиво, възпитано и с уважение. Радвам се на неговия успех и съм сигурна, че го очакват върхове в попрището, което си е избрал, на млад журналист и писател.

Книгата е със заглавие „Написано във времето" и включва в себе си поезия и проза от младия автор, а също така и интервюта. Издадена е от издателство „Многоточие" като награда за спечелен конкурс – Четвърто издание на Международния поетичен конкурс „Защо пиша това писмо?" от 2024 година с тема „Мълчание", вдъхновена от едноименното стихотворение на покойния Милчо Петров.

Първата част на книгата е с поезия и съдържа 24 стихотворения, включително и награденото, „Сред тишината".

Младият Даниел Петров разхожда читателите сред своите поетични търсения и откровения, споделени с белия лист. Много от стихотворенията му са посветени на съученици, на дядото на поета, на „жената – любима и майка", на учителите. Застъпени са вечните житейски теми за страданието, за греха и прошката, за благодарността, за живота и смъртта, за успеха и неуспеха като „прекъснат полет".

Разказите в книгата са красиви прозаични творби – импресии, които разкриват едно доста зряло творческо перо, което смело и умело борави с метафори и епитети, което описва случки и събития, за

някои от които вероятно само е слушал, не би могъл да е свидетел, заради крехката си възраст.

Но може би вещото ръководство на госпожа Светла Иванова от литературен клуб "Тетрадка за мечти" е успяла да насочи вниманието на учениците към тези теми и мъдрости, които разказите на Даниел Петров носят. Самият автор споделя, че някои от творбите са писани под нейно ръководство.

Книгата продължава с две истории по действителни случаи! И след тях авторът ни пренася в другото му поприще на млад журналист, където в раздел „Човекът зад историята" Даниел споделя своите интервюта.

Книгата завършва с благодарност на младежа към класната ръководителка госпожа Маркова, която е насочила интереса на будното и буйно момче към литературата и думите, към ИК „Многоточие" и журито на конкурса.

Признавам, аз започнах да чета книгата отзад напред и първо изчетох благодарностите, винаги е много вълнуващо и затрогващо, когато млад човек благодари.

Сега и аз искам да благодаря на Даниел Петров, че ме направи съпричастна с неговите творчески вълнения и откровения, а също така и да му пожелая да продължава да върви по пътя си, който е път на сърцето и мечтите. А той със сигурност знае „формулата на успеха"!

На добър час на книгата и талантливия автор!

„СКРИТИЯТ СВЯТ"

ЛЮДМИЛА ДАНОВА

Дебютният сборник с разкази на младата и талантлива Мирослава Дачева е в ръцете ми отдавна, но след като прочетох първите творби имах нужда от време, преди да се върна отново към разказите!

Мирослава Дачева е родена през 1996-та, т.е. още няма 30 години, а от творчеството й лъха толкова много житейска мъдрост, толкова умело разказва, така многообразни са идеите, сюжетите на нейните разкази, толкова добър стил на писане има, като на класик! Искрено се възхитих на умението й да пресъздава различни образи без голяма описателност, а чрез героите и техните действия.

Книгата на Мирослава Дачева е разделена на пет дяла. Първият е озаглавен „И те имат чувства".

В разказите си авторката с дълбока емпатия ни представя своите герои от животинския свят, много от разказите, да не кажа всички, имат присъствие на животно в сюжета си – коте, куче, птиче, насекомо. Всички тези понякога незабележими за нас същества са част от природата, която е наш общ дом и освен това реагира на нашите действия, разказът „Природата чува".

Вторият дял се нарича „Гласът на Висшия разум" и тук авторката обръща внимание на темата за съществуването на разум извън нас, за принадлежността ни към общото, цялото, за взаимовръзката между Вселената и всички нас, които трябва да опазим целостта на планетата си и оттам на цялата Вселена. Но всичко това ще има смисъл само ако запазим себе си, душата си, разказите „Цената на славата" и „Кристалната птица".

„Пътешествие в Космоса" е третият дял на сборника. Чрез фантастичния елемент в тези разкази от дяла, Мирослава ни показва с философска мъдрост, че „духът на планетата" е също толкова важен за оцеляването ни във Вселената, колкото и наличието на

енергийни ресурси. („Пътуване до Сириус")

Четвърти дял е „Срещи с непознатото". В тези разкази Мирослава Дачева умело разказва дори за отвъдното, за самотата на душите, за „духовната прегръдка" и „вълшебна целувка" на ниво дух и душа.

А петият дял е озаглавен „Доброто ще спаси света". И това не е случайно. Всичките разкази в книгата, независимо от тематиката си водят към един добър финал. Това е толкова хубаво! Така близко и до моята същност, вероятно и до повечето от читателите.

Младата авторка добре познава „Силата на думите" от едноименния разказ. Също така не й е чужд смисълът на празника Коледа, („Да откриеш Коледа"), когато е еднакво хубаво да дадеш, както и да получиш, а авторката обобщава в края на разказа, че човек за да получи, трябва да даде, било то обич, топлина, близост или подкрепа. И Мирослава завършва разказа с думите: „А може би това не е само Коледа, а самият живот...".

Талантлив разказвач е Мирослава Дачева и това доказва тя още с дебютната си книга с разкази „Скритият свят". Освен талантлив творец тя е и посланик на доброто чрез своите творби. Всеки, който се докосне до авторката и нейното творчество ще остане с усещането, че доброта и мъдрост струят от всеки ред и всяка авторска мисъл. Защото „доброто ще спаси света" и това макар и да не е нещо ново, е необходимо всеки да осъзнае и да търси своята „бяла лястовица", която носи надежда за нашето утре!

Книгата е издадена от издателство „Фабер" през 2024 г. и освен на текстовете Мирослава Дачева е автор и на рисунките, които онагледяват някои от разказите. Доста от тях са награждавани в български конкурси. Авторката е отразила това в книгата.

Успех на младата писателка в литературното поприще!

ФИЛОСОФИЯ И ОБЩЕСТВО

ПАМЕТ

ЗМЕЙ ГОРЯНИН

1905 - 1958

Светлозар Акендиев Димитров е роден на 11 януари 1905 г. в Русе. Произхожда от чиновническо семейство. През 1924 г. завършва реалния отдел на Русенската мъжка гимназия „Княз Борис". До 1930 г. работи като чиновник в Общинското земеделско стопанство и в печатница „Учител" в родния си град. През 1930 г. заминава за София, където отново е на чиновническа длъжност – работи като счетоводител в Дирекцията на Храноизнос, по-късно в Дирекцията на печата при Министерството на външните работи.

Змей Горянин е автор на повече от 50 книги – романи, повести, разкази, стихове, драми, произведения за деца. Доминиращото чувство в цялото му творчество е любовта към българския народ и неговата история. Първите си литературни опити прави още през 1923 г. като ученик в Русе. Негови стихотворения са печатани в списанията „Светли зари", „Ученическа мисъл", „Изгрев". По-късно, вече в София, сътрудничи с поезия, хумор, сатира и литературна критика в списанията „Хиперион" и „Българска мисъл", във вестник „Литературен глас" и в списвания от Димитър Добрев в село Щръклево, Русенско, литературен вестник „Светлоструй". Негови творби са помествани и в седмичните литературни страници на ежедневниците „Зора",

„Време", „Пладне", „Земеделско знаме" и др.[5]

Първата му книга „Аз и другият", издание на в. „Северянин", 1928 г., е своеобразен „диалог" с писателя и съгражданина Добри Немиров. През 1936 г. излиза сборникът с разкази „Последният ден", посветен на стария Русчук. Героизмът на българското население в борбата му за свобода е разработен от автора и в трилогията „Дунавът тече", „Силата на робите", „Утолена жажда", където личности и събития от родния му град също намират своето място. Сред най-известните книги на Змей Горянин са и: „Бачо Киро", „Звезда керванджийка", „Кнез Иван Кулин", „Те умряха – да живей народът", посветената на първобитния човек „Ру" и др. Сред героите му са Левски и Ботев, Любен Каравелов, Ангел Кънчев, Бенковски и Волов, Паисий и Софроний, Баба Тонка.

Змей Горянин оставя диря и в българската детска литература със своите стихотворения за най-малките. Любимият му домашен котарак е герой във веселите стихове „Лудориите на котарака Панчо".

В някои свои творби Змей Горянин използва иронията и сатирата. Изявява се и като талантлив автор на епиграми.

През 1940 – 1942 г. е военен кореспондент. Обикаля Македония и Тракия. От това време е пътеписът „От Цариброд до Неготин", 1941 г. Придружава българските войски и става свидетел на освобождаването на Южна Добруджа. Част от стиховете му влизат в „Златна книга за Златна Добруджа", 1940 г. под редакцията на Христо Цанков – Дерижан.

След 1944 г. настъпва истинско низвергване на Змея. На 14 ноември 1944 г. е изключен от СБП, на 31 януари 1945 г. е арестуван и по-късно осъден на една година затвор. Обвиненията са: „сътрудник на Дирекцията на националната пропаганда", „цензор", ревностен разпространител на „антисръбска шовинистична пропаганда". 17 от книгите му попадат в „Списък на вредната литература" и са изземи от библиотеките. Писателят излежава 9 месеца в Централния софийски затвор, където продължава да твори.

След излизането от затвора е изолиран от публични изяви. Печата в „Църковен вестник" и „Духовна пробуда" с някои от 18-те си псевдоними – Камен Къщов, Стоимен Найденов, Селестен, Станимир Станев, Аждер, Димитър Соколов, Марин Василев, Захария Лютаков и др. Странства и твори из родните манастири с благословията на Светия синод. Любимата му обител е манастирът „Седемте престола" в Стара планина, където умира на 25 август 1958 г.

След 1989 г. са издадени някои от творбите на писателя, потънал в забрава. Сред тях са: „Лудориите на котарака Панчо. Весели стихотворения за деца", 1992 г.; „Епиграми", 2000 г.; стихосбирката „Майчина вяра", 2003 г.; „Кондика на Светата Бачковска ставропигиална обител", 2009 г.; „Моят приятел Елин Пелин", 2013 г. През 2016 г. в поредицата „Незабрава" е отпечатана книгата „Завръщане", която включва автобиографични и биографични текстове на писателя. В изданието влизат „Червеният хотел" – история за рода на писателя и първите му години; мемоарните страници „Моят приятел Елин Пелин", включени по нередактирания ръкопис на автора; „Скици и ескизи"– спомени от престоя на писателя в Софийския централен затвор; два пътеписа за Добруджа; „Афоризми, мъдрости и глупотевини"; личният му дневник, проследяващ последните дни преди смъртта му и част от неговата кореспонденция.

Змей Горянин е подвластен и на рисуването, рецитирането и точните науки. Той създава дървени миниатюри на църкви, параклиси, кръстове и несравними самиздатски книги, калиграфски изписани, изрисувани и подвързани от автора си.

[5] Пълният текст на произведенията му е достъпен от сайта: https://zmeigorjanin.blogspot.com/

Редактира издаваното съвместно с Елин Пелин списание „Филателен преглед".

През 2015 г. Змей Горянин е удостоен със званието „Почетен гражданин на Русе".

Създадено е Русенско общество за културно и историческо наследство „Змей Горянин".

ЛИТЕРАТУРА:

1. Балканска-Димитрова, Соня Георгиева. Спомените на една Змеица : [За Змей Горянин]. – София : Нар. библ. Св. св. Кирил и Методий, 1998. - 208 с.

2. Да повикаш Бог : Кн. за Змей Горянин: Сб. текстове от кръгла маса „Змей Горянин", 1 март 2012, Русе / състав. и ред. Виолета Радева, Велислава Донева, Руси Русев, Мира Душкова. – Русе : Русенски унив. Ангел Кънчев, 2013. – 162 с.

3. Джурова, Галина. Светозар Димитров – русенският Змей Горянин. // Джурова, Галина. Какво не знаем за миналото на Русе. Русе, 2007, с. 83 – 86.

4. Змей Горянин – непознатият : Сб. докл. от Нац. науч. конф. по случай 110 г. от рождението на писателя Светлозар Акендиев Димитров, Русе, 27.04.2015 г. – Русе : Ахат, 2015. – 248 с.

5. Колев, Атанас. Змей Горянин. Летопис. Живот и творчество (1905 – 1958 – 2017). – Русе: Авангард принт, 2018., 316 с.

6. Кузмова, Катя. Кой се страхува от Змей Горянин. // Деца, изкуство, кн., 1990, № 5, с. 4 – 7.

7. Кузмова–Зографова, Катя. Змей Горянин. // Родна реч, 1991, № 4, с. 22 – 28.

Източник: сайт на РБ „Любен Каравелов"

ЕПИГРАМИ:

Основанията

От малък още лъжеше за трима
и глупостта му беше несравнима;
от мързел не научи занаят,
та затова – избран бе депутат.

1936

Българийо любезна

Българийо любезна,
как хубава си ти!
Където да излезна –
зад мен стражар слухти…

1937

Свободата:

живей човек и й се радва – славно!
Но в друго нещо тука е бедата –
да: гладна свобода е робство
най-безправно!

1946

Не е лошо

Не е лошо да си бил министър,
стига да не си бил много тъп, -
а с ума си „далновидно-бистър"
да си се сдобил с имотец скъп.

1947

Световните събития

Така се днес развиват
световните събития,
че щом се не посвива
пак бит ще бъде бития.

1949

Si vis pacem

Капка по капка – сбира се вир;
бомба по бомба – сигурен мир!

1950

На Иван Вазов

Измина век, а векове ще минат
и твойте песни все ще се четат.
Но пак добре, че овреме почина,
та се изплъзна от Народен съд…

1950

Pro domo sua

Каква файда, че тук „зората
ме й огряла първи път",
щом пак тя си гря когато
ме съди „Народен съд"?!

1951

Какъв народ...

Какъв се народ извъди!
Синът баща си да съди,
че си протака живота,
та си не дава имота.

1951

Ще дойде

Ще дойде пролетта, но тя
едва ли с цвят ще е накитена; —
та ка ще разцъфтят цветя
върху земя на кръв наситена?!

1951

В ПАМЕТ НА ЛЕВСКИ: ТЕФТЕРЧЕ ОТ КИЧУРИ

ТОДОР БИЛЧЕВ

Блести витрината с косите русо буйни.
И огнени слова пламтят в тефтерче старо.
Дали да станем като него огнеструйни
или отново роба в себе да повторим?

Това пред нас сега застанал е и пита
Единственият кой такова право има.
България стои в завивките завита.
Кога ще свърши нейната жестока зима?

На Левски кичурите буйни пак поглеждам.
И не витрина. Вятър, разрушил покоя
аз виждам в тях и тази мъничка надежда,
че почна за родината ми мила боят.

Но оня бой, в сърцата само гдето бие.
Народе????, заради когото Той написа.
Не може пред гнева народен да се скрие,
дори и този, който за такъв го е отписал.

Косите на Апостола навред се веят.
Тъй както мислеше за всичките народи.
А песните хайдушки вечно ще се пеят,
Духът на Левски щом ни буди със Народе????.
И вятър от Балкана винаги ще има.

Кога ще свърши зимата, от нас зависи.
А времето, че всичко дава ни и взима –
и туй в тефтерчето Апостола записа.

То тук е и сега. Душите ни разяжда.
И чака ни сами по пътя да поемем.
Отново да умре, дали пак да се ражда,
решението всеки трябва сам да вземе.

Ветрее вятърът кичури като листи.
Край тях подсвирква времето и отминава.
За бъдещето само с помислите чисти,
на Левски ще възвърнем святата държава.

Но няма никой времето ни да отмери.
Дали е в нас или пък други са го взели?
Дано и то покой накрая си намери.
Че всички търсим вече лястовички бели.

ПОЗИЦИЯ

3-ТИ МАРТ, ТАН-КУ

ГАБРИЕЛА ЦАНЕВА
ДИМИТЪР АНАКИЕВ

1.
3-ти март –
разпънатата кожа
на България
между два хищника.
Хиените вият.
Габриела

2.
Български национален
празник -- в Япония
фестивал на кукли[6].
Димитър

3.
Червените устни
на кукловодите –
147 години на сцената
провали и падения
и една победа
Габриела

4.
Бяло, зелено
и червено -- синьото
е излишно
Димитър

5.
късен сняг – падат
прецъфтелите цветчета
върху наболата трева
колко излишни
кръвопролития
Габриела

6.
Ние и дяволът[7]
вървим рамо до рамо
от Шипка до днес
Димитър

[6] hina-matsuri

[7] Robert Johnson "Me and the Devil", 1938

ПИСМО ДО СЕБЕ СИ

НИКОЛАЙ НИКОЛОВ

Аз скъпи земляни реших да си напиша писмо.

Така, до себе си. Просто да се уверя, че не полудявам, или пък да се уверя, че съм си луд за връзване.

Повярвайте ми, трудно е да разбера кое от двете е вярно.

Не гледам телевизия често, прекалено много неща имам за вършене, а когато ги свърша - или ще заспя като къпан, или ще предпочета филм, книга или музика.

Така донякъде мимоходом минаха изборите, после другите, после и третите и онези в Щатите. Толкова бях сигурен, че ще спечели Харис, че ми дойде като звучен шамар рижото нещо, което си показваше палеца и показалеца и знаеше четири думи – „Да направим Америка отново велика".

И с тази „опорка" взел, че спечелил. И с обещанието да депортира 20 милиона емигранти, да спре войната в Украйна за 24ч., представете си, без да каже как ще го направи.

И вчера докладва в 100 минутно изказване пълно с пулене, вдигане на палец и сочене с показалец, че видите ли, е най- успешният президент досега, като не остави почти място за съмнение, че и за в бъдеще ще е така.

Златният век бил започнал преди 44 дни.

Онемях. Забърках си едно ободряващо питие на основа вода, захар и лимон и го кръстих „Тръмпонада".

Първо, че е безалкохолно, второ, че го поздравих за невижданите успехи.

Така да се каже, в негова чест.

Опитах се да намеря успокояващо съзнанието ми четиво и се насочих към Библията.

Отворих на произволна страница и… 10-те божи заповеди ме поздравиха с „добре дошъл отново в джунглата".

Погледът ми премина по тях и се закова на липсата на заповед „НЕ ЛЪЖИ".

Имаше – не кради, не убивай, не лъжесвидетелствай, почитай баща си и майка си, не пожелавай жената на ближния, нито осела му, нито имота му. Имаше си не прелюбодействай и почитай съботният ден, не споменавай напразно името господне, да нямаш друг бог освен мен и т.н.

Но за лъгането нищо. Изведнъж разбрах, че щом не е изрично забранено, значи е разрешено.

Затъжих, че ще се пържи в пъклото рижият лъжец със светлите кръгове на очите от солариума, но само заради прелюбодеянията си, платени с държавни пари, за това че желае Панамският канал и Гренландия, но заради безобразното лъгане на едро – НЕ.

Затова си пиша и това писмо.

За да си напомня, че всъщност съвсем несправедливо съм обвинявал разни местни политици в лъжа. А тя не е била забранена. Забранено е да лъжесвидетелстваш, но ако не си в съда, практически си свободен да лъжеш колкото си искаш съвсем безнаказано. Така, че…..

Затворих очи и започнах да изтривам илюзиите, които мозъкът ми си беше създал. Марата.

Това, което дяволът ми беше внушил, неправилните мисловни модели.

Първо - изтрих хванатите за ръка 20 милиона имигранти, всеки заемащ 50 см или общо 10 милиона метра или 10 хиляди километра.

Само още 2750 км, за да се хванат за ръце първият и последният емигрант на опашката пред гишето на Тръмпи, за да си вземат последно сбогом с Америка.

Досега, за 44 дни, вече 2 самолета заминаха и около 200 души се завърнаха май във Венецуела или Перу, трябва да проверя.

Дори за удобство, мозъкът ми беше приел леко разтваряне на ръцете на емигрантите с около 10 см в двете посоки за да опашат земното кълбо по екватора, или ги преместваx в тропика на рака или козирога плътно един до друг.

Представях си ги черни, мургави, леко жълти, средно бели, мляко с кафе, жени,

деца, старци, мъже, бебета, колички, шишета с мляко… Армии доброволци, които ги охраняват и Тръмпи на врата, за да им набие един позакъснял, но за сметка на това як шут в гъза на изпроводяк.

Понеже произхождам от една от най-малките нации (но пък от най- значимите) най-многолюдното нещо, което съм виждал, са опашките август месец на Калотина и четири часа чакане в най- голямата жега, да се приберем в татковината. Виждал съм и протестите преди 5 години, когато най-несправедливо сме обвинявали управляващите, че лъжат. Ами то си било разрешено открай време. Там, казват, е имало 50 хиляди. На площада по Нова година се събират 2-3 хиляди, такива ми ти работи.

20 милиона ми е наистина трудно да си представя.

Ако 10 гишета на Калотина работят с пълна пара и на всеки 2 минути пускат по една кола, значи 1 гише на час 30 коли х 10 = 300 коли на час за 4 часа 1200. Средно по 3 ма пътника = 3600 човека. За 8 часа 7200. 20 милиона = 2777 дни или около 10 години, ако всички са строени един до друг и изгарят от желание да минат по най – бързият начин, за да се приберат в къщи.

Хайде сега, си представете да не изгарят от желание да си ходят, някои да се вкопчват в парапети, деца да търсят майки, майки деца... Е, Америка не е Калотина, но…

Трябва ми нещо за сравнение, за да мога да си представя как ще стане цялата работа.

Какво толкова, като казва несправедливо обвиняваният от много хора безукорен Г-н Борисов: „Мъжко е да обещаеш, човешко е да не изпълниш" разбрах, че е вярно. Истина е.

Ето и войната спря…

ФИЛОСОФИЯ НА ИЗКУСТВОТО

ВЪВЕДЕНИЕ В „БЪЛГАРСКИ ХАЙКУ РЕЧНИК"

ДИМИТЪР АНАКИЕВ

1. Незабравен език на природата и неговата култура

Хайку е поезия на културен контекст. Хайку, лишено от културен контекст, не може да достигне висините. Спецификата на българското хайку е, че културният контекст е дълбок, много по-дълбок от съседните култури и Запада като цяло.

Хайку речникът е инструмент за потапяне в културата. В същото време, това е художествен инструмент, който позволява задълбочено разбиране на изкуството на писане (композиране) и четене на хайку.

Невъзможно е да се изгради хайку литература без хайку речник, който е и върховната институция на хайку литературата[1].

В основата на всеки хайку речник са символни думи, които лежат в колективното несъзнавано и са възникнали от вековното съжителство на човека с природата.

Този речник показва богатството на колективното несъзнавано на българския народ, който в продължение на поне 15 века е градил своята култура върху връзката с природата.

Историческата дълбочина на българите несъмнено е нещо, което отличава българите от обичайните културни стереотипи на нашата част от света: християнство, славянство и европеизъм.

Официалната статистика показва, че около 5% от българите са християни и около 60% са т. нар. „ритуални християни". Този речник показва, че роднят български анимизъм е много жив в българската хайку

поезия. Това със сигурност е добър знак във време, когато антропоцентричният модел на света показва своите недостатъци. Все по-наложително става съзнанието, че човекът не е господар на света, а част от него. Така, културата на „Богочовека" в тази книга явно отстъпва място не само на съжителството с природата, но и на изграждането на култура, в която езикът на природата, „присъщ на човешката душа"[2], има ключово място.

Това автоматично означава различен поглед към историята, политиката и индивидуалния и национален живот, а също и на българската идентичност, която беше силно обеднена от две културни революции – едната през 9-10-ти, другата през 20-ти век.

В допълнение към историческата дълбочина на българския народ, културната прекъснатост, причинена от османския период и относителната краткотрайност на съветската власт, вероятно играят важна роля за запазването на българското колективно подсъзнание.

Ето защо българите единствени сред западните народи – това говори моят богат редакторски опит – са съхранили жив контакт със самобитната си култура и корените си, което ясно показва българският хайку речник.

2. Символични думи

Първият хайку речник, създаден през 20-ти век от Кьоши Такахама малко след като неговият учител Масаока Шики измисля термина „хайку", използва символичните думи „киго" и „кидай" като своя основа. Тези думи са сезонни и варират по обхват. „Киго" е „проста" сезонна дума, която не може да се раздели на по-малки части, докато „кидай", както казва Шевалие в своя речник, е т.нар. „голяма тема".

Дори при Шевалие, който не се занимава със сезонни символи в своя световноизвестен „Речник на символите", има големи и малки теми.

Казвам „тема", а не „символични думи", защото поетичните речници всъщност се занимават с поетични теми. Пример за подреждане на темите по обем е например „море" (кидай), „риба" (кидай), „попче" (киго). Или „птица" (кидай) „чайка" (киго). Така че разработването на хайку речник е не само в широчина – чрез увеличаване на броя на различните теми – но и в дълбочина, т.е. разбиване на по-големите теми на по-малки.

На първо място зависи от това как поетите подхождат към темите, т.е. използването на специфични теми е предмет на усъвършенстване на техниката на писане.

Освен „кидай" и „киго" има и трети тип символични думи и това е „муки-киго" или „несезонно киго" или „тема за цялата година".

Примери за този тип тема е „котка", „куче" или „фикус". Именно този тип думи се оказват ключът към развитието на различни аспекти на речника на хайку.

Вече Канеко Тота, като японски колониален войник в Китай, забелязва местния характер на концепцията за „киго", т.е. че в новата среда не може да използва техниката на писане „киго" и търси опора в концепцията „муки-киго". Неговите ученици доразвиват идеите му и така се появяват нови концепции за хайку речници, включително такива, които изоставят номиналното значение на думата, като „речник на поетични образи".

Посоката на развитие на речника на хайку е двойна, в зависимост от намеренията на автора: едната се насочва към локалното, другата към универсалното.

Концепцията за „ключови думи" на Бан'я Нацуиши, която обединява всички видове символни думи в сборното понятие „ключова дума", намери своето най-широко приложение. Това проправи пътя за появата на хайку речници на Запад.

Речникът на Бан'я Нацуиши, публикуван през 1990 г, съдържа 18 „области" (кидай), от които 9 са посветени на човека и 9 на природата, в които 460 ключови

думи са разпределени в основната схема (от 12 до 46 ключови думи на „област").

Не знам колко теми има речникът с ключови думи на Бан'я днес, след 35 години развитие.

Знам обаче, че хайку речникът на Кьоши, след като е разработен от три поколения потомци на Кьоши, и също така речникът на Тота Канеко, върху който работиха в последната фаза екипите на Gendai haiku асоциация, двата заедно, имат повече от десетки хиляди символични думи, от които около 500 могат да се считат за основни.

За образец на българския хайку речник ми послужи „Речникът на ключовите думи на племето Кума", издаден от Хошинага Фумио през 2007 г. Този речник е създаден по подобие на западните речници, като отворена концепция, според етнологичния принцип. Съдържа 50 ключови думи на племето Кума, което е било асимилирано от управляващото племе Ямато през Средновековието.

Речникът е илюстриран с хайку, писани в продължение на 50 години от Хошинага и неговия кръг от поети – всички потомци на Кума. Следователно този речник е опит да се спаси културното наследство на асимилирания народ Кума.

Принципите, по които беше създаден: ключови думи, отворена концепция (без идеологически ограничения) и 50 години работа до голяма степен съответстваха на българската ситуация, където хайку също се пише от около 50 години.

Ето защо първоначалното ми намерение беше да съставя Български хайку речник (БХР) с 50 теми.

Оказа се, че базата на българското хайку все пак е много по-широка от кръга на поетите на Хошинага и че с не много голям компромис по отношение на качеството на хайку, нашият речник спокойно би могъл да има 100 теми в първото си издание.

Но реших да не бързам и да не правя компромис с качеството. Затова в крайна сметка включих 64 теми в речника и оставям тематичното разширение за следващите издания на БХР.

3. Концепция на хайку речника

Хайку речникът е продукт на поетическо познание и изкуство, поради което задължително съдържа мирогледа на своя автор. Въпреки това, той е създаден на обективната основа на написани хайку – не е нещо измислено. В този смисъл всеки хайку речник е комбинация от субективно и обективно.

Хайку речникът е също така върховната институция на хайку литературата, инструмент за нейното разбиране, наблюдение и организация, без който не може да съществува хайку литература.

Когато един поет (поет, а не културолог или критик!) гледа своята обективна база, на темела на която прави речник, той трябва първо да определи своята идеология, която ще бъде негов пътеводител в работата му, а след това да създаде концепцията за речника, неговата структура.

Понятието „структура" не е нищо друго освен визуализирана идеология, тъй като поетът поема ролята на архитект на своя образ на света, на своята космогония.

Структурирането на речника е едно от най-големите творчески предизвикателства, защото там поетът създава автономен свят.

Така например речникът на Кьоши, който следва сезонната концепция, т.е. идеологията на „kacho fuei"[3] е разделена на 5 раздела, 7 отдела и 7 категории. В речника на Тота Канеко разделът „муки-киго" е разделен на 6 области (природа, география, човек, живот, култура, растения и животни), докато речникът на Бан'я Нацуиши, както вече беше споменато, е разделен на 18 области, от които 9 са посветени на човека и 9 на природата.

По време на работата по българския хайку речник създадох и картина, структура, космогония, в която да класифицирам българските теми.

Първоначалната ми концепция за БХР предвижда четири основни секции с техните разделения, както следва:

1. ЕЛЕМЕНТИ:

Небе (слънце, луна, звезди, вятър, облак, валежи/дъжд, сняг/, мъгла...) Суша (камък, нива, бряг, извор, хълм, планина...), Море (лодка, мъртво вълнение...)

2. СЪЩЕСТВА:

Човек (мъж, жена, дете, тяло, психа, сексуалност, душа, смърт),...

Животни (котка, куче..), Риби (попче...), Птици, Насекоми, Билки...

3. ИДЕИ (ДУХ):

Бог, Религия, Идеология, Народ, Изкуство (хайку ...)

4. ЖИВОТ:

Фолклор (мартеница, ръченица, хоро, стомна...), Календар (Коледа...), Война... и т. н.

В крайна сметка се отказах да заключвам БХР в някаква лична визия или космогония и реших да прегърна „отворената концепция" на Хошинага Фумио, т.е. да направим речник като речниците на Запад. Не мисля, че е необходимо да обяснявам предимствата на отворената концепция.

4. Хайку речник и исторически момент

Основният мотив за създаването на всеки хайку речник е подобряване на изкуството на писане и четене на хайку и създаване на хайку литература.

Има обаче и културни и социално-поли-тически причини.

Шики започва своята литературна реформа и създава „хайку" като нова и независима поетична форма по време на отварянето на Япония към Запада. Не бива да изпускаме от поглед факта, че и Шики, и Кьоши са синове на самураи и че литературните реформи целят да срещнат Запада с установяването на японски ценности. Със своята концепция за „kacho fuei" Кьоши иска да определи хайку като литература на будизма, която Западът няма да може да асимилира. Мотивите му несъмнено са консервативни.

От друга страна, мотивите на Тота Канеко да отхвърли самурайската естетика, качо-фуей, будизма, шасей, сезонната концепция и да се обърне към шинтоизма като оригинална японска традиция, несъмнено са породени от поражението на Япония във Втората световна война. Неговите мотиви за създаване на хайку речник са либерални, а талантът му невъздържан.

Бан'я Нацуиши изобретява концепцията за „ключови думи" и създава свой собствен речник в ерата на либерализма, когато човечеството търси универсални средства за комуникация и преодоляване на местните граници.

Това е и време на защита на малцинствата и човешките права и затова Хошинага се опитва да съживи племето Кума със своя речник.

Българският хайку речник е създаден в десетилетия на големи обществени промени и технологични революции, с цел да се изгради и укрепи нежното растение на българското хайку, което едва навърши 50 години съществуване и вече пленява със своята оригиналност и сила.

Някой може би ще попита „как само след 50 години съществуване българското хайку вече има свой речник, а хайку на Запад не може и след повече от 100 години?"

Мисля, че причината е само една – на Запад все още не се е появил поет, който да си помисли, че чрез хайку изразява духа на своите предци.

Поради тази причина в предговора подчертавам близостта на японци и българи.

5. Български хайку речник

Изкуството да намираш ключови думи е най-важното поетично умение, необходимо на съставителя на хайку речник[4]. Това е филигранна техника, която не съществува в другите изкуства, дори в танка. Обсъждал съм тази тема широко с Бан'я Нацуиши няколко пъти. Иначе може да се практикува

чрез писане на свързани форми, което често правим в България.

Със сигурност е необходим талант, широко образование, дълга практика и отдаденост.

Първото издание на българския хайку речник (БХР) включва 64 теми (ключови думи). Повечето от темите имат митологичен характер, но има и няколко модернистични теми (например „трамвай").

Преобладават „големи теми" (кидай) над „обикновените" теми. Така че има място за фрагментация на големите теми.

Отчасти започнах този процес, където можах, но зависи най-вече от поетите, от способността им да се изразяват възможно най-конкретно – където, разбира се, е необходимо. Това е изкуството на писане на хайку, което се учи.

Надявам се, че във второто издание може да има 100 теми, а целта е да достигнем 500 теми в едно от следващите издания.

Петстотин теми означава 1500-2000 висококачествени хайку, значи – нуждаем се от по-голяма хайку база, но и от по-добра организация за архивиране на хайку публикациите.

Началото на работата по речника е от 2000 г. когато помолих моите тогавашни сътрудници Димитър Стефанов и Людмила Балабанова да работят върху тематични антологии и споделих наръчника на Бан'я за „ключови думи".

Така се създават антологиите „Птици" и „Огледала", а разбирането на техниката на „ключовите думи" си проправя път, разбира се, трудно.

Японските хайку речници имат различно отношение към обясненията на символите и стиховете, които ги илюстрират. За първото издание на БХР се спрях на широко обяснение на символите и само на спорадични стихове и то само там, където сметнах за необходимо.

На преден план в БХР са темите, а не авторите. Въпреки че йерархията на авторите, която този речник неизбежно създава, не е абсолютна[5], речникът предпочита автори, богати на идеи, тези, които пишат по различни теми, а също и същностност, известна центростремителност по отношение на българската митология.

Авторите с най-голям брой хайку в първото издание на речника са следните:

Димитър Анакиев (46), Габриела Цанева (11), Димитър Стефанов (7), Ана Стоянова (6), Минко Танев (6), Анна Димитрова (6), Христилия Кулева (5), Едвин Сугарев (5), Людмила Балабанова (4), Петър Чухов (4), Елисавета Шапкарева (4), Венелина Петкова (4), Александра Ивойлова (4), Надежда Тошкова (4), Златка Тименова (4), Петър Пламенов (4), Мая Любенова (3), Зорница Харизанова (3), Дария Георгиева (3), Стоянка Боянова (3), Иван Методиев (2), Блага Димитрова (2), Владислав Христов (2), Бранимира Кунчева (2), Иван Георгиев (2), Илиана Илиева (2), Людмила Христова (2), Мая Данева (2), Владимир Стоичков (2), Калин Раймундов (2), Ким Алберт Думанон (2) и Надежда Станилова (2).

Доста голямата група от 31 поети в първото издание на речника показва известна центростремителност на писането, същественост, което е голям брой, който може да бъде по-голям в следващите издания.

Надявам се, че разглеждането на митологичния разказ, който този речник предоставя на читателите, хвърля нова светлина не само върху темите, но и върху хайку.

А ние сме едва в началото на вълнуващото хайку приключение.

Бележки под линия:

[1]Бележка #1 (стр. 196) – вижте в съдържанието на „Български хайку речник"

[2]Петър Дънов

[3]Концепцията на Кьоши Такахама, която определя тематичния спектър на хайку като Kacho fűei (花鳥 諷 詠, „птици и цветя"), за което мнозина на Запад се кълнат, че е „типично японско" и „единственото истинско хайку", всъщност

е взет китайски принцип на будисткото изкуство от периода Song Huā, niǎo, yú, chóng (花,鳥,魚,蟲), което означава: цветя, птици, риби, насекоми. И двете фрази, тази на Кьоши и оригиналната китайска, са метафори за малки, безобидни същества, разрешени като теми в будисткото изкуство. Кьоши, като имперски цензор, превръща тази концепция във водещ принцип на държавната цензура в хайку.

[4]Бележка #3 (стр. 200) – вижте в съдържанието на „Български хайку речник"

[5]Тук трябва да отбележа липсата на архиви с българско хайку и факта, че българските хайку поети дълго време чакат издаването на книги.

ХАЙКУ В ОГЛЕДАЛОТО НА АВТОПРЕВОДА

ЗЛАТКА ТИМЕНОВА

I. Какво превеждаме когато превеждаме поезия?

Когато четем една поема или гледаме някоя картина, изглежда имаме подсъзнателно разбиране за това какво е поетически ефект – poeticité (Р. Йакобсон). Така както знаем без да разбираме какво е животът или смъртта.

Непредубеденият читател преживява естествено естетическото удоволствие от даден стих или музика. Някои казват, че поезията е в гените ни. Не сме ли всички поети по рождение? Детето, което тича след сянка на птица, не е ли поет? Това дете живее в нас.

Поезията е обратната страна на луната, която ни зове и ни смущава. Тази друга страна на луната, изисква друг език, различен от общоприетия, „неуниверсален".

Преводачът на поезия би трябвало да има способността да дестабилизира езика към който превежда, за да предаде неочакваното, озадачаващото, мистериозното, за да позволи на читателя да погледне на света от друг ъгъл. За да се появи обратната страна на луната.

II. Дали поезията трябва да се превежда от поети?

Според общоприетото мнение само поети могат да превеждат поезия. С това са съгласни и някои големи поети и писатели като Хорхе Луис Борхес, Джакомо Леопарди. А ние, българите, имаме прекрасните преводи на Валери Петров.

Но ето какво мисли Октавио Пас:

„[…] поетите почти винаги използват чуждата поема като отправна точка за написване на собствената си поема. Добрият преводач не се отдалечава от оригиналната поема, освен за да я следва по-отблизо." (Traducción: literatura e literalidad, 1971, Barcelona: Tusquets, 19903).

Според нас, в основата на спора е его-то на поета-преводач, докато добрият класически преводач надмогва своето его и търси по-скоро белезите на аз-а на автора, които са скрити в оригинала.

Пример:
Български (оригинал):
зелени острови
в очите ти
изгубвам се сред тях

Португалски :
ilhas verdes
nos teus olhos
nelas me perco

А ето и превода на португалски (чрез френски) от един много добър поет:

ilhas verdes ilhas
flutuando nos teus olhos
e nelas me perco

Този вариант на португалски прилича повече на куплет от песен, отколкото на хайку.

III. Преводим ли е поетическият текст?

Известно е, че винаги има частици от оригиналния текст, които остават извън преводния. Това са частици, по-големи или по-малки, които се отнасят към поетическата форма, т.е. към вербалната структура на изходния текст. Що се отнася до поетическия ефект, до емоционалното възприемане, до поетическото усещане, то преводът е осъществим. „Поезията е онова, което може да бъде преведено", казва Патрик Ерсан. С други думи, поетическата стойност е една от универсалните стойности.

Ето един възможен пример:
Български (оригинал):
след празника
празна черупка
от охлюв

Алитерацията празн(ик) и празн(а) не може да се получи на друг език. Освен това, и двете съставки, които се повтарят, означават празен.

На български, емоционалният ефект на това хайку идва от усещането за празнота след еуфо-рията на празника. Образът на празната черупка от охлюв предава това усещане, след угощението няма нищо.

А и самата морфология на думата празник носи смисъла на нещо празно, празно време.

Как да преведем поетическият ефект, усещането за празнота?

В превод на френски би могло да бъде:
après la fête
des fleurs blanches
sur fond de mur blanc

Белият цвят предизвиква усещане за празнота. Имаме алитера-ция, повторение, усещане за празнота. Т. е. имаме същия емоционален ефект. Но нямаме същия образ, празна черупка, нито същото звучене на алитерацията.

Някои ще се запитат дали това е въпросното българско хайку, преведено на френски. Мисля, че съмнението е уместно.

IV. Автопреводът (autotraduction, selftranslation)

Днес автопреводът е все по-често срещана практика.

Гражданинът на глобализирания свят владее поне два или три езика, освен родния. Динамиката на живота изисква все по-бързо преминаване от един език на друг.

При все това, литературният автопревод не е често срещано явление. Писателят рядко става преводач на собствените си произведения, както и рядко харесва преводите им. Той не може да изживее произведението си на друг език. Не липсват, разбира се, примери за писатели, превеждащи сами текстовете си. Жулиен Грин е един от тях, както и Бекет, а Милан Кундера става редактор на преводите на романите си.

Някои характеристики на автопреводача:

- автопреводачът би трябвало да има филологическа подготовка в областта на превода, както и да владее поне един чужд език в същата степен както майчиния си език. Т. е. да бъде билинг, при все, че билингвизъм няма в идеалния смисъл;

- автопреводачът е номад, който се движи между култури и езици. Неговият аз

е многоезичен, многоцветен. Неговият дом е навсякъде. Движението е неговият живот.

- доказателство за способността на автопреводача е вербализирането на дадено усещане, образ или израз на различен от родния му език със същия смислов и/или емоционален ефект.

Видно е, че това са доста високи изисквания към автопреводача. Но с повече практика и пребиваване сред културата и езика, на който се превежда, те не са недостижими.

Ето някои особености на процеса на автопревод и раждането на новия текст:

- авторът анализира критически своето произведение;

- в хода на този критически анализ на оригинала с цел превод на чужд език, се появява ефектът на огледалото: изходният текст се оглежда в огледалото на преводния.

Често се откриват неточности, неясноти или неуспешни изрази, които авторът-преводач може да коригира. Колкото по-добър е оригиналът толкова по-добър е преводният вариант. Стара истина! Понякога преводът е по-добър от оригинала, но това не е правило.

- в процеса на автопревода се получава един вид осмоза между оригинала и превода на чужд език. Преводният текст има същата стойност като оригиналния.

- Йазуши Нозу нарича процеса на автопревод „Jiyaku". Той превежда сам своите хайку от японски на френски и английски за антологията Пространство-време и обяснява, че най-важното при този процес е да се постигне преводен вариант, носещ същата емоция и същия контекст като тези в оригинала на японски.

- свобода и отговорност на автора-преводач. Това отношение се променя в процеса на автопревода. Свободата на автора-преводач, който има право да променя оригинала, изглежда много по-голяма от тази на преводача. Отговорността му също е различна. Изходният текст и преводачът се намират в една когнитивна връзка, докато при автопреводача връзката е по-скоро емоционална. Той преживява своя текст чрез другия, чрез другостта на езика и на културата. Това преживяване е подобно на онова, свързано със създаването на оригинала.

- автопреводът позволява да допълним теорията на превода със субективното измерение на процеса, т. е. да приемем преводача като субект, който оставя своите следи в преводния текст. Винаги е имало изследвания, свързани с присъствието на преводача в превод-ния текст, но автопреводът дава по-големи възможности за мислене на тази връзка.

Изходният материал за този анализ са записките, бележките, които прави авторът-преводач в процеса на превод, както и преводните еквиваленти, през които минава докато стигне до крайния текст.

V. Преводът на хайку

1. Някои особености на хайку поезията

Хайку, най-кратката поетическа форма, се появява и живее на границата между:

- японската говорима литература и китайската писмена култура;

- японските идеограми и китайските;

- будизма (варианта Зен) и шинтоизма;

- традиционното японско хайку и модерното японско хайку;

- западноевропейското хайку и японското традиционно хайку;

- японския език и западноевропейските езици.

Тази междинност на хайку може донякъде да успокои преводача: хайку е една динамична структура, тя се променя без да губи същността си.

Кои особености на хайку поемата трябва да се запазят в преводния текст?

- кратката форма. Краткостта има формално и смислово значение. Броят на сричките (няма пълно съответствие между сричка и мора) е 17 (5/7/5), но в модерното хайку не е задължителен.

Западноевропейското хайку се разполага в три реда. По отношение на смисъла, тази краткост е съществена. Структурирането на мисълта в този случай е различно. Връзката между слово и мисъл се осъществява на всички нива, звук, морфема, сричка, съответните комбинации и изрази, ритъм и

звучене. Всичко носи смисъл. Няма нищо излишно.

- образността. Хайку „показва", много повече отколкото „казва". Образността дава свобода на читателя. Но поетът трябва да види и предаде образа или картината от един необичаен ъгъл.

- простота на изказа и поетическия образ. Хайку издига обикновеното, баналното, незабележимото до нивото на съществено, необикновеното, сюблимното.

- неизказано, премълчано, мълчание. В японския език „неизказаното" е „показано" чрез асоциации и образи, чрез сезонните картини, чрез идеограмите и някои други техники. При нашите аналитични езици поетите постигат мълчание между редовете на хайку, между думите и около думите и успяват да предадат усещане за неизказаност, за напрежение преди всичко чрез минималистичния изказ, освободен от някои излишни граматически определености, които фиксират смисъла. Този оголен изказ позволява неочаквани образи и неочаквани връзки между самостоятелните езикови единици, насочва към търсене на нови смислови пространства, все още не назовани, но вече неспокойни.

- кире: прекъсване, цезура, пауза. Цезура може да има след първия ред или след втория, а понякога и между думите в един ред. Тази техника отваря едно празно пространство, свободно от смисъл, и позволява появата на резонанс между отделните редове на хайку, който може да породи контраст, паралел, подобие, различие.

- духът на хайку е в холистичното мислене на Изтока. Всичко е свързано в едно цяло, всички елементи на това цяло са тук и навсякъде и са равностойни. Няма логика, която, класифицира, подрежда, йерархизира. Пример за холистично мислене еториавазе, разделям и свързвам картини, факти или преживявания. Тази особеност обикновено се появява в третия ред на хайку, който влиза в контраст със смисъла на първите два реда. Първоначалното усещане за контраст създава изненада у читателя от нещо неочаквано. В следващия момент изненадата води до досещане за възможна нова връзка между значенията, за нови смислови отношения между редовете на поемата.Ториавазе може да свърже по най-неочакван начин единичното с всеобщото.

Хайку поетите, които пишат на европейски езици, търсят по-често контраста, когато използватториавазе, а в японското хайку се наблюдава по-скоро търсене на хармония.

Специалистите отбелязват, четориавазе не е задължителен елемент от структурата на хайку.

- елементите на хайку трябва да бъдат свързани в едно хармонично и ритмично цяло.

- изненада и емоция. Ако не предизвиква тези усещания, независимо че са спазени всички други правила, хайку не е поезия. Субективната натовареност е имплицитна, дискретна, индиректна. Тя се предава чрез избора на образа, сцената, сезонната картина, сезонната дума (киго). В своето изследване, озаглавено Йоза-Бузон, поет на носталгията, Сакутаро Хагивара (1886-1942), развива тезата, според която " няма изкуство без субективност, при лирическата поезия, както и при хайку, субективността е същността на поезията"(цитирано от Йазуши Нозу в Методите на хайку, Манмару, брой 19, януари 2024). Емоционалният ефект трябва да предизвика симпатия и съпричастност у читателя.

2. Примери за автопревод на хайку

Избраните хайку са писани от авторката на това есе. Няма да коментирам автопревода на всяко хайку. Надявам се, да послужи за илюстрация на горните разсъждения.

мигове живот
в черно и бяло –
стари снимки

des instants de vie
en noir et blanc –
vieilles photos

Пример за *ториавазе.*

……
пролетен вятър
непонятна тръпка

прогонва думите

vent de printemps
un frisson étrange
chasse les mots
……..
лятна жега
охлюв пълзи
редом с деня

canicule
l'escargot et le jour
glissent ensemble
……..
слънчево утро
мравките се щурат
уверено

matin ensoleillé
les fourmis errent
sans hésiter
…….

летен следобед
минути разтеглени
до нищото

après-midi d'été
des minutes étirées
jusqu'au rien
……
гората изгоря
в очите на хората
празна болка

la forêt a brûlé
dans le regard des gens
une douleur vide

вариант:

la forêt a brûlé
les yeux des gens
sont vides de douleur
…….
село
от комините струи живот
топъл и сив

des cheminées du village
la vie chaude et grise
s'échappe en jets minces

Промяна в подреждането на елементите на картината, но запазване на ефекта от картината. Оригиналът на български е по-хармоничен. Трудността идва от липсата на еквивалент на българския глагол *струи*.

…….
падаща звезда
погледът ми проследява
тишината на едно желание

étoile filante
je suis de regard
le silence d'un désir

Френският вариант е по-стегнат и ритмичен. Емоционалният ефект е запазен.

……
в прозореца
сянка на дърво –
лунни птици

dans la fenêtre
l'ombre d'un arbre –
des oiseaux de lune

Третият ред е опит за *ториавазе*.

V. Вместо заключение

Бих искала да завърша с убеждението, че преводът е висша човешка дейност, при която мисълта и словото, чувството и знанието, различното и подобното се срещат и отварят пред преводача възможността да създава нови светове от усещания, разбирания, нови междинни пространства, където се крие богатството на човека. Ако някой ден се наложи да ползваме само един език, и най-богатият да е той, ще бъдем духовно бедни и самотни. Вярвам, че това няма да се случи.

СОНЕТЪТ

СТОЯН МИХАЙЛОВ

По безкрайните дълбини и трънливи дебри на сонетната форма

Според добрия специалист, сонетът е твърде сбита форма за изразяване в поезията, подчинена на строги закони.

Зароден е в Италия още през 13 век.

По-ярки изразители са Лентини, Алигиери, Тасо, Петрарка...

Сонетът се състои от два катрена /октава/ и два терцета /секстина/.

Той има много римни схеми, но преобладават: абаб абаб сдс дсд; абаб абаб сде сде; абба абба сдс дсд; абба абба сде сде.

Във Франция сонети пишат Бодлер, Маларме, Верлен, Валери. Сред англичаните се открояват /освен Шекспир/ Китс, Шели, Оскар Уайлд. В Русия изпъкват Пушкин, Брюсов, Кохановски. Сред българските поети се открояват Лилиев, Дебелянов, Лъчезар Станчев и Радко Радков.

Съдържанието на сонета е максимално концентрирано, без повторения.

В първия *катрен* се прокарва *тезата*. За втория е *антитезата*, а синтезата е отредена в *терцетите*.

При Шекспировите сонети тази поанта обикновено е двустишие. Без тези задължителни норми имаме *псевдосонет*, или едно обикновено стихотворение.

Представям по-долу няколко примера за сонети, изпълнени в различни римни схеми.

Сонет – италианска ритмична форма /ABAB, ABAB, CDC, DCD/

ВИНОВНИК[8]

Като беглец от тежка катастрофа,
напуснах бързо бащиния край...
Упрекват ме със сетна пошла строфа,
безжалостно животът ме терзай!

Но чуваш ли сърцето ми ранено
как тупа учестено без покой?
И ден и нощ към теб е устремено,
днес още по-страдателно съм твой!

Жаравата в гърдите тлее –
да пламне иска всеки миг
в мен нов човек да заживее

тъй, както младият войник,
по родното гнездо копнее –
далечно страдащ мъченик!

25.02.2024

Сонет – френска ритмична схема /ABBA, ABBA, CCD, EED/

ДОСТОЛЕПИЕ

Като пчелица вън от цвят на цвят
се труди ти, прослужи и години...
Заслугата – високите комини
и хората с любов ще потвърдят!

А ето че забравен си сега –
дори на тържество не си поканен...
Като с вълни – отпадък неуханен,
изхвърлен си, забравен на брега!

За пенсия не казваш дума !
Говори тя сама по друма –
торбичка, кофичка и хляб!

Очите просълзени,
изпъкналите вени –
за достолепие мълвят!

25.02.2024

Сонет английска /Шекспирова/ ритмика /ABAB, CDCD, EFEF, GG/

ПРОЛЕТЕН ЗОВ

Сняг, виелици, мъртвило –
зимата фучи докрай победно!
Там, под храста се е свило
стръкче, в тръпки стене за последно.

Но нали животът си тече,
природата покоя не обича –

[8] Сонетът е класиран на девето по ред/пето по автори/ в конкурс на фондация Буквите през 2024 г.

полъхва топло, слънце пак пече
и сетно облекло от зима свлича!

Първи чичопей запя,
кукувица кукна...
Вдигнаха глави цветя,
там пък Зайко хукна!

Хей, земята плодна се събужда вече –
запретни ръкавите и ти, човече!

24.02.2024

Руски / Пушкинов / сонет в ритмика
ABAB CCDD EFFE GG

ГОСТ НА БЕЛИ НОЩИ

Копнежен ненаситник ли останах,
или приспа ме сън чудесен –
перо пауново в ръка ли хванах,
или погали лъч небесен?

Политнах трепетно към Петербург далечен
на Северно сияние там гост съм вече...
С бели нощи тук будувам покрай Нева,
чувам на пореден кораб в ход напева!

Ермитаж в зелено –
с хълмите, дворци, канали
Санкт Петербург припознали:
град герой – вселена!

Петропавловската в звън –
с бели нощи съм навън!

07.03.25

Сонет българска ритмика:
ABAB ABAB ABA ABA

РАЗМИСЛИ НА КРЪСТОПЪТ[9]

Живота бедуински извървях
в безкрая взрян на приказна пустиня...
Миражи и оазиси съзрях –
надеждата ми беше милостиня.

На двете си ръце отрано плюх –
гнездо си свих и синове възпитах...
Приятелски наздравици дочух –
във стихове с мечтите си се скитах!

И ето, че сега на кръстопът
житейските си плодове събирам –
мерило за труда ми многолик...

Над мен камбани песенно звънят,
та в пътя се неизвървян намирам
като щастливец, Божи мъченик!

12.06.2021

Сонет / Дебеляновска ритмика/
ABAB ABAB ABA BAB

РОЖДЕНА ПРОЛЕТ

Ти втората ми майчица си пролет –
дари ме с розов цвят и топлина!
И като пиленце, в гнездо пред полет,
растях ти под небето в светлина.

Политнаха годините лудешки
със пролети в цветя и дъждове...
Животът ме пресрещна с лапи тежки
и с тест за отговорност ме зове:

„почитам ли рождената си стряха –
родителите нося ли в сърце,
тъй както те над мойта люлка бдяха?

Че ако свърна с трепетни ръце
баща и майка родни да прегърна –
рождената си пролет ще си върна!"

17.03.2025

[9] През 2021 година под №7 измежду 16 одбрани „Лъчезарни сонети" на конкурса във Вършец.

ВИЗУАЛНИ ИЗКУСТВА

ГРАНИЧНИ ИЗКУСТВА

ЛАКМУСЪТ НА ТРЕПТЕНИЯТА

ДИАНА ГЕОРГИЕВА Di-Light

Душа на длан бях, съм и ще остана
за радост на едни, за яд на други,
недоумяващи как всяка своя рана
аз нося като орден за заслуги.

Не ме смущава ничия омраза,
не ме обижда, нито наскърбява.
Така живота просто ми подсказва,
че който ме отрича, ме признава.

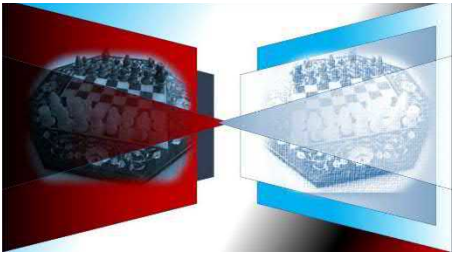
Надежда Захариева

Двойнствената страна на живота носи много имена – добро и зло, светло и тъмно, черно и бяло. Най-хубавата и най-лошата му характеристика е, че всичко си има край и в тази цикличноскрие най- голямата радост и болка, лутането между надежда и отчаяние. Никой не може да каже със сигурност кога ситуацията ще се промени. Склонни сме наивно да вярваме, че щастливата звезда винаги ще свети над нас, но животът намира начин да пренарежда картите и да преподава своите уроци.

Винаги има признаци и подсказки от съдбата, но обикновено сме толкова заети да се наслаждаваме или оплакваме, че не им обръщаме внимание.

И така, бавно и полека, идва денят на кръстопътя и настава време за избор – старото, удобното, познатото срещу новото, непознатото и различното. Колкото и добър професионалист да си, рутината играе ролята на спирачка на развитието и ако искаш да продължиш напред трябва да направиш крачка в неутъпканото и да се оставиш на вятъра на промяната.

Има ли страх?
Разбира се!
Има ли несигурност?
Нормално е да има! А съмнения?
Кой ги няма???

Шахматен кръстопът

„Мислите тежат“

„Аз ли съм или не съм?“

Тази мини колекция от дигитални изображения представя три различни вида избор.

“Шахматен кръстопът“ е ситуацията, когато вчерашните второстепенни цели излизат напред и заемат челна позиция. Условията на развитие не са тотално променени, но човекът вече не е съгласен и мотивиран да играе поддържаща роля.

В „Мислите тежат“ е скрита борбата между разума и сърцето. Няма и не може да има постоянен победител, защото няма аргумент, който като парче от пъзел, да пасне точно и да бъде универсален отговор.

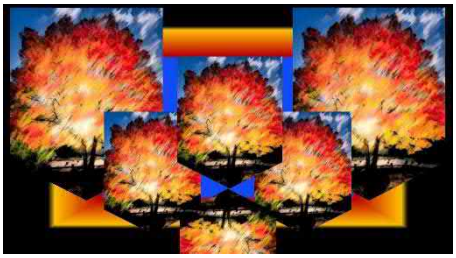
Третата картина не е просто цветен образ на красиво лице с хармонични черти, той е въпрос. Въпросът, който всеки, който разговаря с душата си тихо в мрака, си задава. Въпроси като „Работна пчеличка или безлична пеперудка"? „Морал и съвест" срещу „За мен, много, веднага!" и т.н., и т.н…

Отговорите получават само тези, които застанали на кръстовището на живота са готови да тръгнат в друга посока. И това е правилното решение, защото колкото и да продължавате да вървите, ако не излезете от зоната си на комфорт, то просто продължавате да се движите в кръг. „Животът е като велосипед, за да запазите равновесие, трябва да продължите да се движите напред. " – казва Алберт Айнщайн. Кое „напред" е правилното „напред" невинаги ни е съдено да знаем. Тръгваме в някаква посока и се надяваме да е тази, в която ще се чувстваме щастливи и пълноценни.

И все пак ценното на този път на раздялата е, че изпълнява ролята на лакмус на взаимоотношенията с хората. В тези вододелни моменти ясно се вижда кой те подкрепя наистина, кой е бил с теб, защото си му полезен, кой се страхува да изрази мнение…

Химиците използват лакмусова хартийка като индикатор за установяване киселата (червено оцветяване) или алкална (синьо оцветяване) реакции на средата. Ако средата е неутрална, цветът на лакмуса е виолетов.

А хората?

„Поривът на слънчевия вятър"

„Сърцето знае защо"

„Торнадо на мислите"

Тези три творби представят комбинацията на синьо и червено. Съзнателно избегнах микса от чисти цветове, защото изкуството е отражение на битието – с много пластове, с много нюанси, с много настроения, с много интереси и гледни точки.

Само в науката, в лабораторни условия се получават чисти резултати - без примесите и влиянието на околната среда. Но животът рядко прави такива подаръци и не ни предлага лесен избор между чисто червено или чисто синьо. Много често не може да се разграничи кой е прав и доколко, кой в приказката за възрастни е добрия ловец, и кой - лошия вълк… Разчитаме, че времето ще постави фигурите от житейския шахмат на такава позиция, така че да спечелим още една битка, но ако няма вътрешната убеденост в собствените ни действия, това очакване може да се окаже закъснял мираж на хоризонта.

През целия ни живот се срещаме с различни хора и осъзнаваме, понякога бързо, по-често трудно, че те не трептят на една честота с нас.

Ако се върнем отново в прегръдките на науката, трептението представлява движение на тяло (обикновено разглеждано като материална точка) в две противоположни посоки около равновесното му положение или с други думи процес на изменение на състоянието на една система, който се повтаря в някаква степен с течение на времето. Примери за трептене са: движението на тежест, окачена на пружина, люлеенето на махало и много други. Трептенията, дължащи се на вътрешни за една система сили, се наричат собствени, или свободни трептения, които възникват след еднократно внасяне на енергия в системата.

„Градина от светлина"

„Прегръдката на нощта"

„Полет на звездите"

Новата ситуация, в която ни е поставил животът или личният избор, първоначално ще претърпи своите наместванията спрямо новата равновесна точка, но ако сме психически готови за промяна, новата енергия ще предизвика собствени трептения, водещи към баланс на системата.

Не се страхувайте да се променяте и да създавате нови центрове на собствено равновесие!

БЕЗМЪЛВИЕ

НИКОЛА РУКОВ

БЕЗМЪЛВИЕ

Миг на безмълвие, два между нас
протягам се леко усещам плътта.
Тъмно, коварно, безмълвие, грях
липса на обич, чувствам и страх.

Миг на безмълвие, трепет, вина,
миг от голяма среднощна тъма.
Безмълвие страстно, чаровно и с жар,
моля не спирай обсебен съм аз.

Не виждам, не чувам замаян от страст
а само безмълвие и отново... екстаз!
Страхът си отиде отдавна от нас
останаха чувства в тъмния час.

Къде си се скрила... любов?

ТАМ

Ти си там, аз съм тук
тук е там, понякога,
мечтана, знам...

Мисля си за там, мисля и за теб
но сам не знам дали и ти...
мислиш ли за мен и тук… кажи?

Но тук без теб е само самота
и питам мисълта и ровя в паметта.
Какво харесах там?

Защо не мога аз без тебе,
моя блян.

***

Кога ще идеш там? Кога?
Кога ще видя тез копнеещи очи,
влажни, тръпнещи, обичащи... кажи?

За любовта „кога“ не съществува!
Знам!
Но ти си там и там!

Сега е тук! Но теб те няма...
знам...

Дали ще те обикна, там?
Това го знам,
това го знам...

НАКРАТКО

… Усмивка… Раздяла…Тъга…Сълза
… Надежда за среша…
… Усмивка… Целувка… Любов
… Красота…

текст и картини: Никола Руков

ВЕЧНИЯТ СТУДЕНТ

ТОДОР БИЛЧЕВ, ХАЧИК ЛЕБИКЯН

ДИПТИХ ЗА ЛЮБОВТА НА ДВЕ ОЧИ

От камък беше той, студентът вечен.
От камък, но на чувствата обречен.
А тя до него кротко щом приседна,
със каменно сърце я той погледна.

Но другаде очите ѝ горяха.
И чужди те към него тука бяха.
Сърце от камък. Ала тъй горещо.
Очи от плът. Но празни. В тях без нищо.

И стана тя. От него си замина.
А той остана в Градската градина.
Но продължи със поглед да се рее
и с каменно сърце да чака Нея.

Отдавна паметника тук го няма.
Момичето пък стана стара дама.
Но там, на Университета в двора,
стои със поглед, вперен във простора,

онази статуя от вечен камък,
която се превърна в стъклен замък,
от две очи очакващи въздигнат,
що с обич само могат да се стигнат.

7.01.2025 г. 19.19 ч., Русе

Повод за това стихотворение е тази прекрасна публикация във в. Утро, бр. 3 (10078) / 7.01.25 г., с. 4, за която благодаря на главния редактор Мл. Любенов и автора на снимките Х. Лебикян.

Тодор Билчев

ДИПТИХ ВЕЧНИЯТ СТУДЕНТ

фотографии: Хачик Лебикян

Да, фотографията е изкуство и никой не спори за това. Част от това изкуство са светлината, фонът, перспективата и още нещо изключително важно – ракурсът. И поредното доказателство за това се крие в личния архив на журналиста и автор на много изследвания на историята на Русе и остроумни афоризми Хачик Лебикян

Преди десетилетия, много преди Паметникът на вечния студент да извърви пътя от предишните си места на улица „Янтра“ и край „Вазата“ в Парка на младежта до сегашното си място в двора на Русенския университет /2009/, младият тогава фоторепортер Хачик Лебикян заснема любопитен диптих. До каменната фигура е седнала хубава девойка, поглежда го с очакване, а монументът – нали е от камък – дори не помръдва. Но когато момичето си тръгва, го сподиря с дълъг поглед. От камък е, но не е безразличен.

И този симпатичен сюжет /режисиран, разбира се/ е създаден само с въображение и намиране на правилния ракурс - част от изкуството на фотографията.

текст: н. „Утро“;
материала подготви Тодор Билчев

НАШИЯТ ИЗБОР

ПЪСТРАТА РАЗЛИЧНОСТ НА ПЛАМЯНА ГЕОРГИЕВА

ГАБРИЕЛА ЦАНЕВА

Една пъстра различност в потока на случващата се ежедневна еднаквост. Едно ярко петно, което може да ни накара да се усмихнем и да си спомним детето, което сме били и което още е някъде в нас, да усетим желание за цъфтеж и докосване.

Още когато видях илюстрациите в най-новата поетична книга на Павлина Петкова „Думи в нощта напират“ си спомних две от наградените рисунки с хайку от 16-тия Международен конкурс за детска рисунка с хайку на японската фондация JAL на тема „Спорт“ – две ученички от Кюстендил /Моника Станкова и Виктория Йорданова/ бяха представили своите красиви графични картини в стил „манга“.

Изяществото на японската естетика е впечатвялащо – както в картините манга, така и в хайку поезията.

Тази комбинация на хайку и манга бе приятен акцент в оформлението на книгата и ме заинтригува по начин, различен от оня, на поетичните послания.

Ето защо, когато получихме в редакцията четири рисунки на Пламяна Георгиева /17 г./, издържани в същия стил, заедно с творческата й биография, реших да представя в отделна статия нейните творби.

Творби, в които има нещо специално, което не може да остане незабелязано – техния цвят.

Тук цветността е едва загатната. Графитносивото на контура приятно подчертава светлосивата плът на хартията, но колко откроящ се е контрастът с розовото на момичешката кожа! А яркият акцент на чадърчето и презрамката правят изображението запомнящо се и едновременно закачливо – като играта на косите с вятъра, като намигването на бушуваща вълна.

Тук още можем да проследим контурите на графиката, но видно е, че багрите са превзели изображението. Характерът на персонажа е различен – заострени очертания на лицето /нос, брадичка, очи/, кичури, пробласък в погледа. Керемидено-оранжевите тонове правят картината есенно-огнена. Една особена мекота в цветово отношение, която контрастира с персонажа. Художничката уверено прекрачва романтичния /момичешки/ стил на манга, за да надникне в героичната /момчешка/ манга.

В следващото изображение цветът тържествува! Виждаме една изцяло далекоизточна фабула – красиво момиче с класическа японска прическа и чадърче сред бамбукова гора… И отново – това меко розово на плътта провокира въображението – един гол гръб с изящна извивка, очертана със смела линия загатва за онова, което се е случило, или предстои да се случи – един епизод, който иска да бъде разказан.

И ако първите две картини могат да бъдат възприети като единичен „кадър", като снимка, съдържаща цялата история, то третата картина, както и следващата ясно подсказват, че манга е само част от нещо по-голямо…

В последната картина виждаме смесването на далекоизточната и западната естетика – още една характеристика на съвременната манга, вече преминала границите на Япония, за да се превърне в култура на цялото човечество.

Приятно е да видим, че едно младо момиче умее да комбинира, да синтезира различни стилове на това едновременно

древно и модерно изкуство, включително да работи в най-рядко срещания жанр, а именно – цветната манга!

КАКВО Е МАНГА

Манга е японската дума за комикси и карикатури.

Извън Япония думата се употребява за означаване на комикси, създадени първоначално в Япония (т.е. японски комикси, комикси в японски стил), но понякога се използва и за чуждестранни комикси, които наподобяват стила на японската манга.

Мангата има почитатели от почти всички социални слоеве и възрастови групи. Темите, които се засягат в манга творбите, са разнообразни: спорт, романтика, историческа драма, комедия, сапунена опера, фентъзи, научна фантастика, мистерия, ужаси, включително порнографска манга (наричана хентай), и др.

Манга обикновено се създава в чернобял цвят, като това е свързано преди всичко с естетиката на традиционната японска живопис, но освен това значително опростява създаването и издаването на комикса. Съществуват, макар и рядко, цветни манга произведения.

Най-популярните манга творби често се адаптират за аниме (японски анимации, с характерен графичен стил), като сценарият обикновено се преработва, за да се привлече по-широка публика. Макар и по-рядко, филмите аниме могат да се преработят в манга. Понякога погрешно с думата „манга" се наричат филмите „аниме", като рисунката/комикса не се отграничава от анимационния филм.

Още от самото зараждане на японската култура съществуват рисунки, наподобяващи по идеи и структура днешните манга комикси. Археолозите са открили плочи с подобни изображения дори в древни японски гробници.

От 12 век в Япония се появяват сатирични рисунки и картини с хумористичен характер.

Особено изкусен в този вид изкуство е бил японският художник Хокусай, живял в началото на 19 век.

След 1868 г. Япония започва развитието на модерната медийна комуникация, включително вестници и списания. В тях за първи път се появява съвременната манга.

Но най-значителният напредък в този вид изкуство идва след края на Втората световна война, когато окончателно се формира модерната манга като вид изкуство. С други думи, съвременната манга е мангата, която се е появила след Втората световна война. Този вид манга има вече половинвековна история.

Манга има много жанрове /стилове/, но основните са: спорт, романтика, драма, комедия, опера, фентъзи, фантастика, ужаси, порнографска манга (хентай) и др.

Любителите на манга са сред всички възрастови групи и социални слоеве.

използвани източници: wikipedia

ЗА „ШАПКА ВИ СВАЛЯМ" И Di-Light

ГАБРИЕЛА ЦАНЕВА

Не се изненадах, но бях щастлива, когато получих 15-те картини на Диана Георгиева Di-Light, подготвени за деветата ѝ самостоятелна изложба в писмо, с молба да ги представя в галерия gabriell-e-lit и сп. „Картини с думи и багри"!

Темата на изложбата ме заинтригува със своята необичайност и непосредствен изказ – „Шапка ви свалям". Кой, на кого, за какво? Първите въпроси, които възникват, когато видите/изразът този израз в ежедневието…

Но когато ги видите/чуете в изкуството? В този контекст въпросите стават повече, а отговорите – още повече.

Не бих се ангажирала с отговори, макар художничката да подсказва някои от тях в своето есе-покана, което публикувахме в рубриката „Анонси", а и в текста към картините, който получих.

Подредени в пет групи по три, картините носят своите послания, като парчета от пъзел, който трябва да представи една по-пространна карнина.

„Наивни, сладки, романтични, бонбонено розови…"

Така нарича тази първа група художничката, но аз не виждам това „бонбонено розово", нито сладката наивност на романтичното въображение…

Паяжинни нишки, хвърчила – ефирната конструкция на апарат за полети…

Една развързаност, простор и свобода – свободата на главата без шапка… Главата, над която има само небе!

„Ако сме цял живот деца, би било прекрасно, но някои хора така и не порастват и носят и детското, и детинското в себе си цял живот." – продължава Диана Георгиева своето Pro domo sua.

И тук, в третия такт на нейния валс виждаме най-после хрупкавия розов воал на спомена за детство и изгубеното всичко на детския свят.

Четката на художника плътно е навлязла в плътта на платното – няма място за въздух, няма място за друго, освен за очертанията на очевидното. Шапката е като хълм, който трябва да прebродим – препятствие, което трябва да преминем, за да продължим трансформацията си.

Към следващата триада…

Едно всевиждащо око фиксира погледа ни към центъра на картината. Потъваме в него – център на спирала и вход към пропадане. Тук цветовата гама е различна – „земните цветове" – зелено, кафяво и охра доминират, а допълнителния цвят на зеленото – лилаво, само подчертава тази „земна" тенденция.

„Тържеството на Земята" – бих нарекла това платно! Да търся очертанията на шапка тук е ненужно, макар въображението да може да намери силует на цилиндър. Не. Тук аз виждам уважението на художника към природата и хармонията на живия свят! Тук виждам хълмове и върхове, ливади и цветя и пътят ни през тях – онова духовно пътешествие на пречистване, от което всеки има нужда в някой момент на живота си.

„Порастваме и ставаме по-зрели и уверени, но понякога бързото израстване води до високомерие и въздухарство (небостъргача и обърнатото дърво)" – това са бележките на твореца!

Вървя по нейната пътека и се опитвам да осмисля жалоните, които са я водили.

Без никакво съмнение, темата за връзката и взаимодействието между човека и природата е водеща за автора! Заключени в загатнатите очертания на две обърнати шапки дишат златистите клони на обърнато с корените си към небето дърво и стоманените конструкции на човешкия път към безкрайното.

Високомерие и „въздухарство"? Това ли показваме чрез своя порив „нагоре"?

Трябва ли ни отрезвяване, трябва ли ни нов поглед – ракурсът на природата, на природното в нас?!

Въпросите остават висящи, като клоните, превърнати в корени, които не достигат до пръстта, а остават в своята човешка клетка – безпомощни пръсти, протегнати за помощ.

Пристъпвам към поредната група и чета анонса на художничката:

„Нереалните самооценки, маниите за величие, забравата кой си и откъде си. Картината с маската е централната в изложбата – те са 15 общо, така че може да има един център."

Може би не трябваше да го чета…

А просто да се насладя на тези изящни платна…

Искам да тръгна на пътешествие в нощта с тази кралска лодка – нещо в нея напомня на древноегипетска гробница, пътят към отвъдното на фараона… Крехката връзка с онова, което не разбираме, но към разбирането на което се стремим.

И някъде напред остава искрящият знак на цвета на познанието – толкова крехък, толкова мамещ.

Стигам до централната картина, *„Маската"*. Загадката зад очите, издължените им линии подтикващи към нещо омайващо… Подносът, понесен от обърнатата перспектива на лицето…

Тайнството, което остава непознато.

Следващото изображение, изградено върху подобен силует дава зеленото спокойствие на градина, очакваща своите посетители.

Една завладяващо-закачлива идея, която приема нарушената симетрия за своя основа и именно в тази липса на равновесие можем да търсим нашата вътрешна устойчивост.

Следващите три платна са други – поне през моите сетива:

Тук отново силуетът „шапка" е изоставен! Виждам пеперуда, която се опитва да кацне върху пенливия ръб на разбита вълна.

Апотеоз на разбитата мечта!

Или – утвърждаване на способността ни да мечтаем. Да, тук можем да видим и един игрив щрих, който може да бъде нашата шапка-мечта!

Ефирна и лека, закачлива и дръзка…

Тя е красива, изящна и може би – изплъзваща се, някак елегантна, като отлитаща зад хоризонта платноходка върху пеперудени крила…

Петолиние, клавиатура на пиано. Излишен е вплетения в златисто текст „Jazz" – импровизацията тупти от отворената композиция – раздуващ се балон, който чертае космическите струни на Вселената!

Под тях чета и посланието на художничката: *„Започва промяната – път, свобода, интерпретации, нови възможности…"*

Да, свобода!

За да продължим отвъд…

Какво е онова, отвъд свободата?!

На моя незададен въпрос авторът отговаря – *„Вече промененият човек отново може да е романтичен, креативен, стилен и да се развива в желаната посока"*

Да, отвъд свободата е нейното осъзнаване и възможностите, които ни предоставя. Отвъд свободата е изборът.

Октоподи, които търсят своето преселение сред цветята на сушата. Вълните на интелигентния живот и стремежът му към завладяване на нови пространства… Завладяване – като инвазия… Завладяване – като откритие… Колко много значенията на думите и символите ни дават; и колко ни ограничават в тълкуването на еволюцията и регулаторите на обществените взаимодействия…

Лотосът – препратка към пробуждане и медитация, към търсене на път и съвършенство. Спиралата отново се завърта пред очите ни – като едно неспирно колело на прераждане и сътворение…

Но тук спиралата не стига до своя черен край… А само ни напомня за началото.

„Шапка ви свалям"!

Една истинска шапка – изящна, волна, лекокрила…

Купол, под който да скрием ума.

Къщата, която пази личността ни от груб досег със света.

Толкова много са пътищата на осъзнатата свобода! Толкова много възможности!

В това земно-златисто на земно-сив фон усещам устойчивост и равновесие.

Това ли е краят на пътя, по който ни поведе Диана Георгиева?

Светлина свети в буйния акцент на шапката – Di-Light?!

Отпечатъкът на твореца.

ДВЕ ИЗЛОЖБИ В ПЕРНИК

ГАБРИЕЛА ЦАНЕВА

Чрез Първолета Маджарска ставаме съпричастни с още две знакови изложби, представени в галериите на гр. Перник.

Този път тя ни кани да надникнем в творческия свят на Елена Темелкова и Михаил Деянов. Щастливи сме да го направим – професионалните фотографии на картините, направени от Андон Тацев дават ясен образ и точно усещане не само за изображението, но и за текстурата на медията и мазките върху нея, които изграждат художествения образ.

„СЪТВОРЕНИЯ" НА ЕЛЕНА ТЕМЕЛКОВА

Тук показваме осем платна и композиции, които са добър ориентир за цялостната изложба „Сътворения".

Но нека преди това представим автора и изложбата.

Елена Темелкова завършва Националната художествена академия в София, в класа на професор Марин Върбанов – специалност „Текстил и мода".

Работи в областта на живописта, монументалната текстилна пластика, живопис върху коприна, интериорен текстил, иконопис, рисувани облекла и аксесоари.

Нейни произведения са притежание на галерии и частни сбирки както у нас, така и във Франция, Германия, Гърция, Сърбия, Македония, Турция, Румъния, Италия, Испания, Кипър и др.

Член е на Съюза на българските художници.

Преподавала е рисуване и художествен текстил в Училището с разширено изучаване на изобразително изкуство „Христо Ботев" – с. Дрен (1992-2009), а сега ръководи школа по рисуване в Обединения детски комплекс в гр. Радомир.

Нейни творби присъстват в общи национални и международни експозиции и е осъществила над 30 самостоятелни изложби – текстилна пластика, акрилна живопис и живопис върху коприна. Като дизайнер е представила уникални облекла (нейно авторско изпълнение) в няколко авторски ревюта, както и по време на много други модни спектакли. Участва в редица международни пленери по изобразително изкуство в Гърция, Сърбия, Македония, Турция, Румъния, България.

Организатор е на Международен живописен пленер „Рударци", с първо издание през 1998 г. Член е на жури в Международния фестивал на маскарадните игри в Перник – „Сурва".

Елена Темелкова е отличена с I и II награда за приложно изкуство „Струма", награда за декоративно изкуство от СБХ, както и Диплом за високи постижения в обучението по изобразително изкуство. Получава и Почетна грамота от кмета на гр. Перник, като признание за нейния принос в изграждането на съвременния духовен облик на града. От 2011 г. тя е директор на Художествена галерия – Перник.

Галерията е създадена през 1958 година и оригинални произведения на изобразителното изкуство са изложени в три експозиционни зали – „Любен Гайдаров", „Кракра" и Арт салон. От 1 януари 2006 година нейният статут е на Музей за произведения на движимите културни ценности.

Галерия „Кракра" Перник представя изложбата „Сътворение" на Елена Темелкова от 6 март до 8 април 2025 г.

Изложбата е открита от председателя на пернишката секция на Съюза на българските художници Валентин Топалов. В експозето си той подчертава, че представените творби дават точна характеристика на комплексността на авторката.

„От една страна тя е приложник, текстилът има други плавила – това е друг материал. Живописта е съвсем различна от друга страна. Нейната емоционалност обединява всичко това, любовта ѝ към цвета, също е много изявен".

Но – нека сами се убедим.

В представените маслено-акрилни платна виждаме динамиката на мазката, която определя структурната цялост на творбата, но дава и онази специфичност, която очертава както неуловимата ефирност на облака, пречупването на светлината при залез и диханието на вятъра, така и изящните очертания на тревите. Тук виждаме и дълговечната цялост на хълмовете и низините и необичайното преливане и превръщане на дъгата в река, на реката в поле. Движение и покой. Равновесие на стихиите.

Следващото изображение е различно – то дава представа за друго изкуство – рисуването върху текстил с характерните му особености – а именно, доминацията на декоративния елемент, на своеобразния стремеж към симетрия и повторяемост, на отделяне на онова единично, което трябва да предаде своята уникалност на общото в една бъдеща щампа, като елемент на десена.

Съвсем произволно, тук е загатнат флорален елемент, но цветовата гама на художника не е променена – тя следва земно-въздушната палитра на пейзажа.

Представяме две характерни за експозицията структури – триделни пана, в които отделните платна изграждат обща структура.

В първия случай, макар всяка от трите картини да представлява самостоятелен пейзаж, те имат и свой доминиращ общ живот – те са незаменими части от едно цяло, което не би съществувало без своите елементи, подредени в един определен ред. Заедно, те изграждат ново изображение – цялостен образ.

Втората композиция не е органично зависима от своите части. Тук всеки елемент е напълно самостоятелен и не е нужен за възприемането на цялото. И все пак…

Подреждането им в ансамбъл дава ново естетическо усещане на зрителя, едно подсещане и препращане към единния стил и модел, който изгражда отделните образи.

Впечатлиха ме тези платна – с динамика на обективираното, с вътрешния строеж на изразяваното от субекта и с образа, който кореспондира с възприемащия.

В тези картини границата между абстрактното и детайлът е почти невидима.

Зад произволната форма на мазката, зад техниката на поантизма, можем да видим както съвършената форма на житен клас или облак, така и фантазията на художника.

Без съмнение, декоративното начало е водещо при изграждането на композицията. Но Елена Темелкова използва това внимателно и пестеливо.

Различни художествени техники създават богати художествени ефекти.

Авторът търси своята естетика в тях.

Прави впечатление размахът и широтата на визуализациите на въображението, както и тяхното осъществяване с всички изразни средства, овладени от артиста.

Едно красиво пътешествие в нейния необятен и обаятелен свят!

ЮБИЛЕЙНА ИЗЛОЖБА НА МИХАИЛ ДЕЯНОВ

Галерия „Любен Гайдаров“ – Перник подготви и представя между 11 март и 11 април 2025 г. юбилейна ретроспективна изложба на Михаил Деянов по повод 90 години от рождението на художника.

В редакцията получихме чрез Първолета Маджарска 75 фотографии на Андон Тацев с картините от експозицията, както и кратък текст, представящ автора:

Михаил Деянов е роден на 16 февруари 1935 година в с. Райлово, Пернишко.

Първоначално работи в рудник „Ал. Малинов“, после в рудник „Република“.

През 1959 г. става сценичен работник в Двореца на културата в Перник, след това в бюро „Естрада“ и МК „Ленин“. Приет е за член на СБХ през 1973 г., но участва в общи изложби още от 1960 г.: в София, Габрово, Благоевград, както и във всички окръжни изложби на групата на художниците в Перник. Носител на орден „Кирил и Методий“ II степен.

Негови творби са притежание на НХГ, СГХГ, държавни и общински галерии в страната: Велико Търново, Кюстендил, Добрич, Перник, галерии в Полша, както и в частни сбирки.

Зад тази скромна биография се крие деликатно, изящно творчество, което можем да докоснем чрез майсторските фотографии на неговите картини.

Първото, което прави впечатление, е техният общ колорит – землистоземен, с немного различни нюанси, той ни води към корените на живота, към корените на твореца и неговия приказен свят, взел своето вдъхновение от магичното и фолклора, но и от делничното, онова, което често пренебрегваме като тема за изкуство, защото ни се струва твърде маловажно:

Изпъстрени с багрите на природата, намерили своята форма в пейзажа и ритуала на мирния труд, те ни връщат към едно забравено време, или към идиличното настроение на спомена, стремежа, мечтата – по нещо, изгубено завинаги.

Приятно впечатляват и флоралните мотиви – дървета, цветя, треви, житни култури, слънчогледи, вплетени меко в извивките на хълмове, следващи ритъма на човешките дейности…

Тук се променя и нюанса, и общото настроение на творбите – зелено-сините тонове започват да надделяват над червено-кафявите, но общото усещане за свързаност със земята остава…

Без съмнение, поантизмът е един от характерните белези в творчеството на Михаил Деянов, видно от изложените платна. Но неговата експресия като творец не се изчерпва с фрагментарността на това течение в импресионизма.

Много топлина и цялостност можем да видим в пейзажите му, както и в натюрмортите и декоративните фрагменти.

Макар да остава верен на основната тематика в творчеството си, той я представя с различни изразни средства, което е видно, напр. от следващите две платна:

До голяма степен те си приличат – като тематика и като обща постройка, но всъщност, виждаме един различен творчески подход. Във втората картина се усеща геометричната обвързаност между пирамидалните хълмове на заден план и геометризацията в короните на дърветата и човешките фигури на среден план, включително цилиндричното решение при подреждането на селскостопанската продукция на преден план.

Един лабиринт, в който авторът ни приканва да го последваме.

Вероятно, за всяка ретроспективна изложба е характерно разнообразието.

Виждаме го и тук. Разнообразие в изразните средства, разнообразие в обектите на изобразяване, както и в развитието на вътрешното естетическо чувство на автора.

Без съмнение, различна естетика.

Но палитрата остава непроменена в същността си.

Абстрактните форми следвам своя ритъм, като запазват основната композиция на пейзажа, както и основната тема на художника – връзката, взаимодействието, преливането на човека и природата. Търсенето и представянето на онази спойка, която ги прави неделими. Това именно виждаме в горните две картини.

Друг щрих към портрета на художника представят следващите три платна.

Абстрактното в тях е изведено в друго ниво. Тук можем да говорим за мозаечно или касетъчно пространство. В него са затворени образи и идеи. В него е заключен зовът за разчупване и простор.

Много различни като тема и обект на изобразяване, тези картини правят мост между пейзажа и натюрморта, като запазват естетиката на твореца. Можем да ги наречем „Човекът и градът" – с цялата гама на зависимости, обвързаности и влияния.

За да заключим:

Нещо дълбокоболезнено има в тези затворени пространства. В нашето цивилизовано затворено пространство. Извън декоративно-примитивистичното, те говорят за духовна недостатъчност, за нужда от разбиване на стереотипа и свобода.

Може би тази свобода е потърсена и намерена в другата техника, близка на твореца – акварелът и сухия пастел, които дават онази ефирност на изображението, която липсва на акрилните и маслените платна.

Тук виждаме онази ефирност на обема, която ни позволява да усетим трептенето на въздуха в горещото пладне – огледалото на маранята прави пейзажа подвижен, почти като приказен сън – той само загатва формите, без да дава перспектива и плътност.

Тази лекота на художествения изказ можем да намерим и в други рисунки на автора. Във всички тях доминира меката палитра и онова мечтание на поета, което остава отвъд образа, отвъд разказа – достъпно само за въображението.

Абстрактната форма, различният ракурс – провокират нагласата на зрителя и я запращат към незримото.

В този акварел, както и в някои от платната на художника можем да видим влиянието на кубизма при разлагането на формата и бягство от предметността.

В заключение – пред нас се представя един оригинален творец, който с различни изразни средства успява да стигне до възприемащия и да му отвори своя приказен свят, в който човекът, неговия труд и взаимодействие с природата се вплитат в природните стихии и онова, за да се разпаднат на съставните си елементи, от които художникът пресътворява света със свой собствен визуален език.

ВЪВ ФОКУСА НИ

ТРИФОН КУНЕВ

худ. Дечко Узунов. Портрет на Трифон Кунев. 1941 г.

БИОГРАФИЯ

Трифон Кунев Бояджиев е роден на 20 февруари 1880 г. в село Ъглен, Луковитско. Син е на крупния земевладелец и народен представител в Учредителното народно събрание и в три от парламентите на нова България Куньо Бояджиев, стамболовист.

По-големият му брат е Атанас Бояджиев, адвокат, член на Национал-либералната партия, народен представител и министър на просветата в блоковото управление на Никола Мушанов до преврата на 19 май 1934 г.

Трифон Кунев завършва Априловската гимназия в Габрово, а през 1908 г. завършва „Право“ в Софийския университет.

Започва работа като журналист и редактор във вестника на Народнолибералната партия „Българска независимост".

По време на Балканската война служи в 3 македоно-одринска бригада и 4 рота на 12-а Лозенградска дружина на Македоно-одринското опълчение. В Междусъюзническата война оглавява Юнашкия легион. По време на Първата световна война служи като капитан, командир на телефонна част в Първи софийски пехотен полк. Между 1911 и 1915 г. е в редакционния екип на в. „Воля" като пръв помощник на тогавашния директор на вестника Симеон Радев.

След края на войните напуска Народнолибералната партия (стамболовисти).

Избран е за народен представител от листата на БЗНС при управлението на Ал. Стамболийски (1920–1923).

Арестуван след Деветоюнския преврат (1923) и след атентата в църквата „Св. Неделя" (1925). Вторият арест е последван от принудително интерниране за година и половина в родното му село. По време на правителството на Народния блок (1931–1934) пак е народен представител, а след преврата на 19 май 1934 е арестуван отново.

Заема поста директор на Народния театър и е председател е на Съюза на българските писатели (между 1944 и март 1945 г.). След 9 септември 1944 г. минава в опозиция.

През май 1945 г. подава оставката като председател на СБП и напуска редакцията на в. „Литературен фронт".

Между 1945 и 1950 г. е редактор на списание „Изкуство", както и на официоза на БЗНС с лидер Никола Петков вестник „Народно земеделско знаме", където води рубриката „Ситни, дребни като камилчета", където води рубрика „Ситни, дребни… като камилчета". Това са политически фейлетони, базирани на пъстри и смеховити народни анекдоти. В нея Трифон Кунев защитава основните демократични свободи, в противовес на опитите за налагане на комунистически диктатура и тоталитарен режим в края на 40-те години в България.

Публицистиката на Кунев предизвиква силното недоволство на официалната власт.

Заради статията *„Едно разяснение. Г-н Георги Димитров обвинява – Трифон Кунев отговаря", публикувана на 05.06.1946 г., както и заради „Отворено писмо до моите избиратели" (в-к Народно земеделско знаме, бр.184,1946 г.)* е жестоко пребит в редакцията на вестника, а на 21 юни същата година е арестуван и затворен в Централния софийски затвор. Освободен е след пет месеца, защото е избран за народен представител от БЗНС.

След обесването на Никола Петков на 23.09.1947 г. и ликвидирането на парламентарната опозиция процесът срещу Трифон Кунев е подновен и през ноември 1947 година той е осъден на 5 години затвор.

Изключен е от Съюза на българските писатели месец по-рано, през октомври 1947.

Първите творби на Трифон Кунев са отпечатани през 1898 г. в просъществувалото за кратко (1897 – 1899) списание „Живот".

По-късно сътрудничи на списанията „Мисъл", „Наш живот", „Демократически преглед" и „Българан". Пише стихове, разкази, фейлетони, статии, есета, спомени.

Автор е на стихосбирките „Песни", „Хризантеми", „Зарници", „Антология – Песни. Хризантеми. Зарници; художествена проза", „Стихотворения" (антология). Като прозаик-публицист издава книгите „Конско евангелие за народняците" (сатира), „Весели злополучия" (сборник с хумористични разкази), „Пуне от Горна Баня", „Ситни, дребни като камилчета".

Под редакцията на Д. Аврамов и Р. Ралин излиза сборникът „От „Песни" до „Ситни – дребни… като камилчета".

Трифон Кунев умира на 2 февруари 1954 г. в София.

ТВОРЧЕСТВО

ПОЕЗИЯ

ЗАПЛАКАЛА Е ГОРАТА

Заплакала е гората
и на гората листето,
мъже по черни угари,
вдовици в черни забрадки,
заплакали са полята
и на полята листата,
селяци по зандaните,
сираци по мегданите
заради Стамбол войвода:

„Де да е Стамбол да додиш,
земята редом да види,
земята ни се почерни
гората попар удари,
полята слана ослани,
в селата вихър помина,
клети селяци размята –
кой по тъмни зандани,
кой по стръмни балкани,
кой по пуста чужбина!

Де да е Стамбол да додиш,
буйна му снага да видим,
огнени очи да светнат,
мъжки му думи да чуем,
мъките да ни развее!“

Тече Марица кървава,
никому дума не казва
какъв е юнак загинал
до китните й брегове,
какви е думи издумал
за рода и за народа,
какви е мъки понесъл
за тия черни селяци,
за тия клети сираци,
за тия кутри вдовици!

Тече Марица кървава,
никому думи на казва
заради Стамбол войвода!

юни 1923 г.

ИДИЛИЯ

Полунощи
минаха отколе –
ей петляна
доба наближава.
Заглъхнаха
шумните седенки;
не се чуват
песни и кавали…
Сън обори
момци повилнели
и девойки –
кръшни песнопойки.
Сън не фаща
черноок гидия:
в полумрака
вратнята подплеснал
уговаря
либе пъстрополо –
в мрачината
бялнало ръкави:
„Пристани ми,
жалбо моя жива,
хайде с мене
в татковите двори.
Там ще бъдеш
мене свидно либе,
мами – помощ,
тату – бяла риза,
на сестрица –
кумудна другарка,
пък на сички –
медена погача…
Пристани ми,
либе свилокосо -
три години
вярно те задирям,
не забравяй
сладки скришни думи,
верни клетви,
медени целувки…
Леко скръцна
вратницата стара: -
луд гидия,
либето прегърнал
бързо скриви
в улицата пуста.

сп. „Наш живот”, г. 1, кн. 6, 1902 г.

БОР И КАЛИНА

Ясно слънце
зад гора захожда,
здрач припада
в лъже калиньово.
Всред гората
тъмен бор извишил,
а до бора –
тъничка калина…
Вятър вейне,
бора залюлее,
плахо трепнат
боровите листе;
бор калини
тихом проговаря:

„Ой калино,
връх нагоре вѝши –
ситни листи
с мойте да се смесят,
вита снага
мойта да допира,
крехки гранки
мойте да обвиват…“

Всред гората
тъмен бор извишил,
а до бора –
тъничка калина.
Вятър вейне,
бора залюлее:
плахо трепват
боровите листе.

„Песни“ – 1905 г.

DE PROFUNDIS

Аз чакам. Душата ми, загледана в звездите,
очаква теб, позната и незнайна, -
аз чакам: и ще дойдеш ти,
забулена със чудна тайна,
уви!, когато веч не ще те чакам…

Ще дойдеш ти с венец от теменуги връх косите
и тихо ще зовеш, позната и незнайна…
И тихо ще зовеш; - и твоя сладък зов
ще чуе сал нощта със свойта тайна,
уви!, когато веч не ще те чакам…

в. „Българан”, г. 3, бр. 103, 17 .09.1906 г.

ОТ ИЗТОК

От изток тъмна нощ повлякла скути
пристъпи тихо, тъмен взор навела –
и сякаш е невяста, тежка дума
от свекъра дозела.

Невяста плаха, сякаш плахо иде
от изток тъмна нощ, повлякла скути;
и шушне тъмни речи...
О, тихи жалби на нощта печална,
от никого нечути!...

ПОЛЪХНА РАННА ЕСЕН

Полъхна ранна Есен – зла превара -
със тиха скръб и старий лес помръкна;
как бѝ, що бѝ – не смогна да огледа:
осъмна весел, весел не замръкна.

Измама би, и темний лес попарен
оста без радост и без птича песен;
и кротко той листа зарони;
Измама би, а се дошла би Есен...

ЦВЕТЯТА МРЪТ

Цветята мрът
по наший път,
о, мое пребледняло цвете;
и знойний Ден
лежи студен
на бледна вечер пред нозете.
След чуден зной –
желан покой
с венец от бледни хризантеми, -
зарите мрът
по наший път:
дете, и мене ми се дреме...

В ДУШАТА МИ

В душата ми западат бледни сенки – словеса,
които тя ромони тиха и печална
(със тъмен поглед и сломен върху златната коса
на есента), - западат, хармонично се преплитат
и мрът, оставили бразди от сладък мирис
на горски теменуги; оставили въздишките, които
питат чрез свойта смърт...
О, бледни сенки – словеса,
които тя ромони тиха и печална!...

ЖЕРАВИ

Жерави дохождат непрестайни
и пищят над бездна – мрак и тайни;

жерави пристигат и пищят,
сбъркали във мрака своя път;

жерави безпомощни напират,
виждат свойта смърт и смаяни умират;

жерави: печални ред на мойте дни –
камъни от скръбни руини…

ДАЛЕЧНИ ЗАРНИЦИ

Далечни зàрници огряват мигом небесата
на глуха полунощ.

И мълчалива – с молба, която плаха се разлива
невидимо във топлите въздишки на нощта, -
земята иска влага:
Зàрниците обещават,
преплитат се за миг и пръпнали, се отражават
на сънената нощ във тъмните очи...
О, зàрници, в душата ми тревожно се възйема
към боговете химна от лъчи!

„Хризантеми" – 1907 г.

НАД ЗВЕЗДИТЕ

Мракове.

Замаян моят дух се взира:
вихрено минават огнени звезди –
моят дух замаян пита, отговори не намира:
чер воал прикрива всичките брезди.

Родина!
Сърцето ми очаква и мечтае:
свят след свят – минават огнени звезди.
Родина!
Сърцето ми очаква и не знае;
чер воал прикрива всичките следи...

ПРЕДЧУВСТВИЯ

Ей бледнеят вèчерните сенки.
Луч след луч помръква
и незримо някой бог угасна със усмивка на уста;
подранила нощна птица трепетно
над нас префръква,
пътя ни се в здрач не вижда от отронени листа.

Еднодневките ще спят последен сън
във нощ последна,
тъмен сън примрежва нашите учудени очи;
някой бос, с усмивка на уста,
съзира участта си ледна,
увенчана със помръкнали лъчи.

РАЗЛЪКА

Тихи стонове. Безшумно две осиротели птици
мраковете бродят: нашите души.
Не стени. По тъмний път се влачат
паднали царици –
тъмен път, по който кой не съгреши?

Да летим безшумно. В мракове ще ослепеят
болните осиротели птици: нашите души.
Не стени. По тъмний път се призраци белеят –
тъмен път, по който кой не съгреши?

И със писъци безспирно две осиротели птици
ще се викат – завсегда напразно – нашите души.
Не стени пред скръбний край на
бледите царици,
не бледней пред тъмний път, по който кой
не съгреши!

AMOR SACRA

Обичам те.
Така и тъмния пустинник
с любов посреща някоя самотна птица,
префръкнала случайно в тихий кът
на скръбното му отчуждене.

Обичам те със сладкото трептене
на арфата, която пее за любов.
Обичам, те, о, Лотус, който плава
над заспалите води,
о, Лотус, който чака утрото на своя ден!
Обичам те; и ето че душата ми желае
притома, смут и вик на ново преклонене
във стъпите на мраморната Афродита.

Обичам те, о, сребърна луна,
която любовта със нежност вплита
във тъмний плащ на мойто битие.

„Зàрници" – 1926 г.

ПУБЛИЦИСТИКА

ЩЕ НИ ПРОСТИ ЛИ ТОЙ ТЕЖКИЯ ГРЯХ?

Говоря за българския народ. Пиша за тежкото прегрешение, което ние – българската интелигенция – сме направили, като не съумяхме да го водим по пътищата на правилното му развитие. Думата ми е за учените хора на нашата земя: за учителите – и аз някога преди много години бях един от тях; за политиците – и аз съм се занимавал с тоя второстепенен род дейност; за офицерите – и аз през многобройните войни водих въоръжени българи след себе си; за писателите – и аз имам своето място сред тях; за духовните лица, малки и големи. Думата ми е за интелигенцията.

Е, добре, мога да кажа и бързам да кажа това – тя не изпълни или изпълни, но много зле, своя дълг към народа, който я роди и който, ето вече 60 години върви след нея.

Очевидното доказателство за това е пред очите ни: когато една държава е добре ръководена от своите избрани учени мъже, тя цъфти, тя доброчества, тя благоденства.

Днес, толкова години след като от тъмнините на голямото робство поникна свободата на България, картината, която представлява духовният, държавният и стопански живот на бащината ни земя, без да вдъхва смъртни опасения, не е така бляскава, както би желало да я види българското сърце.

Днес по много геометрични посоки на Балканския полуостров треперят:

– Това е грехът на българските политически мъже!

– Днес селата и градовете на България са пълни с грамотни люде, но в сърцата на повечето от тях отсъствува великата радост на националния живот, защото оттам са минали опустошенията на отрицанието.

– Това е смъртният грях на българския учител, който беше се отчуждил от пътищата на собствения си народ.

– Днес Божиите храмове – особено в селата – са празни и народът ни забрави великия извор на вярата, който го запази цял и невредим през кръстните мъки на робството му.

– Това е страшната отговорност на духовенството ни – мало и велико – което дълго време, поради невежество, а отчасти и поради отсъствие на високи християнски добродетели, отбягваше да влиза в яростна борба с тъмните сили на разрушението, които разяждаха духовните небеса на българския селянин.

– Днес чиновниците у нас – огромно количество за една малка държава като България – не се чувствуват още като служители на народа, призвани да дадат всичките си сили в негова полза, а взимат в повечето случаи ползата на неговите господари.

Това е отвратителното наследство, което получихме от турското владичество, духът на което остана в устройството на младата ни държава и по тоя начин българският народ не можа дълго време да почувствува държавата като своя собствена, а като нещо чуждо, натрапено, извън него.

Днес няма в земята ни чист извор – най-чистият от всичките – и няма един духовен център, който с една върховна себеотдайност да представлява съвестта на България, и няма една квинтесенция на българския дух.

Това е огромният грях на българските писатели, които трябваше, въпреки всичко, да стоят начело на народа си, готови всяка минута да приемат горчивите чаши на днешния ден в името на утрешното добро на България.

За греха на нашето офицерство няма да говорим тук – достатъчни са горчивите думи, които неотдавна произнесе военният министър на България.

Защо казах всичките тия горчиви думи? За да укоря ли някого?

И себе си укорявах.

За да огорча ли някого?

Себе си най-много, може би, огорчих.

Казвал съм, казах и ще казвам горчиви думи, защото вече е дошло високото време на разкаянието и уреченият час на подвига.

Българската интелигенция – говоря за истинската, а не за квазиинтелигенцията – трябва да събере в сърцето си всичката любов към народа си и да му даде със синовно чувство всички свои сили. Защото народ без интелигенция не прави държава, а интелигенция без народ и помимо него е само една паразитна институция върху държавното тяло.

И като се връщам накрая към въпроса, който представлява заглавието на тази статия, отговарям:

Подайте си ръце за обща работа, интелигенти, синове на България и обединени в нейно име, всеки в своя кръг на деятелност, да направим по съвест онова, което ще ни донесе смисъла на живота и прошката на Родината.

в. „Народно земеделско знаме", 1936 г.

ПОМЕН ЗА ДИМО КЬОРЧЕВ

Вече тринадесет години се изминаха от деня, в който от Париж съобщиха, че Димо Кьорчев не е вече жив. Тая вест се отекна болезнено в сърцето на цялата българска общественост.

За това свидетелства българският печат от ония дни и литературни оценки и отзиви, които оттогава досега се явяват за делото и личността на Димо Кьорчев.

Като проучваме едните и другите, дохождаме до заключение, че Димо Кьорчев е една голяма фигура в политическия живот на България и един забележителен естет и критик в областта на нашата литература и изкуство.

Но това би било малко да обясни причините, по които неговата ранна смърт се посрещна с толкова скръб от съвременниците му и с толкова съжаление от младото поколение, което изучава живота и делото на значителните синове на своя народ.

Голямото качество, което направи богато одарения Димо Кьорчев любим на българската общественост – политическа и литературна – това е, че той беше една цялостна нравствена личност, скроена с мащаб за пространствата на света, а принудена да се смалява, за да даде с една малка част от достоянието си светлина на страната, в която се роди и живя.

Това е трагедията на всички даровити синове на България от Възраждането и до днес и Кьорчев не можеше да я избегне. Затова те падат до един със счупени криле, поломени от ударите си в тесните клетки.

Димо Кьорчев, блестящият оратор, топлото слово на когото намираше веднага пътища към сърцата на ония, го слушаха, би бил лесно забравен, ако не беше оставил, освен спомена на живото си слово, едно огромно писано наследие от литературни студии, от философски размишления и от политически статии.

Този голям материал ще бъде проучван грижливо от младите сили, които идат да заместят Кьорчев и дейците от неговото поколение в нашия обществен живот, защото идеите, които Димо Кьорчев вложи в своето политическо и литературно дело, не са никак отживели, а напротив – изглеждаха преждевременни в дните на своето появяване.

Тук ще спомена, че М-вото на просветата преди години направи добре, че издаде, макар и крайно нескопосно, главните литературни, философски и политически работи на Димо Кьорчев.

Но това издание на Министерството можем да считаме за нестанало, защото книгите останаха в книгохранилището на Министерството и не излязоха на пазара, за да паднат в ръцете на читателите.

Има двадесет години от живота на българската държава, които се отличават с това, че дадоха забележителен разцвет на материалните и духовни сили на България. Те започнаха от 1890 година и продължават до Балканската война, след която започнаха погромите и нечовешките усилия на всички живи синове на България да спасяват независимостта на своя народ.

Когато бъдещият историк на нашата културна история ще разгледа развитието на литературата ни след освобождението, той ще отбележи, че точно в тия плодоносни години българската поезия и изкуство престанаха да пълзят като едно

бозайниче дете, проходиха и даже се наредиха в голямото шествие на европейския културен живот.

През това щастливо за отечеството ни време изгряха върху българското небе звездите на Пенчо Славейков, П. Яворов, Петко Тодоров, Цанко Церковски, д-р Кръстев, Димитър Бояджиев, Антон Страшимиров, Никола Петров – художника, и още много други, които не споменуваме тука, защото, за щастие, те са живи.

В тая блестяща редица от големи имена стои и името на Димо Кьорчев, който заедно с ония, които споменахме и с ония, които останаха от това време и още продължават да творят, чрез своето литературно и философско дело образуваха блясъка на тези двадесет години, които не са надминати досега.

След големия държавен разгром през 1913 г. живите синове на България оставиха всичко друго настрана и се хвърлиха в политическите усилия да се спаси страната ни. Един от тия живи синове беше и Димо Кьорчев. Той пое пътищата на политиката, които го изведоха до водаческото място поради неговите бляскави ораторски, журналистически и човешки качества.

Но тия стръмни пътища на българската политика, тия груби партизански трапища, тия неравни схватки и отвратителни засади - всичката ужасна действителност на българската политическа съдба – сломиха крилете и отнеха силите на един човек, толкова нежен, какъвто беше Димо Кьорчев.

Той падна като един войник, който защитава родната си страна.

Той напусна щастливата Аркадия на своите литературни, философски и естетически мечтания от епохата преди Балканската война и хвана страшните пътища на политиката, защото израненатa България извика тогава за помощ и на нейния вик се отзоваха всичките, които бяха живи.

Само полумъртвите кокошки писаха върху своите литературно-естетически ползи, треперящи да не оскверният олтарите си в политиката, мечтателно устремили очи към безплодните си утроби.

България – ето кой има право на всичките жертви. Димо Кьорчев сложи пред нея всичко, което беше голямо в него. Той й даде изкуството, идеите, мечтанията си за доброто на човека, финеса на своята мисъл, тънкия и естетичен усет – това до Балканската война.

Когато, обаче, тя биде наранена и осакатена през 1913 г., той без съжаление остави настрана щастието си, отзова се на нейния вик за помощ и почина като я защитаваше.

Това искахме да спомним в тоя малък помен за Димо Кьорчев.

в. „Вестник на вестниците", бр. 139, 9.11.1941 г.

ЗАЩО МЕ РУГАЕ ГЕОРГИ КАРАСЛАВОВ

Завчера в печатния орган на отечественофронтовска България се появи съчинение на пролетарския писател Георги Караславов, посветено на мен и моите политически деяния.

Караславов не е първият щурмовак от комунистическите писатели, който излива върху личността и делото ми словесна помия: преди него подобна атака предприе друг негов събрат – Крум Кюлявков. И тоя пролетарски писател беше намерил в дъното на душата си и своя талант най-отвратителни думи, за да ги отправи към мен.

Любителите на кална литература ще останат излъгани, ако очакват от мен един отговор, подобен на техните нападки; аз не ще мога да оставя на потомците писмените документи, които, след като внуците ни ги прочетат, да кажат:

– Я гледай какви простаци и хулигани е имало между българските писатели!

Сега на въпроса: защо ме ругаят тези красавци? Да не би тяхното злобно вдъхновение да има лични източници? Не. Тия майстори на вестникарската хула и клевета не могат да имат нищо лично против мен, но както казва руската поговорка:

„Ларчик просто открывается": злополучните автори на словесни изстъпления са

получили заповед да ме обругаят и тая заповед иде от техните господари.

Защо е потребно на тия оживели в българската действителност герои на Достоевски, действуващи лица от неговия роман „Бесове", да бъда унизен пред българските читатели и да бъда отречен като нравствена личност пред нашата общественост?

Много просто: защото, макар и в последните редици, водя борба за свободата на българския народ, за неговите правдини и за неговото благополучие, защото съм другар на ония смели и самоотвержени държавници, които презряха министерски постове, охолството на властника и безопасния живот на овчедушните политици, за да извикат пред народа и пред демократическата съвест на целия свят:

– България трябва да бъде демократична и свободна страна, но днес не е. Българският народ желае да бъде господар на земята си и свободен стопанин на нивата си, но днес не е. Българският гражданин желае да бъде независим, да има свободите на съвестта и политически правдини, да бъде сигурен за живота, честта и имота си, да ръководи сам, чрез свободно избрани свои представители съдбините на свободна своя държава, но това му се отнема от една диктатура!

Ето защо невидими, но добре познати господари, викат понякога на удобно изтегнатите след изобилни ястия рунтави кучета:

– Ха, Мурджо, ха, Караман! Дръжте тоя дрипав любител на народни свободи! Разкъсайте го!

И Мурджо и Караман яростно изпълняват „дълга си": лаят и позоряват сами себе си, без да успеят да разкъсат някого, чрез своя недостоен език.

Това е отговорът на въпроса. Всеки на тоя свят върши своята работа: и кучетата като лаят, и керванът на свободата, като си върви.

Източник: сайт на в-к Стършел

ЗА ЛИЧНОСТТА И ТВОРЧЕСТВОТО

Първите ми „срещи" с Трифон Кунев се случиха по времето, когато пишех първата си книга – „Миналото в мен". Хората, онези, преминалите през комунистическите лагери и затвори, които ми говореха за него бяха много. И всеки го споменаваше с дълбоко уважение и неприкрит възторг. Това тяхно отношение очерта пред мен силуета му – личност, която вдъхновява, която води, която устоява и дава устои. Може би това, последното, е било най-важно за поколението на последните защитници на демократичните ценности и идеи. Почти по същото време рубриката „Ситни, дребни като камилчета" стана популярна и харесвана от читателите на вестниците „Земеделско знаме" и „Литературно земеделско знаме". Тази рубрика е постоянна и любима за четящата аудитория част и от в. „Литературно земеделско знаме". Трифон Кунев често се цитира и споменава в тези издания, особено стихотворението му в памет на Стамболийски.

Много години минаха оттогава. Името на Трифон Кунев, напълно изтрито от комунистическата цензура, днес все по-често се споменава. Поезията му може да се намери лесно – почти в цялост в сайта „Литературен клуб", а много произведения са налични за свободно четене и в е-сп. „Литературен свят", както и в онлайн библиотеката „Моята читанка". Но сатирата – онази част от творческото му „аз", от личностната му същност, която е била неудобна и преследвана от два режима – остава все така в забвение – непозната и трудно достъпна в нашия дигитализиран свят. Все така неудобен е творецът, който с остро перо и честна съвест защитава позицията си, като не спестява неудобни истини за мракобесните времена, в които е живял.

Този факт повдига един съществен въпрос, който стои пред днешното общество – способността да се преценява обективно историята.

Тук представяме няколко откъса от спомени и статии на личности, които са познавали човека Трифон Кунев, както и литературна критика. Надяваме се, че те ще дадат жива представа на читателите за личността на твореца и неговото творчество.

ОТКЪСИ

***

Когато излезе книгата ми „Сребърна ръкойка", раздадох на много мои приятели по една книга. Дадох една и на бай Трифон Кунев. „Дяда", както го наричахме в кафене „Кристал".

Трифон Кунев, тоя бележит поет в живота и в изкуството, тоя мъдрец, който няма нищо друго освен България и един куп вехти, нечисти, купени от битпазар книги, живееше тогава оскъдно.

Тъй живеят и ще живеят винаги нашите избрани умове и сърца, защото са щурци и не трупат имовина като мравките. (Спомням си с каква страст професор Балабанов нападна в една своя статия мравките и с какво преклонение говореше за щурците, които пеят и внасят дълбок смисъл и красота в нашето земно съществуване.)

Тоя път, след като прочел книгата ми, бай Трифон ме срещна, извади от джоба на жилетката си една сребърна антика с дълбок релеф на Александър Велики.

- Вземи това от мене за новата ти книга. Друго нямам.

Мина ми през ума как преди много години, когато свършвах някоя поръчка, дядо ми даваше по едно петаче – то ми се виждаше цяло съкровище.

Знаех изключителната любов на Трифона Кунев към антиките и му казах:

- Защо се лишаваш от нещо, което ти е скъпо?

- Ти я вземи. Аз имам други.

Като че Александър Велики е сякъл сребърни монети само за Трифона Кунев.

Разбира се, че друга александринка нямаше. И досега си я пазя като свиден спомен.

1935 г.

Ангел Каралийчев

Спомени, изд. Български писател, С., 1971

* * *

През октомври 1940 г. Съюзът на българските писатели изпраща изложение до министър председателя Богдан Филов срещу готвения „Закон за защита на нацията".

В Изложението се казва „Нашето законодателство не бива да отбележи закон, който ще пороби една част от българските поданици и ще остави черна страница в нашата най-нова история". За смелото си участие в тази кампания Трифон Кунев и до днес е почитан в Израел. Много книги, издадени там на български или английски по тези бурни времена, говорят за него.

В книгата си „Те, спасителите", издадена на български в 1969 г. в Тел-Авив, Буко Пити дава следната характеристика за Кунев: „Винаги на страната на преследваните и угнетените, той се бореше за тържеството на правдата и благоденствието на човека. Често той упражняваше давление върху някои министри, назначавани от царя, за изоставяне или смекчаване на жестоките мерки, предприети срещу еврейското население в България.

Безшумно, без да бъде подтикнат от когото и да било, той посещаваше министър-председателя, Богдан Филов, за да отмени заплануваното депортиране на евреите в Полша. Дори на 24 май 1943 г., когато еврейското население трябваше да напусне местожителството си, Трифон Кунев, обладан от хуманни чувства, тропаше по вратите на разни министри, за да бъде полезен на евреите". Професор Нисам Орен, роден в България, при среща в Ерусалим (1986 г.), ми говори за признателността на българските евреи към Трифон Кунев. Той поиска да му изпратя препис от „Ситни дребни като камилчета".

В-к „Свободен народ", който заедно с „Народно земеделско знаме" води храбро борбата срещу червения терор, в брой 115 от 7. 6. 1946 г. отпечатва писмо на Трифон Кунев от 26 май 1943 г. до председателя на Съюза на българските писатели в защита на евреите. Писмото е озаглавено „Молба – Подканяне".

В него Кунев се опълчва срещу заповедта на Комисарството по еврейските въпроси за изселване в неизвестност на всички евреи от столицата. Той изказва възмущение от „това варварско отнасяне към поданиците на нашата държава и варварско връщане към черните времена, когато е било възможно хора да се продават като роби и да се унижава до такава степен човешкото достойнство".

Кунев запитва председателя: „Кой може да издигне глас в защита на тези изтръпнали пред съдбата си хора, ако не преди всичко българският писател?"

Той завършва: „На работа! Да защитим колкото евреите, толкова и собствения си народ от една фатална грешка…"

Христо Бояджиев[10]

Фрагмент от статията „Трифон Кунев", литературен сборник „Свободно творчество" при сп. „Бъдеще", Париж, декември 1986 г., с. 164-166.

* * *

Политическата сатира на Трифон Кунев е впечатляваща, защото е безкомпромисна и предизвиква личното недоволство на комунистическия водач Георги Димитров. В реч от 2 юни 1946 година Георги Димитров остро и заплашително напада Трифон Кунев с думите, че такива като него *„Трябва да отидат в архивата на историята, защото са ненужни и вредни".*

Само няколко дни по-късно Трифон Кунев е жестоко пребит в редакцията на вестника, след което е затворен в Централния софийски затвор.

Освободен е след точно пет месеца, защото е избран за народен представител от опозицията. След обесването на Никола Петков и ликвидирането на парламентарната опозиция процесът срещу Трифон Кунев е подновен и през ноември 1947 година той е осъден на 5 години затвор.

Първите си творби Трифон Кунев отпечатва едва 18-годишен в сп. „Живот". След това публикува в списанията „Мисъл", „Демократически преглед", „Българан" и „Наш живот".

Първите му авторски стихотворения са толкова повлияни от фолклора, че дори се оспорва авторството му. В следващия етап от творческото му развитие той е сред безспорните български символисти наред с Николай Лилиев, Емануил Попдимитров и Кирил Христов.

Следва нов период, в който превес в творчеството му взема прозата, където главни герои са селяни и дребни чиновници. Главен обобщаващ образ става Дедо Вуче.

И в периода след 9 септември 1944 година творбите му са съпротива срещу отнемането на свободата в България.

Това води до репресии срещу него, Трифон Кунев лежи по затворите, в последните години е интерниран, здравето му е разклатено и той умира през 1954 година, а творчеството му е забранено за целия комунистически период.

Никола Иванов, литературен критик,
сайт inspiro-bg.com

* * *

С втората си стихосбирка – „Хризантеми" (1907), излязла по едно и също време с „Безсъници" на Яворов – той се вписва категорично в редиците на българския модернизъм от първия му индивидуалистично-символистичен етап.

Лиричните му импресии в „Художник" показват пълно усвояване на хипнотичната сецесионна чувствителност и поетика на българската „бел епок": морна меланхолност и самотност, гробищни видения, любовно-метафизична горест и сълзи; есенен или зимен, здрачен или нощен красивостуден душевен пейзаж с характерна фито- и орнитосимволика.

Този маниер на писане остава емблематичен за модерниста Кунев – следващата му стихосбирка („Зарници", 1926) съдържа

[10] Син на Атанас Бояджиев, поет, прозаик, публицист, е роден на 21.02.1911 г. в Луковит; племенник на Трифон Кунев

голяма част от предишните му стихотворения, а цикълът от 12 творби със същото заглавие е отпечатан в алманах „Южни цветове" още през 1907 г.

Димчо Дебелянов и Димитър Подвързачов му отделят немалко място в „Българска антология. Нашата поезия от Вазова насам" (1910), а в своята „Антология на българската поезия" (1925) Гео Милев го поставя наред с Яворов, Димитър Бояджиев и Теодор Траянов. Поезията на Тр. Кунев не може да не бъде включена в един по-разширен периметър на разглеждане на българския символизъм.

Плод на активното му гражданско чувство и морал са пръснатите из пресата преди 1944 десетки фейлетони, пародии, политически памфлети, сатирични скици. Памфлетите си срещу лидерите на народняците публикува в книгата „Конско евангелие за народняците" (1910).

Сатиричното окарикатуряване достига връх в „Политикозоологически издирвания", в които безпроблемно се разпознават „политическите животни" в българския обществен живот тогава.

Това е другата страна на духовния естет Кунев. Публицистичният му рефлекс се засилва още повече в годините на червения терор. Фейлетонната му рубрика във в. „Народно земеделско знаме" захранва и онасловява книгата „Ситни-дребни... като камилчета" (1958).

Тук се появяват най-смелите му текстове, като *„Имало е времена по-тежки, но толкова подли – никога"*, както и споменатият предговор „Няколко разяснения от автора". Последното изречение обобщава най-добре значението на публицистичното му дело: *„Тази книга е принос към борбата на българския народ за свобода и документ за съпротивителното движение в сегашна България"*.

То следва да се разглежда и в контекста на публицистичната традиция от Ботев насам.

Светлана Стойчева

„Речник на българската литература след освобождението"

ГОСТУВА НИ МЕЖДУНАРОДЕН ОБМЕН

10 ХАЙКУ ОТ БХС, „КАРТИНИ С ДУМИ И БАГРИ" – бр. 4/2024

ブルガリア俳句連合の10句『絵と色と言葉』
ナビゲーションの読み込みに失敗しました。

1) Детелина Тихолова

листопад
в курса по йога
заемам поза дърво

Detelina Tiholova

leaf-fall
in the yoga course
I take a tree pose

落葉
ヨガコースで
木のポーズデテリナ

ティホロワ

2) Станка Бонева

минзухар
грее в бледата шума
ниско слънце

Stanka Boneva

a crocus
glows in the pale leaf
low sun

淡い色の葉に
鮮やかな一輪のクロッカス

低い太陽
スタンカ・ボネバ

3) Цанка Шишкова

късна есен
първи цвят камелия
в живия плет

Tsanka Shishkova

late autumn
first camellia blossom
in the hedge

晩秋
生け垣に
初咲きの椿
ツァンカ・シシコワ

4) Александър Ал. Дъбнишки

есенни листа
и дъждът
става цветен

Alexandar Al. Dabnishki

autumn leaves
the rain as well
becomes colorful

紅葉
雨もまた
色鮮やかに
アレクサンダー・アルダブニシキ

5) Александра Ивойлова

пуста алея
пламти под дъжда
последната роза

Alexandra Ivoylova

a deserted alley
the last rose
blazes in the rain

人気のない路地
最後の薔薇が
雨に燃え上がる
アレクサンドラ・イヴォイロワ

6) Иванка Янкова

първа целувка –
стопява се ледът
под краката ни

Ivanka Yankova

first kiss –
the ice melts
under our feet

ファーストキス
私達の足元の
氷が解ける
イヴァンカ・ヤンコバ

7) Иванка Павлова

Жена и дете –
топлата супа дими.
Бог се усмихва.

Ivanka Pavlova

Woman and child –
a hot soup steaming.
God smiles.

女性と子ども
湯気のたつ熱いスープ
神が微笑む
イヴァンカ・パブロワ

8) Зорница Харизанова

зимна пързалка
слънчеви отблясъци
ме карат да губя равновесие

Zornitza Harizanova

winter slide
sun glints
make me lose my balance

天然スケートリンク
太陽が反射して
私はバランスを失う
ゾルニツァ・ハリザノワ

9) Даниела Симеоновска

Първо – цвете в косите
Сетне – на гърдите
Хронология на един живот

Daniela Simeonovska

First – a flower in the hair
Then – on the chest
A timeline of one’s life

まず、髪に花
次は、胸に
人生の時間軸

ダニエラ・シメオノフスカ

10) Красимира Казанджиева

Гълъб „Пикасо“
носиш на Земята мир,
чака те Украйна…

Krassimira Kazandjieva

Picasso Pigeon
you bring peace to the Earth,
Ukraine is waiting for you…

ピカソの鳩
君は地上に平和をもたらす
ウクライナは君を待っている

クラシミラ・カザンジエワ

Подбор и превод на английски: Зорница Харизанова, секретар на БХС

Selected and translated into English by Zornitza Harizanova, General Secretary of BHU

ゾルニッツァ・ハリザノワ（BHU 書記長）選・英訳

ГАСТРОЛ

ПРОЛЕТ

ГОСТУВАТ НИ ПОЕТИ ОТ „ЛИТЕРАТУРНО ЗЕМЕДЕЛСКО ЗНАМЕ“

БЪЛГАРСКАТА ПРОЛЕТ

Като тревици беззащитно голи,
сред зимните убийствени неволи
посрещнахме спасителният полъх
на дълго чаканата пролет.

То радост бе, то бе надежда светла,
то бяха щури всенародни химни
в съзвучие с горещи люти клетви
по алената безнадеждност зимна.

От Запад лъхна пролетният вятър,
но кратка беше радостта ни плаха,
че скоро на Балканския театър
пиеси ледени се разиграха.

И върху политическата сцена,
превзета от артисти ветерани,
от вирус за облаги заразени,
за дълго се отложи Пролетта ни.

Кирил Божинов

ЖИВЯХ СРЕД МРАК

Живях сред мрак, в години зли, измамни,
но фалша им усещах, фалша груб, суров.
Лъжите им погребвах, бяха срамни
и чаках неспокойно изгрев нов.

Сега е друго. Днес се диша леко.
Тунелите са с лампи колко щеш.
Ала защо се движим тъй полека?
С криле сме уж, а все си крачим пеш.

Цветан Лалов

СЛЪНЦЕ

Изгряващото слънце е живот,
слънчицето е за нас съдба.
Влюбено е в целия народ,
обичано от нашата земя.

И чакаме я всеки ден зората,
усмихната от нощните милувки.
С воал затулила луната,
Слънчо я прегърна със целувки.

А когато почна да линее
и зимата ощърбена се киска,
за него всяка живинка копнее,
да се завърне – векн иска.

Но щом пролетта ни омагьоса,
накичена с цветенца и звънци,
от слънчевата ласка златокоса
събуждат се любови и мечти.

Милка Пешева

ПРОЛЕТЕН ВАЛС

Слънчо засмя се на всички.
Снежко избяга в Балкана.
Литнаха пойните птички,
песен гората захвана.

С горската песен почука
Вятърко в стария пън.
Ежко сънливия тука
канят те вече навън.

Тича поточе щастливо –
Слънчо стопил е леда.
Ежко със зайче страхливо
жадно отпиват вода.

В Пролетен валс се люлее
жълта иглика и дрян,
храсти, треви зеленеят.
Паркът е в слънце огрян!

Елисавета Кочева

КОГА ЩЕ СЪМ ЩАСТЛИВА

Когато бавно слънцето залезе
и на небето месечко излезе,
когато тих ветрец зашумоли
в листата на отсрещните тополи,
тогава с теб желая аз
да бъдем в парка, до късен час.

От лунните лъчи облени,
един до друг прегърнати, смутени
да мечтаем сам-сами в нощта
за несбъднати неща...

И виждайки в твоите очи
блясъка на лунните лъчи,
и слушайки с наслада твоя глас,
ще бъда толкова щастлива аз.

Лиляна Алексиева

ПЕСЕН ЗА МОЯ КРАЙ

Искаш ли да видиш
чудеса, свят голям,
на поход ти тръгни
към Трънския балкан.

От природни красоти
ще се опиеш ти:
билки, цветя и птици –
под небесните зеници.

Реки, гори, скали,
Ждрелото „Света Петка“ –
всичко като в приказка
и вълшебна плетка.

Ще чуеш легенди стари,
на трудолюбие песента,
как чист изворът народен
тече мирен и свободен…

Манчо Йончев

СПОМЕНИ

Израснах в семейство многолюдно
с майка и баща – три деца.
Животът ми премина в бедност, трудно,
но щастието ни беше в любовта.

Тя струеше от майчините сълзи,
в бащините грижи за дома,
когато хляба се купуваше с купони,
когато нямаше с какво да утолим глада.

Живяхме в трудни времена
и свикнахме с думичката „няма“,
живяхме с труд и беднота,
но бяхме щастливи с татко, с мама.

Израснахме и станахме големи,
създадохме семейства, дом, деца.
Назад останаха отминали проблеми,
но съхранихме жива любовта!

Петър Петров

ЖИВОТЕ МОЙ

Животът е като стихия –
порои, жеги, ветрове...
Стихът прекрасна е магия –
пренася ни във други светове...

Във ледената нощна белота
явяват се картини причудливи...
И в тихата прегръдка на нощта
се съживяват спомени красиви.

Къде, кога, какво било е –
дали ще се повтори вече?
Откраднатото всичко мое –
захвърлено е много надалече...

Остана ли сама – мечтая
за обич чиста и уютен дом...
Какво очаква ме – не зная –
прекрачвам прага мълчешком...

Радка Гочева

КАКВО МУ ТРЯБВА НА ЧОВЕК

Желязото във огъня се разтопява,
но пак желязо бива след това,
а мине ли човекът през „жарава“,
след туй погубва го човешката мълва.
„Греховен е – ще каже някой злонамерно –
и пада му се залъка горчив!“
А друг на бялото ще каже черно
и хвърлят кал, и правят го кирлив!...
Какви ли гадости не се завихрят у „човека“,
щом „трябва“ някой да се натопи!
А стръмна е Човешката пътека,
Човек, когато трябва да се защити.
Човек без грях понякога в беда попада.
И в този момент ръка му трябва, знай!
А не със клевети да се напада,
и не със гняв да се терзай.

Харалан Недев

РЕПОРТАЖИ

175 ГОДИНИ ЕМИНЕСКУ

ГЮРГЕВО, ЗАЕДНО С РУСЕ

15.01.2025 г., сряда., 11.00 ч. В парка „Алеи“ срещу Регионален исторически музей „Теохари Антонеску“ в Гюргево се провежда тържествено честване на 175-годишнината от рождението на видния румънски романтичен поет Михай Еминеску.Присъстват хора на изкуството и културата, писатели, художници, педагози, общественици, представители на медиите, любители на културата и почитащи паметта на светилото на румънската литература от Гюргево, Букурещ, Русе и др. Организатор на събитието е литературен кръг „Лучафърул“, с председател видната румънска писателка и поетеса Дуня Паланджеану. Поклонението е пред паметника на Еминеску в посочения парк.

Следват встъпителни слова на г-жа Паланджеану и поднасяне цветя от гости и присъстващи пред паметника на Еминеску.

Това правят и поетът Т. Билчев от ССП – Русе, както и Надежда Радева, секретар на ССП – Русе, която днес тук е в ролята на учителка от русенското училище „Олимпий Панов“, довела учениците си да рецитират стихове за Еминеску.

Надежда Радева е поднесла вече своите цветя, а децата казват стиховете си по най-великолепен начин така:

Литературно-художествената програма продължава в залата на Регионален исторически музей „Теохари Антонеску", където Д. Паланджеану представя книгите: „Краят на годината" на Корнелиу Мирон, „Две сестрински сърца" на Д. Паланджеану и Вероника П. Молдова, „Между тишината и агонията" на Юлиана Замфира Буста, „Магията на детската душа" от Роксана Михаела Чикан, както и писателите Йон Макидон и Михай Истудор.

В музикален съпровод на флейта се представят маестро Николае Максим и Д. Паланджеану при рецитирането на негови стихове и такива от нейната обща книга.

А издателят и писател Йон Макидон сам представя своето творчество и дейността на издателството.

Но ето, че идва и нашият момент, когато поетът Т. Билчев представя една от своите най-нови стихосбирки „Песни за залез в сапунен балон", издание на gabriell-e-lit, 2024 г., от която преводачът Адриан Василев е подготвил на румънски език и отделни текстове от книгата.

След направеното блестящо представяне, авторът Т. Билчев рецитира на български поместеното в стихосбирката стихотворение „В очакване на Еминеску", а А. Василев го прочете на румънски.

Набол като цвете под лесовете тъмни,
и днес вечерникът румънски още броди
из миналото на столетията стръмни,
с праха от тях по своите сандали родни.
И чужд на трепети сърдечни и съблазни,
зове: "Сринете строя гнусен на неправди,
на алчност и на престъпления омразни,
с които бедните безсъвестно ограбват!".

А после мъдро търси вечната основа,
съзнал, че злото със доброто се преплитат.
Без страх стои, видял, че старото е ново,
а дните земни бързо идват и отлитат.

И бягащ от света в природата, звездите,
самотник горд, живеещ с обичта в душата,
ще вплита своите на любовта в косите.
Като момче, блести в очите му луната.

На ручея той слуша веселата песен.
Стебло липа разтваря с дивна хубавица.

Колиба полска спи под висини небесни.
Лети над тях в каляска звездната кралица.

Изгубена за миг, но винаги желана,
една любов недостижима в него свети.
И вечно чака го на горската поляна,
в съня или във песента, със обич свята.

Ще минат много дни. И много нощи ще изстинат.
Но тука ще останат вечно твойте песни.
Словата светлоструйни няма да загинат.
За тях и звездните простори ще са тесни.
Сега от тебе се нуждаем, Еминеску.
Тъй както нужен бе за всички ти тогава.
С възторг ще те посрещнем и със рози днеска.
Единствен с теб Румъния ще продължава.

Тодор Билчев

ÎN AȘTEPTAREA LUI EMINESCU

Ca floare-ncolțită sub neagră pădure,
ca alizeu prin România rătăcește
într-un trecut cu secole abrupte
și praful lor prin urme răspândește.
El, nesedus de vrăji sentimentale,
tot cheamă: „ Spargeți pâlcul nedreptății,
al lăcomiei, crimei bestiale,
al jafului umilii generații!”

El cere sapient temei netrecătoare,
e conștient, că răul cu bine se-întruchipă.
A prevăzut, că vechiul în nou se strecoară,
Iar ziua pământeană-i cu sprintenă aripă.
El,evadat din lume, în aștri și-n natură,
un singuratec semeț, un suflet – lac cu nuferi,
va întruni iubirea și țara-n creatură,
pușțan etern prin plebe, în ochi – cu un Luceferi.
Ascultă glasul vesel izvorului din vale,
din teiul înflorit apare Cosânzeana,
sălaș sărac adoarme sub plapuma cerească,
crăiasacea din stele coboară cu „Osana”.
Pierdută prin osândă, râvnită-o viață întreagă
o dragoste-himeră îi luminează calea,
pe viață îl așteaptătimidă și pribeagă
în somn și în poeme, enigmă de cabală.
Vor trece zile-n șir. Și multe nopți vor trece.
Dar versurile tale în lume vor rămâne.
Cuvintele – lumină nu își vor pierde vocea,
pe spații dintre stele o zi vor fi stăpâne.
Și azi avem de tine nevoie, Eminescu.
Precum aveam nevoie în alte timpuri crunte.
Și azi românul tău cu flori te pomenește.
Prin veacuri România cu tine trece-n frunte.

Превел – Адриан Василев

Последваха размяна на любезности между Т. Билчев и Д. Паланджеану, като той й подари представената стихосбирка със специално написаното за нея стихотворение, преведено от Адриан Василев и на румънски така:

Събра ни Еминеску днес отново.
За залез песните да му изпея.
Но не във залез, а във нещо ново
ни казва той, че трябва да живеем.

След залез, рече, слънцето изгрява.
Усмивка ярка след сълзите грее.
И светлина след мрака се явява.
Макар в балон сапунен, скъпи, пейте!

Тодор Билчев – Русе

Eminescu ne-a reunit din nou astăzi.
Îi voi cânta cântece la apus.
Dar nu la apus, ci în ceva nou
El ne spune că trebuie să trăim.

După apus, a spus el, soarele răsare.

Un zâmbet strălucitor străluceşte după lacrimi.
Şi lumina apare după întuneric.
Chiar dacă e într-un balon de săpun, dragă, cântă!

Todor Bilchev – Ruse

След това поетът й подари и другите си две книги, издадени от издателство gabriell-e-lit, 2024 г., които този път бяха проза и се наричаха „Красен или раждането на Духа" и „Турете тази карта в албум за памет" и също бяха с дарствени надписи.

Домакините не останаха длъжни, поради което г-жа Паланджеану веднага подари на г-н Билчев своята новоизлязла книга, разкошен букет и възпоменателна диплома, която ще остане като най-скъп спомен от това впечатляващо тържество за Еминеску.

Благодарим ви, приятели!

И до нови срещи.

15.01.2025 г.

Съюз на свободните писатели – клон Русе

ТВОРЧЕСКИ ПОРТРЕТ

КЛУБ ПО „ТВОРЧЕСКО ЧЕТЕНЕ И ПИСАНЕ" – ГРАД ВЪРШЕЦ

ДОБРИНА СИМОВА

„ПРИЯТЕЛСТВОТО Е ИЗПИТАНИЕ, А ЖИВОТЪТ НИ ПОДЛАГА НА ТЕСТ"

С голямо удоволствие приех поканата на Директорките, г-жа Ани Ангелова и г-жа Петя Цветкова, през Втория срок на тази учебна година, да водя Клуб по „Творческо четене и писане" по проект „Успех за теб" по програма „Образование" в СУ „Ив. Вазов" в гр. Вършец.

В него участват ученици от III и IV клас и повече от три месеца изработваме тематични табла за празници и важни дати, с техни рисунки, мисли, стихчета и съчинения.

Провеждаме разнообразни занимания като обсъждаме сътвореното, с цел да се промени отношението им към четенето и писането, към мисленето и изразяването, към правописната им и четивна култура, към синонимното богатство на езиковия им изказ.

Те веднага изместиха телефоните и събудиха неподозирани интереси и емоции у членовете.

В направената анкета всички споделят, че са променили отношението си към тези творчески дейности, че вече изпитват по-голям интерес да пишат творчески съчинения по различни теми, да ги четат пред съучениците си, за да чуят тяхното мнение.

Всеки си има любима тема и мечта. Моята най-важна цел и отговорност са те да се научат да разсъждават самостоятелно по различни малки проблеми, да имат позиция и да отстояват личното си мнение, дори и да грешат.

После ще помислят, ще прочетат по темата от нови източници и ще започнат да разсъждават по правилния начин. Та нали човек цял живот се учи на това! А те са още в началото на творческия път, когато всеки иска да открие таланта у себе си. Затова от сърце им подава ръка и ги повеждам с искрена обич и гордост по трънливия път към успеха.

Представям Ви най-активните и най-сериозните членове на Клуба, всеки със своята палитра от мисли и разсъждения по различни теми, без грим и фалш, без чужда намеса. Пред Вас застават едни истински, нешлифовани диаманти и се надявам поне малко да Ви развълнуват!

Александра от IV клас

посещава часовете по „Творческо четене и писане", защото се впечатлява от всичко, което се прави в тях, научава поговорки и много приказки, което я кара да се чувства изпълнена с нови знания. Иска да промени природата около себе си, понеже е много замърсена.

Тя смята, че ако някое дете веднага се хвърля на бой, има ниска култура в обществото.

Всеки би могъл да й стане приятел, с изключение на хора, проявяващи агресия. Мисли, че между истината и лъжата има много крачки, но, ако някой се опита да я изнерви, тя се старае да остава добра. Убедена е, че трябва да се брои до десет, преди да станеш лош, но мисли, че наказанието е излишно.

Мечтите й са свързани със семейството и да продължи учителската професия на своите баба и дядо. Любимият й празник е Коледа, а обичаният писател е Иван Вазов и одата му „Опълченците на Шипка"! Формулата й за успеха е да вярва в себе си.

Анабел от IV клас

посещава часовете по „Творческо четене и писане", защото много й харесват и се запознава с различни нови неща.

Там се научава да пише по-правилно и коренно променя отношението си към тези творчески дейности. Признава, че след заниманията се чувства по-добре и по-спокойна. Тя иска да се построят повече приюти за животни, да има групи от хора, които да се грижат за бедните и по-малко да се изхвърлят боклуци по света.

В „Училището на мечтите" копнее да изучава география, физика и история. По въпроса за агресията се възмущава, че съучениците й си изкарват яда върху новия им съученик. Съгласна е, че трябва да броим до десет, за да не бъдем ядосани. Не всеки може да й бъде приятел. Вече има повече от десетина, но само трима са й

верни. Любимата й професия, за която мечтае, е археолог.

Предпочитаният празник на цялото й семейство е Коледа, когато всички се събират заедно. Любимите й писатели са Езоп и Братя Грим, а формулата й за успеха са ученето и трудът.

Виктор още от III клас

много иска да изучава химия в „Училището на своите мечти", защото смята, че тя е забавен предмет.

Има слабост към околната среда и желае да засажда различни дървета и да организира почистване на парковете, защото безотговорните хора ги замърсяват. Той е измислил свой начин да се справя с агресията като поддържа приятелски отношения с другите или се опитва да разбере проблема и да се сдобри със сърдития. Не може всеки да му бъде приятел, а според теста си иска да провери дали въпросното дете наистина му е вярно, когато той се чувства зле. Никак не е хубаво да ставаш лош, но за Виктор наказанието си заслужава и виновният трябва да си понесе последствията.

Голямата му мечта е да стане футболист, затова тренира усилено още от двегодишен. А любимият му празник също е Коледа, защото тогава всички получават много подаръци.

Една от любимите му книги е „Пипи дългото чорапче", а формулата му за успех е в постоянството.

Дарианна от III клас

смята, че, ако едно дете е агресивно, причините са в семейството и най-различни, но не бива да бъде наказвано, а чрез думи и действия да му се повлияе.

Съгласна е, че то трябва да брои до десет, преди да стане лошо и да не отвръща на агресията, която може да се увеличи в отсрещната страна.

Тя мисли, че приятелството е важно за някои хора, но предателството е много лошо нещо. За нея истината и лъжата са твърде близки и крачките между тях са малко, но когато кажем истината, ни става по-добре. В приказката „Болен здрав носи" Дари би променила края й. Така лисицата ще получи заслуженото за пакостите и хитрините си.

Ученичката мечтае след десет години да изучава актьорско майсторство, да участва във филми, защото смята, че професията е разтоварваща като народните танци, които тренира с желание. Интересно схващане.

За нея формулата на успеха са дисциплината и постоянството, да отделя повече време за мечтата си, както и подкрепата на близките. Дарианна мечтае също и за училище-замък на десет етажа, в стаите да има блестящи чинове и столове, а часовете да бъдат по двадесет минути. Макар и третокласничка тя вече знае, че мечтите са в основата на живота, че някои са реални, а други не.

Убедена е, че докато е жив човекът не спира да мечтае за себе си и за близките. Иска светът около нея да стане по-добър. А часовете в Клуба посещава, защото й е интересно и забавно, научава много, затова отношението към четенето и писането почти се е променило.

Борислава от III клас

Смята, че заниманията в Клуба са нещо забавно и хубаво. Агресията сред децата е много лошо нещо и тя се стреми да го казва на агресивните си съученици. Съгласна е, че трябва да се брои до десет, преди да станем лоши. Не всички деца могат да й станат приятели, защото някои са двулични. Мечтите й са свързани с четенето и писането. Любимият й празник е Рожденият ден, а на семейството й Коледа и Бъдни вечер.

Ева от IV клас

посещава часовете по „Творческо четене и писане" с голямо желание, защото получава допълнителни знания по български език и литература, научава все повече правила, като обогатява речника си, говора и писането, а отношението към тях се развива в положителна посока. След занятията се чувства удовлетворена от наученото от госпожата. В „Училището на мечтите" би искала да има нов предмет,

„Вселената – необятен прозорец към бъдещето", защото светът се променя бързо и динамично.

Понякога лоши хора го правят в грешна посока – разпалват вражди между всички, воюват и загиват невинни, най-вече деца. Ева иска да работи за спасяването на света, като допринася хората да стават по-добри и да вършат само добри дела. По отношение на агресията тя и съучениците й заедно с класния ръководител се борят за клас без агресия.

Разбира, че е добре винаги да се брои до десет, преди да се направи нещо лошо. Когато наказанието е възпитателно, е полезно, но винаги превантивната работа носи успех.

А що се отнася до приятелството, Ева знае, че то е изпитание, в което двама или трима души трябва да са добри, да си вярват, да не се предават, да се разбират, да се уважават и зачитат. Понякога дете може лесно да се „подхлъзне" и да излъже, признава тя, но трябва всичко да се обмисля и да се реши какво ще донесе лъжата.

Ева никога не прекрачва границата, защото истината е нейното верую.

Така са я научили и родителите й. Мечтите й са свързани с ученето, знанието, спорта и националната ни култура.

Тя бавно ще изкачва стълбицата на знанието, което в бъдеще ще й донесе успех. Любимата й професия е адвокат, защото правото е истината, която ще защитава хората, природата, децата и животните. Най-любимите й празници и на семейството са Бъдни вечер и Коледа, приготвянето на трапезата, украсяването на елхата и вълненията в очакване на подаръците.

Любимите й български писатели са Иван Вазов с романа „Под игото", Елин Пелин с разказа „Ангелинка" и други произведения.

Формулата й за успех се основава на учене, спортуване, труд и постоянство. Ева вярва, че който се учи, ще сполучи в живота.

Евелин от III клас,

ако случайно срещне един ден златната рибка, има странно трето желание да добие способност да лети.

И тя би искала да промени света около себе си, като се забранят тютюневите изделия, защото са опасни за здравето и за живота, и да не се изхвърлят боклуци в околната среда, които много вредят на природата.

Третокласничката желае училището на мечтите й да е с цветовете на дъгата, учебниците да са розови и да се изучава предмет за магии. По темата „да имаш и да нямаш", тя смята, че трябва много да внимаваме, когато се хвалим пред приятели с по-малки възможности, да не се почувстват неприятно и да страдат.

По въпроса за агресията, се успокоява много, когато рисува или чете, затова си мечтае да стане един ден художник или учител. Що се отнася до „истината или лъжата", е на мнение, че трябва винаги да се казва истината, а, щом се налага, да се използва само благородна лъжа.

За приятелството е категорична, че е ценно и доста трудно се намира, а предателството е нещо ужасно. Нейният любим празник е Трети март, най-скъпият за всички българи, когато се ходи на връх Шипка, слуша се химна на България, горе се играят народни хора и се рецитират стихове.

Мечтата й след 10,20 години е да стане зъболекарка, за да лекува зъбите на хората. Формулата й за успеха е, че се изискват много знания, старателност и търпение. Тя посещава часовете в Клуба, защото иска да промени отношението си към четенето и писането, за които преди не е имала желание.

Най-хубавото е, че след заниманията се чувства като учител, което е доста любопитно.

Иван от III клас

посещава часовете в Клуба, не „защото трябва", а защото в него научава много неща и после се чувства добре. В „Училището на мечтите" иска да има нов предмет

за магии и с тях са свързани мечтите му. Надява се да промени света около себе си към нещо по-хубаво. Срещу агресията сред децата се бори по свой си начин като не мисли за лошото. Не всеки може да му бъде приятел, но няма специален тест за това. Според него кръчките между истината и лъжата са малко, но той не ги прекрачва. Иван мисли, че не трябва да се брои до десет, преди да станеш лош и наказанието няма смисъл.

Любимата му професия е ветеринар, защото така ще помага на животните.

А най-очакваният празник за него и семейството му е Нова година.

За съжаление още няма любим писател, а формулата му за успеха е добра оценка.

Катерина от III клас

иска да промени света около себе си в по-добро място за живеене и да се изхвърлят по-малко боклуци в природната среда. Тя мисли, че агресията сред децата е много лошо нещо, но по-лошо е, когато някои от родителите им не предприемат нищо срещу това. Категорична е, че не всеки може да й бъде приятел, но не го подлага на тест, защото животът прави това. Много мъдро за годините й!

Според нея между истината и лъжата има доста крачки и всеки е лъгал някога, даже и да не иска, но важното е после да си вземе поука. Мисли, че е хубаво да можем да се успокояваме, преди да се гневим, а от наказанието няма смисъл, защото детето се стресира и то го кара да се държи още по-лошо. Мечтите й са свързани с това да се чувства свободна, да изразява себе си, без никой да й се подиграва, а най-важното е да има приятели, на които да се доверява.

Любимата професия, за която мечтае, е да стане писателка като учителката си, защото мисли, че такива хора помагат на читателите на книгите им да влязат в друг свят. С голяма любов чете Ангел Каралийчев, Катя Антонова, Христо Ботев.

Сред прочетените й книги на тази крехка възраст е „Стихотворения и песни от Ботьова до Стамболова". Тя сподели, че посещава часовете в Клуба, защото й харесват, че,че в тях научава нови неща и е започнала да пише и чете повече, а след заниманията се чувства добре.

Формулата й за успеха е, да си поставя цели, да е постоянна и да не се предава пред трудностите.

Кристияна от IV клас

посещава часовете по „Творческо четене и писане", защото смята, че госпожата ги учи на нови неща, помага им, когато се затрудняват, понеже е много добра. Там научава, че трябва да вярва в себе си, да чете повече и да пише красиво, за да се справи по-късно с четене с разбиране. Затова отделя необходимото време, а любимото й място за четене и писане е диванът. В „Училището на мечтите" би искала да изучава руски език, защото мечтае да отиде в Русия, да посети много забележителности и да общува с различни хора.

Ако е възможно би променила света около себе си като хората от лоши станат добри и не изхвърлят боклуци на земята, а в кошчетата. Според нея агресията сред децата е много силна и трябва да се намери начин за общуване с тях.

Ядосаното дете задължително трябва да брои до десет, преди да удари друго дете. Ако го направи, е хубаво да бъде наказано. Според нея между истината и лъжата има една крачка, а когато излъжем някого, не лъжем него, а себе си. Криси не прекрачва тази крачка, защото е искрена с всички. Смята, че приятелството е нещо чудесно и човек не може без приятели, но понякога те се сърдят и карат, затова е нужен тест за приятелство, за да се разбере кои са истинските. Тя мечтае да получи две висши образования и да работи като ветеринар в гр. Хисар, защото много обича животните. Любимият й празник и на семейството е Бъдни вечер, а най-харесвана и очаквана е питката с късметите. Вече знае от опит, че да получи добри оценки, трябва да чете и пише дори през почивните дни. За нея формулата на успеха е нещо много добро, защото само тя може да вдигне човек нагоре.

Магдалена от IV клас

посещава часовете в Клуба като се надява да се научи по-добре да пише, да чете и да получава нови знания. В тях се запознава с нови приказки и разкази, а след заниманията се чувства добре, защото е научила много различни неща. В „Училището на мечтите" би искала да има и обучение за решаване на листовки за добро шофиране. Това е похвално!

Тя иска да промени в света лошите хора, а децата, които са с ниско възпитание, според нея имат проблеми с родителите си. Не всеки може да й бъде приятел и няма тест за това. Признава си, че прекрачва кръчките между истината и лъжата, когато е ядосана. Категорична е, че няма смисъл от наказания за лоши деца.

Мечтите й са свързани с летенето и самолетите, а предпочитаната професия е да управлява тир. Коледата и за нея е любим празник, а Иван Вазов – обичан писател, особено стихотворението „Аз съм българче".

Формулата й за успеха се крепи на вярата в себе си

Радослав от III клас

Иска да изучава в „Училището на моите мечти" ов предмет „четене", а промяната в света около него да е свързана с трудолюбието. Мнението му за агресията сред децата е, че те трябва да се държат далече едно от друго. Не всеки може да му бъде приятел и има свой тест за това. Той не прекрачва кръчките между истината и лъжата, защото се страхува да не му се случи нещо лошо. Смята, че детето трябва да брои до десет, преди да стане агресивно, но няма смисъл от наказание. Мечтите му са свързани с истината. Любимата му професия е футболист и мечтае да стане най-добрият. Мисли, че още сега се представя добре на тренировките. Най-обичаният празник от него и семейството му е Коледа, а формулата му за успех е свързана с постоянство и трудолюбие...

В края на учебната година с приключване дейността на клуба по „Творческо четене и писане" ще има няколко публични изяви пред Директорите на СУ „Ив. Вазов", класните ръководители на паралелките, родители и близки на учениците, граждани на гр. Вършец.

Целта е всички да се запознаят какви знания и умения са придобили малките творци през изминалите месеци, като те ще прочетат откъси от любими книги и свои творчески съчинения, ще рецитират стихотворения и ще покажат на присъстващите цветните тематични табла, пъстри като дъгата, направени с голяма любов, ентусиазъм, въображение и талант!

В края на занятията всеки ученик ще получи книга с автограф от Д. Симова или Алманах. Ще има и други изненади.

Добрина Симова, ръководител на Клуб по „Творческо четене и писане"

Digitally signed by Gabriela Zaneva Zaneva
DN: cn=Gabriela Zaneva Zaneva, c=BG, email=gabrielazaneva@gmail.com
Reason: I am the publisher of this document
Date: 2025.12.09 20:30:47 +02'00'